MOT I TRÉTE

KENDIMÉT É DYTA PER ÇUNAT

PRÉJ

D. H.

BKSH

ATHÎNE
1912

BKSH

KENDIMÉT É DYTA PER ÇUNAT

PRÉJ

D. H.

BKSH

ATHÎNE
1912

BKSH

I.

KUJTIMÊT É DJÉLMENIES

Rêet é zéza ishin perhapune é larguare nga qiélli i rrimte; diélli leshonté mé gezim rrézét é 'tija te shkelqvéshmé nbi dhét; kopeshtinjét, fushat édhé malét ishin véshtime mé bar te njome é mé lulé te bukura; zogt kendonin mé mall dége ne dége sé na êrdhi véra.

Pas ca ditesh mesonjesi i katundit u tha djémevét qe te mblîdhéshin perpara shkolles hérét ne mengjés pa shardhun drita mire qe te dilnin mé écun jashte fshatit. Te gjithe djémet u-sgjuan pa gdhimun mire sa po dukéshin yjt é u-mblodhen perpara shkolles; vétem dy nga ata nuke u-duken, Gjérgji dhé Nashua te cilet é donin gjumin fort é nuke munt te sgjoséshin hérét ne mengjés.

Mesonjesi, ndonsé qé plak, na priu perpara udhes dhé, shknam nde nést te katundit, hypem nbi nje brék nga do te shihnim nje gjá shum te bukure.

Mé vrap! na thirri udhes mesonjesi, qe t' arrijem te shohim te lémit é diéllit! Na te gjithe çuditéshim mé ate plak qe ikté mé vrap sé djale i ri. Kapercénté

perronjèt é lédhét é i ngjitéj perpjétës pa u-lodhun faré. Që plak kokehékur é kambelépur.

*.

TE LÉMIT E DIÉLLIT

Kur u-ngjtenu ne majé te brégut, na uduk perpara nje fushe é blére plot mé lulé. N' aue t' nsaj fushé dukéj qiélli sikur i aferonéj dhënt. Atjè na trégoi mesonjesi nje liqè é na tha: Prane atij liqeni mbani syt, o djéme.

Qiélli ishté mé rëe te kuqé, te cilat ea nga ca xûun é po perhapéshin nga rrëzët e diéllit qe nisi te ngrihéj nga liqeni. Uji i liqenit ndriste si argjent dhé fusha zuni te bukuronéj posa qe na diélli mbi lulét é bukura.

Sa é hiéshmé gja qe qen'ca! Thaam te gjithe mé nje zë. Kurre s' é kemi pamun nje te tille bukurie ne mengjès!

Véshtroni dhé çudituni, o djéme, na tha mesonjesi plak, véshtroni mé sa madhenie Pérendia na é dergòn per dite kete bvll te bukur! Na é dergon qe te ndrise te ngrohe, t' u jape jéten njérezvét, kafsevét, bimevét. Pa diéll 's do te kishté gjà te gjalle mbi dhét, as drû as peme. E zëze, é érrte, é vdekune do t' ishté bota si kur te mos ishté diélli te na ngrohté é na ndriste.

Ahére mesonjesi na kujtoi njéri, qe kishté dale nga burga é kish ardhun ató dite ne kstunt. Ishté i njéri i vérdhe si dylli é i that si druni, i dobet é, po thua,

gjymse i vdékun: kishté ndenjun dhjéte vjéte mbrenda ne burg ku nuke shihté diéllin as nuke mirrté éren é qeruare.

Perantaj na tha mesonjesi: Per dite, o çuna, nga lindja é diéllit t' i kechéjem syt é t' i falémi Zotit, i cili mengjès per ne mengjès na dergon kete hyll kaqe te névojeshem.

8.

LULÊT

Si u-çuditem é u-kenaqem né bukurien é lindjès se diéllit, zûnu te sbresnim fushes sebiére é plot mé lulé. Rrézét é diéllit é thanin vésen é holle qe kishté râne mbi lulé.

Pa véshtroni, na tha prape mesonjesi plak, sa na kenaqi syt fush'é gjélbere; véshtroni édhé qiéllin sa na âmbelsoi zémeren. Ngjyra é fushes dhé é qiéllit kurre s' na ladhe syt; é édhé atâ, qe kane syt é semune, véshtrojen pa te veshtire qiéllin é lulét! Kercéni, o çuna, brithni é mblithni lulé fushes, é t'i falémi Pérendies qe te gjitha te mirat i bâni per njérin. Plaku ndenji pastaj nen hijé te nje rrapi é na u-perlapeu fushes duké mbledhun lulé te bukura.

Si mblodhi gjith kush sa déshi, zûnu te pyésnim njéni tjatrin sé cilat ishin lulét ma te bukurat, po cilido lavdurontë até te vétat. Vajtem pra té mesonjesi te na

thoshtë ai së cili nësh mbledhi më te bukurat lule; po plaku na u-pergjéq duke qëshun: te tâna lulét jane te bukura, ne te tâna shoñim fuqien é nâdhé é mendjén é quditeshmé te Zotit! Pastaj na rreféu oretrégonjésin é 'tij é na pyéti: Kush é bâni kete a po nos u-bâ vétin?—Jo, thaam na te gjithe per nje gojé, é ka bânuun njéshtri.—Posikur nos te kish fuqie é ment, a do te mund t'a bânté kete maqine te vogle?—Jo, thaam na prape te gjithe par nje hére!—Pa mendohuni pra, tha plaku: Lulét é fushes kush i ka bâmun? Qysh lulja bin nga dara, qysh rritét, qysh uskqébét nga rrânjet é holla, qysh mérr ngjyra é érena te mira? Te gjithe é marrim vésh sé lulét s' bâhén vétin por i bân nje mendjé shum mâ e holle sé é atij qe bâni oretrégonjesin. Po gjithe kaishet sa jane mbi dhét é neu dhét é édhé njérin vete kush i bâni? Duhét te rreféjem domosdo sé te tâna keto qe jane rréth nésh i ka bere nje mendjé é nje fuqie shumu é madhé, meudja é fuqia é Pérendies!

Davidhi, duké keudnar punet é medha te Zotit, thote ne Psallirin é 'tij: «Sa te medha, sa te quditeshmé jane punet é tua, o Zot i math; te tâna né ditunie te madhé i bânë!»

Édhé Homéri, mâ i vjétri é mâ i madhi vjérshetuar i Élladhes se motshmé, i cili é njihté mire boten thote: «Zoti mund t' i bânje te tâna;»

Te gjitha punet é Zotit plaku i donté édhe quditéj nga 'to. É ai njéri qe don né gjithe zémere punet é Zotit, don édhé Zotin vete, bâhét njéri i drejte é rron ne kete jéte urtesisht é né fatbardhesie.

4.

DRUNJET QE S' BÂJEN PEME

Dukë ëcnu i u-aferuam një rrapi te math prane te cilit shkoutë një perrua i vogel me një si ngjendi. Një nga djëmet pyëti mesonjesin plak: «Psë Përendia ka bâmun ëdhé drunje qe s' japin peme? Sikur te kishté koqé ky rrap do te hanim tani na te gjithe qe jëmi neu bijën é 'tij. E praper po ky perrua psë âsht ne kete shkrétime?»

Plaku zuni é tha: Përendia, o biri i im, qe bâni perrun dhé rrapin, dhé nëvé ë gjithe sa gjendën, é diuté naj mire nga na punen é 'tij. Pa véshtró sa zoq kane ngréhun foléet ndeper déga te rrapit é rrijen é kendojen, é nen flétet é 'tija ruhën nga shiu e nga diélli. Sa bari aj, sa ndhetare dhé bujqer pushojen nen hijén é ketij kur i zen vapa, shlodhën é shuajen étjen n 'uje te perrouit, é i falén Zotit i cili u dha ketù ne shkrétime rrapin é ajin. Ëdhé sa bagetie é zoq te qiéllit vijen é pijen aje ne kete perrua! Shtepiet ku rrojem, plaçkat qe kémi ndrenda é shume te tjéra bâlshën nga drunjet qe s' lidhin koqé. Po véç kesaj, sa do te dridhéshim se ftohti ne dimen sikur te nos qéen drût é thengjilli per te ndézun zjarr!

Pastaj mesonjesi é pyéti djalin dhé i tha: A é moré tani vésh qe dhé drunjet qe s' bâjen koqé jane te névojeshme?—Ë kupetova mire, u-pergjéq djali; ç'do gjà qe ka bâmune Pérëndia ka vlëren é 'saj é na dubét shum.

25.

MESIMÉT É SHÉTITJÉS

Si u-kethyém nga shétitja, qe bàam bashkë mé mesonjesin, ndiçim per héren é para ne zémere t' one uje te madhé dashunie per ate Zot, qe i ka krijuar te gjitha sa jane per rréth nésh sot per sot. Ngjér ate dite vétem uje frike te madhé kishim per Atë, por andëj é tatjé nisem mé é dashtun shum; édhè, dukë mbajtun gjithenje madhesien e Tij perpera syvét, kishim kujdés te mos thoshnim, te mos bànim as te kujtonim farè ndonje gjà te lige qe te mos zémeronim Atin é qiéllit. Pa ndegjuar akoma fjalet é mira te plakut édhè te falunat nuk i bànim s' i duhéj, vétem mé trup, vétem mé goje i faléshim Pérendies, po nga njò dita nisem mé i u-falun mé shpirt te Madhit Zot. Ç' nteherë shpirti i yne ndegjonté, shpirti lutéj é i faléshin Pérendies tekto ka gjendéshin.

Mesonjesi na tha ate dite te shkruajmi édhè kétò radhe:

Kur ne zémere é ne mendjé
Ë kè Zotin Pérendien,
Jé i lumtun, ne ç' do gjendjé
Do te késh fatbardhesien!

43.

FAQÉT É KUQÈ

Diten é pare kur dualem mé shétitun, pasa ne-sonjesin plak qe kaperoénté shtigjé dhé perronjé, dhé i ngjitéj perpjétés mé shume lëhtesie é n-çuditun; ishté má téper sé shtatedhjéte vjétesh po faqét é 'tija ishin gjithenje te kuqé si shéga. Perandaj nje dite nje uga uxânesit é pyéti qysh ngjauté qe ai, ndonsé i shkenar uga vjétet, ishte aqe i shendoshe, i fèrte dhé i palodhun. Plaku éshti é, tèk na pergjigjéj, na pyéti a na pelqénté shendéti. Shum na k' âudi i thaam na per nje gojé.—Po psé u-pelqèn ? na pyéti ai prape. Psé s' duam te semuhémi; i n-pergjégjem. Kur jémi te semune na duhét te rrijem ne shtrat é s' munt te mu-déni mudéj; na japin te pijem barena te hidhuna édhé s' na lihin mé ngrihne ató qe deshirojem».

Po plaku nesonjes na tha perseri: Véç kotyné, se-mundja siélt édhé te keqia te tjéra. Trupi i semune hêq shum, mendja s' âsht é qeruare dhé perindet t' ane rrijen ne méjtim é ne kujdés, shume hére nuke flèjen unden, po rrijen é rnajen te semunin, i cili munt te vdése édhé i ri é keshtú t' i mbétén pa kryém ató qe i ka detyre Atdhént, perindevét, shoqenies. Per te gjithu këtó arsyé, ne qofte sé jémi te mentshme, duhét qe, kur te semuhémi, t' i shtrohémi névojes, te marrim barenat ndonsé te hidhuna, te mos hanu véç sé ç' te na japin, t' i ndegjojem fjalet é sherojesit qe te fito-

jem prape sa nă shpéjt shendétin. Po nă mire âsht, si é don urtesia, te mos smuhémi faré; édhé per kete dnhét t' i kémi kurdohére kujdés shendétit é te mbajem gjithenje ne mendjé te ligat é semundjés. S' âsht fatbardhe ai njéri qe ka per t' n-véshun é per t' unuhthun naire. Mă mire âsht te jémi te shendoshe é te vobte sé te pasune é te semune.

Si na tha ketô fjale, na kallzoi édhé kete rreféne.

7.

ZÉPI DHÉ KUSPULLI I PASUN

Ishté nje djale i vogel é qnhéj Zép; kish mbétun i vorfen nga i ati, é mâma é 'tij é vanî te vogel ne pune, é andéj fitonté ca te hollă mé te cilat shkonté si dhé é âma. Qé i shendoshe dhé i forte é s' i treuhéj punes as mundimit. Per nate ketshéhéj i lodhun ne shpic, é i qahéj s' âmes per fatin é kéq qe é kishté lâne te vorfen é te vobet, kur shoket é 'tij kishin gjithe te mirat. E njéta mâne mundohéj t' i mbushté mendjén sé pra kush ka shendétin lypsét t' i falét ndéres Pérendies, psé nă mire âsht te jéte njériu i shendoshe é i vobet sé i pasun é i semune. Po Zépi nuke ndrrouté mendim é n kish ndéze atyné qe kishin te mira.

Nje mbrâmjé, kur po kethénéj nga puna ne shtépie, pa s' largu t' âmen qe po é prisé té déra, édhé duké reudhun arrini téic njô é i tha: «Ma mundé, nâm'

o me mundé; më mire qenka te jete njëriu i shendoshe sé i pasun!—Ç' pesové, é pyéti é âma; qysh te ngjau qe é ndrrové mendjén?—

Ahéré djali i u-pegjéq: Si po kethéhéshia nga pasa, shkova perpara nje shtepié te mesdhé ku ishin mblédhune shume njéres; u-aferova édhé une, po ç' pashe o mâmeza é imé!... Pashe nje njéri kuspull te véshun mire qe po é shritnin katre njéres nga qérréja; ishin sherbetoret é 'tij qe é mbanin ne dore sé te vdékun dhé é shpinin mbrenda ne shtepie. Ishté i njéri i that é i vérdhe mé syt gjymtse te mbyllune dhé mé kâmbet é duart te petunduna. Ndeggjova sé ishté shum i pasun; qe në djélmenie s' kishté asnje pune, po prishté te hollat ne defrimé te liga sa u-mbloth é u-bâ kuspull; tani më s' mundét mé mundun as duart as kâmbet, s' mundét as mé fléttn mé qétesie as mé ngrâne usé urie! Ahéré kujtova, o mâmeza é dashune, fjalet qe me thé dhé duké rendun érdha tek ti. Shum më érth kéq per ate njéri qe, jo vétem te ngisté, por as te qendroné ne kâmbe nuke ishté i zoti!

Ç' asó dité Zépi é mori mire vésh qe sheudéti âsht më i mévojeshem nga te gjitha, dhé zuni t' a ruanté mire é ti i faléj Zotit, i cili, udonsé s' i kishté dhâne pasunie, i dha shendétin mé te cilin njériu fiton te gjitha te mirat. Vétem kush ka trup te shendoshe ka édhé mendjé te shendoshe thoshin te vjéterit; é aí njéri fiton é rron mé gas ne kete jéte.

14.

AJRI I DELIRË

Pas qe na tha mesonjesi plak sé gjithë shendétin é 'tij é ka nga éra é delire é é qenuare, na muri nje dite é na shpuni nasjé nje kodrinë te mbulsamé mé drû, édhé atjé na pyéti qysh é ndegjonim vehtén. Na i thasim qe ndegjonéshim shum léhte é plot mé gas, é kercénim psé na pelqénte nasja é kodres.— Nuke âsht vétem nga nasja é kodres, na tha ntehéré ai, po mâ téper nga ajri i delir qe âsht ketú ne nasjé. Ajri, qe mérrni ketù jashte, âsht ai qe ju pelqén dhé ju bân trupin te léhte é zémeren mé gas. Peraudaj t' a kini gjithmone mik ajrin é qenuar, t' a doni per jéte, psé, duké dashun até, shpetoni nga shumte semundjé dhé nga barenat é hidhuna qe duhét te pini kur jéni te senume.—

Po ç' ka te bâje éra mé shendétin ? é pyétem perseri ai mesonjesin plak.

Ajri i mire, na tha ai, âsht mâ i miri ushqim i njériut. Shume njéres rrojen vétem mé barishtë pa ngrâne kurremish ; jane njéres te tjére qe rrojen shume dite pa ngrâne furé, por asnje njéri s' mund te rrouje as nje ore pa marre fryme, domethâne, ére. Ç kur sé liadim é ngjér sa vdésim rrojem mé ére, dhé éra qe fryjem mbrenda na qerou gjakun. Kur marrim ére te qenuare trupi bâhét per dite më i shendoshe é nuke semuhémi shpéjt. Pastaj qe te rrojem shendétin mire, plaku na vuni édhé ketó porosie te mira :

Shtepia te jéte é larte, ne mést te drrnjevét, lark nga njenat qe s' tnndén é nga gjáua te tjéra qe qélbén. Te mos flé-jem shume véte nde uje dhome, te shna-jem driten má pare sé mé flétua. Te flé-jem gjithmone mé dritarén te hapune. T' a marrim zakon ç' ne végjelie te mos na zéje kurre diélli ne shtrat, po ne mengjés te sgjohémi hérét, te lahémi, te vishémi, te dalim jashte é t' éeim shum.

19.

PASTERTIA

Nje dite nde mést te katundit po mbiéllnim bime bashke mé mesonjesin. Atjé tek po punonin, dy nga nxánesit, Pétri é Osmani lyén duart é faqét mé balte. Osmani u-hoth nie nje hére té kroni é u-la shpéjt po Pétri é gjéti má léhtë te fshimé duart é turinin mé kin-din é fustanés. Plaku i cili i pau te dy ketá djéme, pa qortuar faré Pétrin, zuni é lavdonté Osmanin per pa-stertien é ‘ty. Shum u-gezova, o bir, kur pashe sé te pelqén pastertia édhé vajté é u-lavé mire ne krua.

Pastaj mori é na tha te gjithevé: «Pastertia ásht shum é mire per shendétin é njériut é perandaj ç' ne djélmenie une é kam dashune si édhé ajrin é kethjéllet. Véshtroni, o bijt é mij, te jini gjithenje te pasterme ne pétka sé ashtú do te jéni gjithmone shendosh. Ai qe ásht i pasterm ruan véhtén nga shume semundjé.»

Na, qe te nuut te kuptonim mâ mire, i u-lutem nhéré mesonjesit te na thoshté gjate é gjâne qysh pastertia é ruan shendétin.

III.

MÂ TE MJAFTAT DHANETIE

Mesonjesi xuni é na tha: Buka dhé gjélla qe hanin nuke bâhén te gjitha gjak; po shume nga ato mbétén ne trup si krypena é te tjérr gjâna qe na prishin shendétin. Perandaj Pérendia na ka mbuluar trupin me nje lekure, cipe a naze te holle mé vrima te vogla nga te cilat dél djérsa é fryma é paqensare. Ajo fryme, qe dél nga vrimat é trupit quhét fryme é padukune sé nuke shihét mé sy si duhét fryma é gojes. Prapo, kur kejo naze âsht é palamé, mbyllén vrimat è 'saja nga te ndytit é pes s' muut te dalin as djérsa as fryma é lige é duké mbétun mbrendà sjéllin shume semundjé. Pérandaj kush ka pesterie ka édhé shendét. Frymen é padukune é kupetojem disa hére ne rroba, te cilat, kur i mbajem shum véshune, sjéllin ére trupi. Édhé rrobat é pa lamé qe véshim s' é lânn frymen é kéqé te dale jashte nga vrimat é lekures holle perandaj duhét t' i ndrrojem shpésh linjét é téshat, kemishen, bréket, çorapét; é te lajem deudun gjithe trupin. Une, o djéme, é dua nqe njin sa édhé ajrin, sépsé si ajri édhé nji na âsht fort i duhun per shendét. Ajri édhé nji jane dhanetie qe na i dha Zoti mé te mjafte é pa kursim; é Pérendia qe na i fali é dhaté sé pa 'ta nuke rrojem dot.

II.

POROSIE TE MIRA PER SHENDÉT

Per te pasun shendét te mire, mesonjesi na vanï ketò porosie.

Te lajem duart dhé turinin ne mengjés kur ngrihémi dhé mbrâmjé perpara sé te bîém ne shtrat.—Te lajem kryét ne mengjés mé nje te ftohte, sé ashtù mbahémi te defire é dhé nga te fóftit é ruajem vêhtén.—Te qerojem mire dhâmbet sa hére qe hanm dhé te shperlajem gojen, qe mos te mbétén copa bukë é mishi nder dhâmbet sé na i prishin é na i kalbin.—Te lajem mé nje te ftohte gjith trupin dhé pastaj te ferkohémi mire sé ashtù forcohét trupi.—Te ndrrojem shpésh téshat qe véshim, qe te munt te dale firisht fryma é pabukune.—Te kémi kujdés te marrim gjithmone ajer të qetsar.

Névé kur ndegjuam sé mesonjesi lahéj per mengjés mé nje te ftohte ne gjith trupin, ns u-droth kemisha ne shtat dhé é pyétem qysh é duronté njit é ftohte ne trup.—Si é duromi édhé ju ne duar é ne koke na tha. Njérin âsht si te mesonét. Po te zâje te lahét mé nje te ftohte ç' ne vére kur koha âsht é uxéhte, nunnét t' a bânje kete pune é dhé ne dimen, é ashtù forcohét é shendoshét. N' Ângletérre njérezit jane shum te shendoshe sé lajen gjith trupin mé nje te ftohte édhé ne dimen.

Ç'atehéré te tâne na djémet nisem t'i mbajem porosiet é plakut, dhé patem shume te mira dhé ishim gjithenje te fuqieshme.

12.

MOS RRIN PA PUNE DHÉ I PASUN NE JÉ

Te Shetunen pas dréké, si shpetuam nga shkolla, vajtem ne shtepie te mesonjesit. Plaku na priti mé gas édhé na trégoi per héren é parë kopeshtin. Kopeshti nuke qé i math, po për bukurie! S' kishim pamun kurre tjatre kopsht aqe mire te punuar. Lulét ishin te gjitha te njoma, te bukura, te mbjéllum me radhe. U-çuditem dhé é pyétem plakun sé cili ishté kopshtari qe kishté punuar aqe mire kopeshtin. Plaku qéshi dhé tha: Njetash é grés kopeshtarin te vinje dhé do t' u a trégonj. Tëk po brithuim andéj é ketéj, é humbem mesonjesin, po pas nje cikë, paam nje plak te véshun mé péka te léhta, i cili mbante ne duar nje shat é nje kize; ishté mesonjesi i yne, i cili na tha: Ja, une jam ai qe é punonj kopeshtin, édhé, duké thâne ketô fjale, zuni shpéjt punen. Pyéu dégat é thata, prashiti, vaditi, qeroi gjembat é guret; pastaj u-kethyé prape ne kolibe, la véglat, u-çvésh, u-ndrrua dhé érdhi prape afer névé. É mé t' ardhun zuni é na tha: É past, o çunat é mij sé si punonj, ndonsé jam shtatedhjéte vjétesh é nuke kam téper névoje? Perandaj jam i shendoshe, sé punonj pa pertim, punonj é mundohém per dite ne kopesht.

Pastaj keputi peme te pjéknë, na thirri nen hijé te mânit é na dha nga atò pemet qe mblodhi. Na u-kena-qem fort é i hângrem mé shijé sé ishin t' âmbela. Hângri édhè ai vête mé shume âudjé é, dukè qéshun, na tha sé atij i dukén mâ t' âmbela. Psé? é pyétem na. Ai mé dye fjale na é tha: Ê para âsht sé me u-mundova perpara ne pune è pastaj i hângra, dhé é dyta psé i kam pamar vête.

Atij, qe panou é mundohét, i dukét, fort é âmbele hnka, gjélla é ç' do gjâ tjatre qe ha.

128.

UJENAT QE QÉLBÊN

Nje dite tjatre dasllem mé shétitun mé mesonjesin jashte katundit, é ai na trégoi ca ujena qe s' tundéshin faré dhé binin êre te lige sé ishin qélbane.

A i shihni keto ujena qe jane qélbune? na tha plaku. Kam shprése sé shpéjt do t' i thajem sé jane shum te dânshmé per shendétin é njérint! Ujenat qe s' tundén i shembelléjen shum njérint qe, nga pertésa, s' tundét édhè ai nga vendi. Njériu qe perton, jo vétem qe s' hyn me ndonje pune, por édhè bân shume te liga te tjéra: vête kalbét é prishét, é prishe édhè te tjéret. Pertésa âsht é âma è gjithe te ligavét. I papuni bâhét i varfer, lipes genjéshtar, vjédharak, dhé kusar.

Perandaj, o djémet é mij, ne doni te rroni mire é mé ndér ne kete jéte, t' a duam tonen é te nos per-

toai farë, sé âsht fort gjâ é lige te mos panonje njérin ngjér sa te jéte i zoti i punes.

16.

THNÊGLAT

Dukë écun udhes gjétem perpara ca thuégla. Me-sonjesi na thirri te gjithe prane 'tij dhé mandé na thoshté. Pa véshtroni sé sa punetoré qe jane thuéglat a milingonat! Sa lark véne per te gjétun ushqimin é tyné. Te gjitha sa kethénén jane ngarkuare. Nje nga 'to âsht kaqe é vogjé sa s' mundét t' a héqe barren vétem, éshtë kerkòn ndihmue nga shoqét. Ashtù édhé na o djéme, duhét te bajem; dé s' a dusim punen si milingonat, s' i ndihim njeni tjaterit, qe te bâhémi njéres te mire per véhtén t' one, per Atdhéun, per njérezin.

17.

THNÊGLA È GJINGALLA

Bânté dimen i math è malét é fushat ishin te mbulsuné mé âkull é mé bore; shtâzet é te gjitha gjât, é gjalla ishin fshéhune é nuke dilnin jashte. Édhé thnégla ishté futune ne vrime te 'saj ku kishté mjaft sa per te ngrâne gjith dimenin. Vétem gjingalla a cincerri dridhéj se frohti é s' kishté farc gjâ te banté. U-nis-

pra é vajti të thnégla t' i kerkonté nje çike te ngrâne qe te mos vdistë urié. Po gjingalla é pyéti: Ç' bânë ti gjithe kohen é véres kur une mblithuja gjâna per te ngrâne ne dinsen? Kendonjé gjithe diten nanjé lisavét é s' linjé as udhetaret te pushonin qétesisht nen hijé. Atehéré kedonjé, tani pra kercè é lunj vallét E keshtû é deboi pa i dhâne gjâ.

Nga kejò perralle lé te marrim édhé na mesbu, tha plaku. Te punojem sa jéni te rîj qe te mos mbétémi, si gjingalla, pa buke ne dhégesie.

II 65.

L V P E S I

Kur po keshtéshtim ne shtepie, si kercyém é lnajtim mirë jashte ne fushe, poqen udhes nje njeri te varfer, qe rrinte é kerkonte ndihme nga atà qe shkonin andéj. Mesonjesi é shekoi mire Pra na tha: Véshtroni-é mire kete njéri pertac qe s' don te punonje. Lé te shohim sé mbasé, perzimi s' é ka mundun akoma farë è munt t' a kethéjem prapa te xâje punen; dukét fort i shendoshe. Mesonjesi prai u-aderua é i tha: Si t' a quajen emnin?—Nasho, ne thone, u-pergjéq, dhè sgjatë doren é kerkonte dukë nruar. Mesonjesi s' i dha gjâ, por é pyéti sé mos ishé i semune.—Jo, ka dashun Pérendia, tha, jam shumë mire!—Po psé lypen pra? i tha mesonjesi.—Sé jam i vobet, u-pergjéq Nashua.—Psé s' punon, i tha mesonjesi, te fitonsh é te rronsh dukë punu-

mun? Atehére nuke do te kishé nevoje mé lypun, po dukë pertuar do te mbétésh gjithmone i vobet! Zoti te dha shendétin, te dha duart te punosh é jo te lypish. Âsht turp, turp i math per ate njëri, qe ka shen dët é nuke punon sa âsht i ri!

Ketò fjale te mira i tha plaku, po Nashua u-pergjéq é tha sé s' gjen dot pune.—Pune nuke gjéjen atà njéres qe percojen, i a priti mesonjesit. Pertuf mun t' a shtynje njérin ne pune te liga, ne vjédhjé a ne vrasjé, é kestù mun t' a zàsa é t' a mbyllin ne burk a édhé t' a varin. Mé djérse te ballit dashét t' a haam bukeu, thirri mesonjesi. Ai qe s' punon as te mos haje!

Lypesi u vuni mire vësh fjalevét te mesonjesit é kaqe pershtypjé i bàan sa i u-lut mé i gjétun pune.

Plaku ju trégoi shtepien é tij dhé é fioi qe te vëntë é t' a piqté. Te nésermen lypesi vajti të mesonjesi dhé ky é shpuni të nje qépes rrobash. Nashua ndenji ca kohe é mésoi mire mé qépun pétka é ashtù fitonté te holla. Perandaj plaku na thoshté per hére: Mos é harroni kurre Nashon; pa pune s' kémi as buke, as shtepie, as tésha. Puna é shpetoi njérin nga égersina, é é bàni te bute. Vétem njérezit é égre dhé kafshet é égra qe rrojen ne pyll s' dijen mé punuuun. Puna ndrroi faqén é dhéut, é shuti, é leroi, é é mbolli, dhé ashtù marrim dràthenat nga dhéu. Puna é perzuni vobesien é na prunì gjithe te mirat ne kete jéte.

Kaqe thélle na hyyn ne zémere ketò fjalet é plakut sa qe ç' nso nérë é pastaj i trembéshim gjithenje perti-

mit si mâ te madhés se ligje ; é asnje dite, asnje çast s' mbétéshim mâ pa pune.

17.

PËTRI I MATH FARKETAR

Pétri math, mbréti i Rusies, ngriti kombin é tij nde nje lartesie te madhé. Kur hypi ne thron ishté akoma i vogel, shtatembedhéte vjéiesh ; po, ndonsé qé aqe i ri, é qévérisi fort mire Rusinu. Dëshi mâ perpara mé xânue ai véte qe pastaj te mesonté édhé te tjéret; perandaj shkoi n' Europe ku mesoi te gjitha mjéshteriet, é pra u-kethyé ne Rusie ku perhapi mesimét é dituniet é Europes.

Ngrihej ne nengjésshinu hérét, ndisé zjarrin véte dhé shumo bére gatuanté véte gjéllen ne vorbe préj baité. Rroné si mâ i poshtmi punetuar é punoné puné shum te rinda.

N' Europe, ku punoné, é dinin te gjithe qe, ai punetuar i shpéjte, ishté mbréti i math i Rusies, por ai s' é kishté per turp te mundohéj é te mirrté mesimé per perparimin é Atdhént.

Kur u-kethyé nga Europa ne Rusie shkoné é shihté njéshterat si punonin. Nje dite vajti te nje farketar qe punoné hékurin. Hyni ne furke é déshi véte te punoné si mâ i vogli punetuar qe t'u trégoné njéresvét sé puna nuke ka turp, njaft qe te punonje njériu mé ndér.

Pranoi njé jave aty duké rrahun hékurin mé maj te rãnde é ne funt te javes kerkoi rrogen é, si é mori pagen, blén mé 'të nje pale kepece. Duké véshun kepucet thoshtë, duké qéshun, sé kurre s' ishtë kenaqun sa nhéré kur mbathi kepucet, te cilat i bléu mé te hollat qe fitoi mé mundin é më djérsen é ballit te vët.

18.

PËRPARIMI I ÉNGLETÉRRES

N' Éngletérre te gjithu njésḧteriet kane bãmun perparim te math, perandaj ky shtét àshti rritun fort ne madhesie é ne fuqie é atjè gjithe njérezin rron shum mire. N' Éngletérre i biri xen njéshterien é t' i atit: djali i bujkut bãhét bujk, i bariut bari, i farketarit bãhét édhè ai farketar. Ashtù te gjitha njésḧteriet muaren shkas é bãnu mbrotheshe te madhé kaqe qe n' Éngletérre shume bujqer é njéshtra te tjére kane hypun ne mà te naltat shkalle te Mbréteries. Perandaj nje mbrét i Éngletérres thoshtë gjithenje: Ne vent t' ene ç' do njéri, qe te punonje é te bãhét i pasun, nuut te ngjitét ne rendë te larta é te qévérisnje shtétin, saldò qe te kéte qene perpara nde nje shkalle te poshtmé.

Qe te kéne shtjé é deshũr djémset n' Éngletérre te marrin njéshterien é étenvét te 'tynë, kendojen kete historie.

Rrontë nje hére nde nje kolse n' Éngletérre nje njéri kaç, domèthãne qe punontë mé avliment a mé

végje. Mé punen é 'tij fitonté shume te holla é si mblodhi mjaft pasunie, bléu nje maqine te madhé é hapi nje fabrike, ku punonin shume avlimendé bashke, te cilat s'tundéshin mé dore po mé avull. Ashtù nisi te fitonje mà shume é u-bà i pasun, é, dukè punuamun gjithnje u-mplak é vdiq.

I biri i 'tij, i cili qahéj Mauris, ngjér sè qé i vogel vajti ne shkolle é mesoi te kendonté é te shkruantè, pastaj hyni ne pune si i ati. Po si i vdiq i ati, pandéhu sé do t' ishté turp per 'të, njéri i mesuar dhé aqe i pasun te rriuté é te punonté n' avliment; Keshtù qe shiti fabrikeu é maqinat, mblodhi téshtat é vajti ne Londre qe te rrontè si lord.

Nuke diuté t' a ruanté gjàn nspak, é zuni é po prishté pa dhembjé andéj é kendéj ne pirjé, ne lodra, ne kurtra sa mbéti pa dyshé mà se fundi vodhi é ê vànu mbrenda.

Tèk po rrintè mbyllun ne bark, kujtontè i njéri kolsen é shkuare é nendouéj sè qysh kishté qene nje hére é ka gjendéj tani é, n' atò kujtimé, i rrodhen lotét nga syt si gurra. Sa mà mire do t' isha, thoshté vèhtè mé vélsté sikur te punonja mjéshterien é t' im'éti! Sa likesht hàna qe é lashe !...

Dye vjéte te ngjata mbéti ne bark ; si é leshuan iku nga Londra é vajti atjè ku kishté pasun avlimendét, i doli perpara kryémjésàtrit dhé i u-lut t' a mirrté ne pune, pa per rroge lé t' i a jiptè sadò te vogle. Ai é mori dhé ashtù rrojti si argàt gjithe jéten é 'tij.

Kete historie é kendojen djémet è Êngletérros shohin sé ç' pesoi ai qe la mjéshterién é t' i atit è perandaj

sadô te pasune qe te jéne, ruajen é mbajen gjithenje njéshteriet é perindevét te 'tyné.

Mjéshteriet vénie perpara mâ téper kur atâ qe i panojen jane njéres te mesuare é te dituine. Ë' past kopshtin t' im, o çuan, si é kisha udréqun é sa mire ju pelqéu? Po, sikur une te mos dinja édhè te tjéra gjithe, qe te mund te kendouja sa jane thâne mbi barishtét é mbi bujqesien, kopshti i im nuke do t' ishté ashtû si é past. Perandaj njériu, perveç gjuhes se perindevét, é eila duhét te kendohét é te mesohét mire do mosdô, âsht mire te xâje é dhè gjuhe te tjera, si frângjishtén, énglishtén, gerqishtén, latinishtén; qe te mund te kendouje édhè ne keto gjithe sa kane shkruar mbi dituniet, é per bujqesie, per bagetie, per trégetie, é per njéshteriet é tjéra. Keshtù perparojen kombét.

III.

FJALE TË VLËFSHME PER USHQIMIN

Nje dite vajtem ne shtepie te mesonjesit é é gjétem ne tryéze. Dréka é 'tij qé shum é léhte: nje çike lâuk, dye véze, lukuta te ziémé. Si hângri zuni é na tha: Ë' past sa é léhte që dréka é imé? Kurre s' ha te ngopém é te fryhém, po gjithmone ngrihém nga buka mé lukth te léhte. Édhè ju mos é ngarkoni kurre barkun, sé gjélla é shume ju prishe é ju semun. Barku, kur mbanshét téper, i ngjan gomarit te ngarknar rânde mé drû, qe ngéce é mbétét nde mést t' ndhes. Njériu lumes

nuke nginjét kurre, po, si ha, qahét sé i dhemp lukthi. Pa ndenjun per te ngrâne te kini para mendjés ketò porosîe:—T' a sgjithni ushqimin qe te jéte i mire per shendét. — Te mos hani shum sa te ngopéni, po te ngrihéni nga tryéza pa u-nginjun téper.—T' i pertypni mire gjéllet. —Te hani kurdohére nde një ore. —Te panoni é t' u-mundoni perpara hukes qe te hani mé shijé.

Po te ruani ketò keshillé, tha mesonjesi, as do te semuhéni, as do te kini névoje te mirrni barena te bidhnna. Sa te mundim, duhét t' i permbledhim é t' i shtrengojem âudjet é trupit, unien, étjén, é te tjéras sé a-shtù do te kemi kurdohére shendét te mire.

24.

TE DÉJTUNIT

Nje te diéle pas drekés na tha mesonjesi te shkonim nga shtepia é tij; t' a mirrnim é te dilnim bashke jashte ne fushe per mé huajtun. Tèk po shkonim ndeper més te fshatit, pamé ca njéres te mbledhune rréth nje shtepié, é pyétem plakun cili ishté shkaku i asaj mbledhjéjé. Plaku na u-pergjéq: Të madhé é kéqé ngjau ketû, per pak po hâhéj nje vrasjé, ky âsht shkaku.

Mbrenda ne kete shtepie hâhéj dasme, hanîn, piuin, kendouin. I vllai nusés ish njéri shum i mire é i dashun, po piné téper vene é rakie, é édhé ne dasme pin aqe sa u-déj, é humbi mendjén. I trullosun nga tymi i

vetes, paudêhu sé i dhënderri é qéshi, mori pra thiken dhé u-versul t' a thërtë; po déshi Zoti é u-hodhen krushqit, i priten doren dhé é hogen andëj.

Përendia na rnajtë nga te déjunit; i déjuni âsht mâ i kéq sé i prishuni meutsh. Te déjunit âsht nje marrezie é madhé; i marri i njére i bân marrezniet pa dashun, por i déjuni don vête, psé dêhét é humbe mendjén. Punon pune te paudha, te merziteshmé, te ndyta.

Perandaj, sa te mundim, te mos é vêem faré ne goje as venen, as rakien, as shpirtat é tjérn sé na pervelojen é na marrin mendjén: po lé te pijem vêtem nje, qe na dha Zoti majft.

Te déjunit vjén mâ te shumen nga pertimi: kush perton s' punon, po rrin gjithë diten me kot é pastaj zen édhë pén é dêhén.

Qe te trembémi é te ruhémi nga te déjunit é te nëvéritémi nga te piemi, lé te shohim sé ç' punojen ata qe dêhén. U' nâtvén kâmbet, u drîdhén duart é gjith trupi, s' mund te qendrojen ne kâmbe, po vêne duké u-perpjékun mur ne mur, é gjithe hota qéshin mé'ta.

Njéreait é kohes se vjétre ne Sparte t' Élladhes déjuin sklavet qe te shihnin djémet sa gjâ é poshtmé é é merzitesluné âsht te déjunit.

21.

HAZRÊTI MUHAMÉTI

KUNDRE TE DÉJTUNIT

Thone sé Hazréti Muhaméti, qe thémélloi bésen é

Musulmanevét, te cilen é kane marre édhé shume Shqipetare, shkouté nje dite te krémté nga nje fshat. Te gjithe fshataret ishin mblédhun ne shésh te katundit é po kendonin é lonin vallé duké ngrâne é duké pîém vene parréshtinn. Te nésernén shkoi perap andéjna, po s' ndegjouéj gjâ faré é i u-duk vendi si i shkréte; nje dite perpara, knr po kendonin, ishin plagosune é kishin vdékun shume véte. Pyéti Hazréti Muhamméti sé si ndodhi vrasja é gjithe atyné ujéreesvét, é i thaa sé, nga te déjtunit, nisen né n-zâne né fjale, pastaj né duar, é ne funt hoqen thikat é p-théren é u-préen né njeni-tjatrin.

Hazréti Muhamétit i érdhi shtim kéq nga kejo ngjarjé é lige é mallkoi né fjale t' ashpra te pinit.

***

Z Ê M Ë R I M I

Si ne déjtunit âsht édhé zémerimi. Nje dite vajtem ne shtepie te nesonjesit dhé é gjétem ték po mbanté nje légjén né nje te flohte ne dore. Rrobat, qe kish zakon t' i mbanté kurdo hére te pastermé i kishté te felliqnna: téshat é shtepies ishin te hédhuna andéj é kendéj, dhé nesonjesi, né koke per dhé é i zémeruar, véshtrouté i' i vinté ne vent rraqét.

É pyétem sé ç' i kishté ndodhun dhé ns tha: Pak perpara sé érdhet ju, sherbetori ne solli kafén, po, kaqe s' é kishté mendjén ne vent, sa i ra kaféja nga dora

pernabi mua é me dogji é me perveloi doren, me fellíqi rrobat, dhé qélqi i ujit é tasi i kafés raau é u-thermuan si i shihni véte. Me hypi gjaku ne kryé é u-zëmerova é matèsha t' i thoshuja fjale per te cilat do te me vinté likesht pastaj ; muut édhé t' a rrihuja sherbetoriu. Po me nje hére é mblodha meudjén é é shtrengova véhtén ; thirra sherbetoriu, i cili dridhéj nga frika, é i thashe te me sjellté légjeniu mé nje, vuna doren mbrenda é u-kujtova per ketò fjalet

Nje hére Platoni, filosofi i math i Filadhes se vjétre, u-zëmerua kéq mé sherbetoriu é 'tij, por é rradhi zëmerimiu dhé s' i tha asnje fjale. N'mé hyni mbrenda nje mik i 'tij te cilit itha : «mirr-é kete sherbetoriu t' im é rrah-é sé mue jam i zëmeruar». É dinté naire Platoni sé zemerimi nuke ndrroa faré uga te déjtunit dhé si i déjtuni ashtù édhé i zemeruari muut te bâje pune te pandha per te cilat muut te pendohét pastaj. Njérin nuke din sé ç' thote a sé ç' bân ne hidhenim.

Perandaj édhé jù, o djéme, kurre mos u-hidhenoni. Dijéni mire sé hidhenimi é turbullon dhé é prishe gjakun. Gjaku hype ne koke é kambet é duart dridhén si atò te te déjtuarit. Sa te mundim lé te jémi njéres t' urte é te hatè, te mos hidhenohémi é te ndegjojem ç' na thone mâ te medhânjt.

23.

I URTI É I MARRI

Nje at kish dy djéme, nga te cilet njeni ish fort i urtë é i meutshem. ndegjonté shum t' i atin é t' âmen, s' flliqéj, s' gristé rrobat, nuke shahéj mé çuzat é tjére as bânté kurre marrezie. Vénté dite per dite ne shkolle, mesonté mire mesimét dhé ndegjonté mesonjesin si atin é nânen.

I ati dhé é âma dhé kush é njihné é donin shum; djali i nrie âsht fort i dashur.

Si u-rrit é u-bâ i mire é punetuar, vuni t' âmen é t' i atin te prehéshin, é i bânté mire kujdó; perandaj gjithe hota é donin é é ndéronin sa qe mori emen te math é u-bâ njéri i çmuar nga te tjéret: gjith kush thoshtés. Inm' ai!

Djali tjáter ish faré i marre, dilté gjithenje i felliqun, shahéj é zihéj mé shoket é 'tij thoshté te vremé é bânté gjithe marrezíet. Nuke vénté ne shkolle é nuke mesonté, po rrinté é lonté ndhes. As t' âmen, as t' i atin, as mesonjesin s' i ndegjonté faré, é perandaj édhé atà nuke é donin; kaqe i lik isbté qe askush s' i qesej prane. Si u-rrit u-bâ édhé mâ i kéq: zuni te gjitha te ligat é pandhesëet, é érth é u-bâ i merziteshem, i felliqun, lypes; é gjithe hota thoshté: mjér' ai!

A é paat, o çuna, sé ç' pesojen atà djémé qe nuke ndegjojen atin, nânen, mesonjesin? Kurre prâ nos lâni marrezie, po te ndegjoni mâ te medhânjt qe te

bâhéni te mire é t' urte dhé t' ju trégojen bota mé gisht.

24.

FUQIA È DITUNIES

Fuqia é dituniès âsht shum é madhé. Dituniа âsht drita qe na ndriçon é na nxiér nga érresina. Shpirti âsht drita qe i trégon trupit ndhen é drejte, po dituniа âsht vaji kesaj dritë. Te zérbte nbétén atá qe nuke é nblédhin kete vaj ne djélmenie qe te kéne drite ne pléqesie. Dituniа sa jéni te rij na gdhende, pera kur bâhémi bara na sjéll shume te mira dhé ne pléqesie na gezon é kurr s' na len te papunë. Edhé vétem kur jémi na bân shoqerie, kendojem libra é mendja kurre s' na flen. Dituria na ruan édhé nga punet é liga é te felliquna, te cilat má téper te paditunit i punonjen. Sa má shume njéres te dituse ka nde nje vend, aqe má te pake jane njérezit é liq. Dituniа ka fuqie te madhé, é Fëlliuet é vjétre thoshnin: «Duaj dituniен, mos u-lodh kurr duké mesuarun, njérin i ditun ka ndér te math é te gjithe é gvésin».

Sot gjithe botá véshtrojen t' a perhapin dituniен, sé nga ajó vijen te mirat nde nje vend, é ikin te ligat.

Véshtroni pra, o çuna, te mesoni ç' ne végjelie é te bâhéni te dituse, qe te ndéroni Atdhéun, perindet, véhtén t' uaj, dhé te roni mé ndér é mé te mira ne kete jéte. Njérin i paditun s' ka as ndér as ndouje nga ató te mira qe jane per rréth nésh.

23.

KALI PA FRÊ

Nje nga nxânesit pyéti nje dite mesonjesin sê qysh mundét te jéte njériu fatbardhe é i kenaqun ne kete bote kur s' âsht i pasun qe te mund te mbaronje te gjitha deshirét é 'tija. Mos, tha nxânesi, kur nje dubét ndonje gjá qe s' é kam, ne dukét si nsé qene i mbyllun ne burk é i lidhun ne hékurra.

Ah, bir-o! i tha mesonjesi; cila pune te pelqèn mâ mire: te jésh hypnu mbi nje kal te terbuem, te cilin s' é mban dot, po iken ne te katerta é mund te te rrezonje é te bâje copa! a po mbi nje kal qe é shtrenguen é é zotnôn mâ frê é pra te shpié ku te duash? —Mâ mire me pelqèn si kali, te cilit mund t' i a mbanj frenin é t' a héq ku te dua une, tha nxânesi, se ai i égri qe s' mbahét.

Po keshtú âsht édhé njériu, foli é tha atehéré mesonjesi; trupi i tij âsht si kali i éger, mendja âsht kaloresi qe mban frenin. Kur kaloresi s' âsht i zoti t' a mbanje frenin, pa mendoni-u sé ku ka per t' a shpime kali i éger; sé si do te mund t' a hédhe poshte nga ndonje brék, dhé sé sa fatzi do te jéte nje i tille njéri! Pastaj sa mâ i pasun te jéte njériu aqe mâ i éger bâhet kali pa frê. T' a bésoni mire sé nje i tille kal pa frê é vrét dhé é humbét faré kaloresin.

248.

GENJÊSHTARI

Nje dite dukê êcun jashte ne fushe ma kho mesonjesi kete historie.

Nje at kish nje djale mê emen Audon, ê cili ç' ne vêgjelie kishtê zâne le thoshtê genjêshtra. I ati dhê ê âma, nga dashunia ê madhê qe kishin per 'tê, nuk' ê qortonin kurre, por ê perkedhêlnin ê gezonêshin qe djali i 'tynê ishtê shumi i sgjuar ê gjentê kurdohêre fjale te mbulontê fajêt ê te ligat qe bontê.

Po njêriu âsht si bima; ngjêr sa âsht i vogel mant te ndrêqêt ê t' i harronje zakonêt ê ligs, po, kur rritêt mê 'to, si êdhê bima ê shtrembte, thyhêt nâ pare sê te drejtonêt.

Ashtù pra êdhê Audoni rritêj dite per dite ê mê atê bashke êdhê te rremêt, sa qe te gjithe ne shtepîe si êdhê jashte ê dinin qe Audoni nuke thostê kurre te vertêten ê perandaj i a nxuarен emnin genjêshtar.

Nje dite i ati êdhê ê âmo ishin jashte shtepîe ê Audoni, kuudise fjales qe u kishtê dhâne, dolli vêtem ne kopesht te luante. Pas nje çikê sherbetoret ndegjuan zânin ê 'tij qe u kerkontê ndihme, por atâ s' ê besuan sê gjithenje i qështê duke i thirre me kot. Keshtù qe êdhê atehêrê thana njêni mê tjatrin: genjêshtari na therrêt qe te na perqêshnje, po lê te bertase sa te doje; dhê ashtù vështronin punen ê 'tynê. Po pas nje çikê, nga shkaku qe s' po ê ndegjonin nâ, duallen ne

kopesht t' a vështroniu naos po prishtë gjâ, po nuk' é paau asgjakundi. Ahéré n-ra ne ment sé ne njédis ne kopshtit ishtë nje pëllk i math nné nje te te cilit vadítniu barishtét; kercyén pra atjè é paan nje dége druni te shqyémé qe kishtë râne mbrenda. Po ç' kishtë ndodhun? Mbi ate drâ kishtë hypun Audoni é, bashke nné dégen é shqyémé, kishtë râne mbrenda ne pëllk, é, pas qe s' dinte te bâuté not, ishtë zhytun gjér ne faut. Sherbetoret nu' ate çast u-çvésheu é u-hodhen mbrenda pëllgut dhé é uxuaren, por Audoni dukéj si i vdékun.

Ahéré po kethénéshin édhé perindet é Audonit; derguan shpéjt per sheronjesën, i cili èrdhi nné vrap é nisi te ferkonté te nhytunin; i dha édhé ca harena per t' a sjéllun ne véhté, é ne faut, pas shume ferkimésh, Audoni psheretini, mori thélle fryme, hapi syt é u-keshyé prape ne jéte. Po ç' âte dite kaqe shum u-trenap i njéri si kurre ma s' thoshtë rrena.

T' a doni pra, o çuna, te vertéten ç' ne végjelie, é te nos thoni kurre genjéshtre qe te nos ju ngjanje édhé javé si Audonit. Genjéshtari kete fitim ka, qe s' é béson njéri édhé kur thote te vertéten!

27.

GJYSHI, I BIRI É THOMA I VOGEL

Nje plak i varfer rronté mé femijen é djalit té tij te vétmit; kishtë shpése i njéri sé i biri do t' a nbantë

ne plëqerie. Po pas ca kohë, nde nje dite te dimrit, djali u-hidhenua dhé i tha plakut t' ikenté nga shtepia sè mà s' mmt t' a ushqénté dot.—Po qysh do te rrouj une?—i tha plaku me lote nder sy.—Dil jashte, i tha djali i lik, dhé hiq te rroush dukë fypan!—Keto fjale i udrruan perpara Thomes djalit te vogel, qe ishté téte vjétesh dhé é donté shum gjyshin è 'tij é peran-daj i vinté shum kéq kur ndegjonté t' i atin dukë sha-mun plakun é njére. Ë kur i gjyshi mé lote nder sy i u-lut qe te siéllté nje vëllézxe te trashe, qe t' a kishté per t' u-mbuluar mé 'të, Thoma ngau mé vrap é pruni atë qe i porositi i gjyshi. Po, ne vent qe t' i a jipté ketij i a dha t' i atit é i tha dukë pshéretitur: «Préj-é é daj-é dysh!» Psé? é pyéti i ati.—Psé jshat fort é madhé per gjyshin; gjynasa i dél njaft sé tjatra gjynese mmt te te duhét ty kur te plakésh, nbassi édhé une kam per te nxjérrre ty nga shtepia si po nxiér ti sot atin tënt ne plëqerie?

Keto fjalet é Thomes sé vogel bdan nje pershtypjé be thélle ne zémere t'i atit, i cili u-pendua é ra ne ginni perpara plakut é dukë qamun é dukë denésun, i kerkonté ndjése é te falun.

Gjyshi é ndiéu é mbéti ne shtepie te djalit i cili é mbajti édhé é ushqéu gjér sa vdiq dukë urnar Thomen é vogel.

128.

VASHINGTONI DHÈ Ê ÂMA

Vashingtoni n' Amérike, na tha mosmajesi, trégoi dashunie te madhé per mâmen é 'tij, é persosdaj pati nraten é u-bã njéri i math qe ndéroi mâmedhénia.

Kur isluté akoma katermedhéte vjétesh hyni mé dashunie te madhé nde nje anie qe te lidhéj détar pér é âma nuke douté te ndahej prej 'tij sé é diné mire qe jéta é détit ka shume rrézîqé. Po Vashingtoni bãni fjale nje dite mé nje kryédétar, é cili é mori n' anie te 'tij; atjé shpuni fshéhazi téshat é Zlja dhé pastaj vajti é i dolli perpara s' âmes t' i mirrté nraten per t' ikun. Ê âma pa folun faré zuni é po qanté. Letet é mâmes kaq' i dermuan zêmeren Vashingtonit, sé qe mé vrap u-kethyé n' anie, zremsbéu téshat é i solli ne shtepie sé s' munt te duronté mâmen te qanté. Ê ç' atehéré moti békimin é s' âmes mé gjithe zêmere dhé u-bã mâ i madhi i te gjithevé n' Amérike sé qe é quajtin Atin é Atdhént.

Po, sakur te mos kish ndegjuar t' âmen é te kish ikun ne dét lark s' âmes é lark Atdhéut, do te tronté gjithe jéten i panjohun é i pandegjuar, é munt te gjouté édhé vdékién ne valet é détit ; duke i rãne pas keshillit te s' âmes u-trégua i math é ndéroi vendin é 'tij.

Édhé ju, o çuna, pra te ndegjoni mâmen é tuten, sé atá é dijén mâ mire sé ju sé cila âsht é liga qe t' i largohéni!

28.

DÉGA É DUAJT

Dukë ëenu fshes nje dite mé mesonjësin, punu nje plak, qe po pristé dége shélgu. Jn-afruam dhé é pyétem: ç' punon aty?—Bänj shporta, na tha, mé dége shélgu.—Shum mire bän, i iha mesonjesi, sé ai qe s' punon, nbétet pa bukë é vdés pa ndér!

Pastaj mori nje dége shélgu é na tha: a é thyéni dot?—Na qéshem, dhé nje nga nxënesit é mori dhé é thëu mé dy gishtat é dores. Pastaj mesonjesi mori shumë dége, i lidhi démét dhé na i dha dukë thënë: Kush mund t' a thyéjë tani këtë démët? Ë muarem é u-provuam të gjithë mé radhë, por asnjeni s' é thyéntë dot. Atehérë plaku na tha: E kupetuat tani sé sa të fortë do të jëtë në qofë sé do të rrini bashkë të pandarë, é sa të dobët në qofë sé do të ndahéni? Vllëzërit, miqt, djëmtë é shkollës é të gjithë atdhétaret, kur duan njeni tjatrin é jane të bashknarë atehérë janë të fortë dhé s' i thyén dot asnjëri; po kur të hyjen ndë mést të 'tyné zilajét, zëmërimét, nakari, é të ndahén é të hiqën njeni nga tjatri, atehérë thyhén é mundén lehtësisht si déga é vëtmë qe u-thyé mé dy gishtat é dores. Bashkimi siéll fuqien, thoshnin të vjéterit; mé bashkim é mé dashunie shtonémi é forconémi; ndarja é nakari na mposhtin é na humbasin. Perandaj dubét qe ne végjelie t' i sgjédhim miqt t' ane é të lidhémi mire mé 'tn qe mos të ndahémi kurre.

Mesonjesi qe kishté zakon t' u ndihté punetorevét, duké n-kethyér, porositi mjéshtrin t'i siéllté dye shporta ne shtepie é i a pagoi shum mire

310.

DY MIQ TE VÉGJELE

Ishin dy djéme te végjele, qe vinin ne shkolle, é kishin nje verse; shtepéci i kishin fort afer dhé atà qe ne végjelie u-rriten bashke. Losnin bashke, vinin bashke ne shkolle, mesonét i kendonin s' bashkut; gjithe diten ishin bashke é ndaheshin vétem kur flinin. Kaqe é donin njeni tjatrin sa édhé koken mint t' a vinin ne rrézik per shoqi-shoqin.

Nje dite éuallem jashte fshatit mé mesonjesin; na te gjithe vénim perparu, vétem atà te dy mbéten prapa. Na u-ngjitem majé nje kodré, atà mbéten poshte ne fusbe. Njeni pastaj hipi ndé nje drù te nalte, kur qé nje qen i n-dérth mé rrembim te math shokut tjater qe kishté mbétun perposhe. Ky i mjéri uprehi kámbet é n-vù me t' ikun duké uleritun; po tjatri, kur pau shokun ne rrézik, sdrypi mé vrap nga druni, morì disa gure é i a verviti qenit, qe po msyntè mikun é tij; é kaqe é trembi sa qe qeni vuni bishtin nder shale é u-largua.

Nga maja é kodres na i vështronim te gjitha ketò, dhé zúnm te shrisnim duké perpluvun dnart é duké lavdumun mikun é mire, qe sdrypi nga druni é vuni

véhtén ne rrézik per' te shpetnar shokun, é keshtú é trégoi mé te vertéte dashunien é miqesien é 'tij. Te nos kishté qene mik i mire é i dashun, do te rrinté ne majé te drunit é tjatrin do t' a shqyénté qeni; por ai nuke u-durua é shriti é é shpetoi. Kejo ásht miqesie é vertéte, keshtú lypsét te rreféhén é te trégohén miqt, jo vétem ne te mira, por édhé, é má téper, mé te liga.

Édhé ju, o çyna, kurre nos harroni t' i bámi mire nikut é t' a uxiérni nga rréziku.

28.

MIREBÀNESJA

Nde nje qytét t' Éngletérres ishin shume njéres te vobte, é perandaj prifti keshilloi nje dite ne kishe qe te jipnin per te varterit.

Fjalet é 'tija zúnn vent dhé te gjithe sa qéne ne kishe dhunn kush má shum kush má pak. I u-qas prifti, kashke mé te tjéret, édhé nje vashexe é vérbte, é véshume né rroba te vjétra, é cila sgjati doren t' i jipé prifti nje dysh; po prifti i tha: Jo, vashez' o, jé véte é varfere dhé é vérbte, mbaj-é per véhtén tánde.

Ásht é vertéte, o at, i tha vasheza, qe jam é vérbte, por é varfere nuke jam. Me kane mesnare te bánj shporta é mé punen t' imé fitonj é shkonj. Ketó te holla qe te jap me téperojen nga dritn qe s' é ndéziuj kurre nuten, perandaj mbaj ató qe te dhashe, sé é dij ç' ásht vobesin. Pa xáne mjéshterien é shportavét,

vinja rrotulle dite é nate duké lypun; i kujtonj mire te shanèt é botes, nétet é ftohta kur dridhésha ndhes, dhé pesinin é unit, psé kam fjétun ëdhè shume hère pa buke; pra tani me qan zëmera kur bânét fjale per te varferit dhé gezoném téper kur mnut t' a ndihinj édhè nne uje çike!

Te gjithe sa isbin aty u-çuditen é u-mallengjyén nga fjalet é vajzes se vërbte, é ashtù édhè ndihmut per te varferit u-shtuan.

Te varferit muaren njaft ndihma dhé, duké i u-falun Zotit, i lutéshin t' u ngjasté jéten te gjithevét é mà téper priftit é vajzes se vërbte, qe thanu atò fjale te mira.

Te nésernén gjithe fletet é etij qytéti shkruan per vajzen é vërbte; ashtù qe shume vajtun ne shtepie te 'saj t' a shihnin é t' i bânin shporta. Ç' atehéré vajza troi mà mire é ëdhè te tjérevét u bâni mire.

***

PRIFTI MIREBÂNES

Rrenté nde uje qytét nje prift, shum ujéri i Zotit é zemredhenbeshem, i cili i bânté shume te mira botes; kurre ujéri i vobet, qe i kish vajtun prane, s' kishté ikun mé duar thate. Prifti u jipté gjithuje te varfervét é u thoshté fjale mé ngushllin. Po kur shihté ndonje te vobet, qe mnnt te punonté, i thoshté sé ásht turp te lypin atà qe mnnt te fitojen buken mé

punë é më nder. Kur i varferi i përgjigjéj. S' gjéj punë prifti i thoshtë: Eja sé punë te gjéj une arrin qe te dnash te punonsh é te fitonsh. Ashtù u gjentë punë te gjithevé: njenin é shpuni ne pyéll te pristë drûe, tjatriu te thyéntë gure, nje tjater é vuni mé njéshtrat qe bâjeu mur. Po nje dite s' kishtë per doré as nje punë t' i a jipté nje te varferi; é mori pra ai' odorr te vét é i tha: mérr-i ketô drû ketéj é veu i atjè.—Si mbaroi lipesi, prifti é pagoi é i tha qe te shkontë perseri sé do t' i gjentë tjatre punë; é vertétë, te nésermén é vuni t' i ndréqié murin é kopshtit é pastaj te vadistë barishtét.

Ïdhè ju, o çuna, punoni é mos pertoni é jipni édhè te tjérevét te punojen; më punë é dukë kâmun te mira rron njériu i lumë é mé lesé te bardhe.

KATUNDARI MIREBÂNES

Nje qytét ishtë afer lumit, é, nde nje dite dimeni, lumi, nga shtiu i math qe kishtë râne, zuni te kapercéntë briggét é te dérdhéj fushes. Uji kishtë vale te madhé si çkufi ureu nga te dye anet é vétem nje kâmbe é 'saja mbéti nde mést te lumit. Mbi ate kâmbe ishtë nje kolibe é vogle, ku rrintë ai qe ruaute ureu; keshtú qe pulaku i njére mbéti nde mést te lumit mbi kâmbeu é ures, é cila, nga rrenbimi i ujit, do te rreconéj édhè ajò, é do te ngréhtë mé véhtë édhè palakuu mbrenda ne lum.

Shume njéres u-mbledhen bnzes se lumit dhé é shekonin dukë u ndridhun shpirti, ate te njérin qe kish mbétun mbi kâmben é ures, por askuj s' i a mbantë zëmera te hyntë ne lundre é te shpetontë ate natzi. Uji turbull i lumit rrithtë mé rrembim te math, valet nshtonin é gjenonin, rréziku ishtë perpara, per andaj askush s' guxontë te hyntë ne lundre, psé kishin frike te mos é rrembëntë rrjédha édhë lundren é t' a shpiëntë mé vëhtë.

Nje njéri i pasun, qe ishtë atjë é i dhembéj per pulakun é njére, i dha gjér me njeqint lira atij qe t' a shpetontë ; po, mé gjithe këtë, s' dolli njëri te vintë koken ne trasie.

Tëk po rrinin é vështronin te gjithe te mahnitune dhé prituin mé trishtim te shihnin sé ç' do te bâhéj, shkoi andéj nje trim fshatar, burre i mire é mé zëmere te dhémbeshmé. Kur i trëgnan njérin, qe kishtë mbétun mbi kâmben é ures, u-hoth mé vrap ne lundre, zuni lopatat mé dinan é fuqieshmé é nisi te rrëmonje kundre valevét se lumit ; i u-qas kâmbes s' ures, mori njérin ne lundre é u-kethyé mé 'të bashke prape ne brék.

Te gjithe mbéten te çuditune dhé i shtrengnan dorea t' a pergezonin ; i pasuni uxori édhë ai njeqint lirat t' i a jiptë, por ai i a kethéu dhé i tha: Une, ndonsë i varfer, jam i shendoshe é nuut te puttonj é te fitonj ; nuk mire t' u a ndajsh këtë te hollat atyné qe ndodhén nuk kéq sé une é t' i apish édhë ketij te njéri qe mbéti lakuriq; dhé ashtu u-bâ.

Te gjithe n-çuditen prape nga guximi i tij é mâ tèper nga zèmera é hardhe é 'tija.

18.

MBRÉTI É FSHATARI

Nje fshatar i varfer po shtinn njéri i mire rrnté duké punuar aren é 'tij dhé rrintè nde nje kasolle qe kishi afer ares. Nje mbrèmjé, si u-ènr, hyni ne shtepie, mbylli déren dhé po vështrontè gruan, qe é kish te semnne, é gjashte djémet é 'tij. Pas nje çikè ndegjoi trokellime ne dére; mé vrap dolli é é hapi dhé pa nje njéri te panjohtun qe hyni mbrenda: ish i veshun mé rroba te grisuna é dukéj si gjahtar. I huaji i kerkoi qe t' a lintè mé fjétun ate nate se kesolle te 'tij. — N' ore te ligc u' èrdhé, i thà fshatari, psé soutè kam gruan é semnne, dhé shtepia é imè vétem dye dhoma ka: nde njenen kam gruan, ne tjatren do te flèj une mé te gjashte djémet. Po, mé gjith ketè, nrdhenè é mire sé te pruni Zoti; rri pa diç do te bâjem! —

Fshatari é shpuni te huajin ne dhome ku do te flinin djémet i u-lut t' a pristé nje çike aty é shkoi te shihté sé ç' po bânté gruaja; pastaj u-kethyé prape tèk i huaji é i pruni buke é lakna te tharta, sé s' kish tjatre gjélle mâ te mire t' i jipté. Tèk po hanté buke ai, fshatari vuni djémet ne gjume; postaj édhé i huaji mbaroi é ra, po nuke flèjti: mbylli syt é mendonéj sa njéri i mire ishté fshatari qe é la mbrenda é i dha te

hauté. Ne mengjés n-ugrê é u bá gati per t' iknu; nu' atê hyni mbrenda fshatari dukê mbajtun uje foshujé ne duar, dhé i tha: Ja, o mik, na érdhé mé kâmbe te mbare, sonté na fali Zoti édhè nje tjater djale; lut-i-u édhè ti Pérendies te me bâhét i mire.

I huaji mori foshnjén ne duar dhé tha: Ky foshujé do te bâhét djale é njéri i mire, é do te sjélle fatin é bardhe ne shtepie; é, dukê iknu, é keuaqi prape fshatarin kur i tha sê do t' i gjenté nje nun per t' i pagezuar foshnjén.

Diten é nésermé fshatari i harroi fjalen é atij te huaji é pra vaté ne kishe per te pagezuar djalin; atje u-gjent édhè Mbréti, i vështun mê pétka t' arta é mé shume ushtare permbrapa. Atenéré mbréti i tha fshatarit: «Une jam ai i huaji, qe me prité ne shtepie é me vunê é kângra é flétn, é qe me mengjés te thashe sê douja te te pagezonja djalin; é, pra, érdha kestu pas fjales qe te dhashe. Djé u-vésha si i varfer qe te provonja sê a kane nêmere te mire njérezit é mij. Mos pandéh sê vétem ne dére tândé trokellijta; vajta édhè ne shume shtepie te tjéra é i rashe déres, po vétem ti nu' a hapé é me shtiné mbrenda. Perandaj dhé une do te te pagezonj djalin, te cilin, kur te vritét do t' a marr ne pallat é t' a bânj kryéushtar; dhé shume te mira te tjéra do te t' ap. Kam per te dhâne nje shtepie te madhé é te mire, é gjá é bagetie mjaft qe t' u bânsh te mira botes.

Fshatarit i dukéj si anderr é ferkonté syt po ne funt é hêsoi édhè ai. Mbréti i pagezoi djalin é i dha

te gjitha te mirat sa i prentoi; ashtû fshatari rroi mire gjithe jéten.

Lé te bajem mire pra si te mundémi, sé te miren é bámé, jo vétem njérezit, por édhé kafshet é njohin si é deshmon rrefénja qe vjen pas.

1825.

LUANI I SHKLLAVI

Nje shkllaf i varfer s' nuut te durontë mâ te shamét é te rrahunat é te zotit, keshtù qe nje dite iku fshéhurazi nga shtepia dhé vajti te rrouté ne pyéll ku te mirrté éren é liries.

Nje dite, ték po rrinté shtrimuu mbrenda nde nje shpélle, hyni ati nje luán u-droth nga frika shkllavi i mjére dhé u-mbloth sé pandéhu sé luáni do t' a shqyéntë. Po luáni i u-qas urtesisht, é ngriti kâmben é i a trégoué sikur i kerkonté ndihmse. Njériu é véshtroi mire kâmben é luánit é pau sé nje gjemp i math i kishté hyrmun ê po é qpontë; ateherë, duké i u-dridhun dora é duké mbajtun frymen, i a nxori gjembin é é shpetoi luánin nga dhembjét. Luáni, qe t' i trégonté sé édhé ai âsht mirenjohes zuni é po é lepinté mé dore shpetimtarin é tij i cili ashtù érdhi ne véhté. Rrojten bashke per ca dite; pastaj shkllavin é zûun nje dite ushtaret ne pyéll, ku kishté dalun te kerkonté gjâ per te ngrâne. Duké u-sjéllun pyéllit u-posq fatzin mé ushtaret, qe po é kerkonin, te cilet é

kapen, é lidhen é é suallen ne shtepën ngaha kish ikun. Atjè, si é, laun ca kohe ne bark, é dennan pastaj, pa é gjykuar faré, t' u a hithnin égersinavét qe t' a shqyénin, psé u' atò kohe barbaré zoterinjt kishin te drejte te hänin te tilla pune mbi shkllòvet é 'yné.

Po ç' ndodhi ? kur te gjithe prisnin qe shkllavin é njére do t' a shqyénté é t' a hänté copa nje lua i rrébte, qe kishin zäne u' atò dite ne pyéll, mbétem te

çuditune kur paun sé luäni i u-airua urtesisht é zuni t' a lepintè mé gjuhe. Ishté luäni, te cilit i kishté uxjérre gjembin nga kämba nde shpélle, é qe mé nje hére é njohu.

Njéri s' é kupetouté si ugjun kejò çudie; po, kur uxuaren shkllavin jashte é ky u rreféu te miren qe i kishté bänuun luänit, gjithe bota u-mahnit édhè má téper dukè paunn sé édhè kafshet é égra é mbajen ment é é njohin te miren. Aqe má fort pra njéreziit duhét te jéne mirenjohes.

2613.

BUJKU E ZOQT

Nje bujk kish nje are te vogle, pranonté, é andëj nxiérté sa i duhéshin per te rrojtur. Nje dite, si mbolli aren, pau ca zoq qe rnau mbi 'të s zënu te hanijn koqét é fares. Ah, kejò s' âsht pau é mire! tha atehére katundari ; zoqt do te me hanu gjithe faren è gruni nuke do te ne binje sivjét, é pra do te mbétemi pa buke nue édhé feamija é imé. E dukë thâne ketò fjale vajti mé nxitim ne shtépie, mori kurtha é léqé é i perhapi ndeper are.

Pas nje çaké éndheu zoqt te hanin faren, po ték po kullotnin pa frike, u-pengnau mé kâmbet ader léqé é nuke flutrosnin dot. Bashke mé te tjéret ndodhi édhé nje pëllarg é édhé ky fatziu ra ne kurthe.

Pendari i shekonté mé gezim zoqt kur pengonéshin é, si é pau sé asnje mâ s' flutrontë dot, u-ngrit, vajti atjé prane é nisi t' i vristé nje nga nje.

Pëllargu é kupetoj nire sé do t' a vristé édhé atë, pra zuni t' i lutëj pendarit qe t' i falté jéten, é i thoshté: Une s' jam si zoqt é tjére, s' u shembellénj farë, pa shekò pendet é mia ; une s' i bânj këq njérin, nuke ha faren é ares, po gjarpinjt, hardhushat, brétkosat è te tjéra kaishe qe i bâjen dâm njérint. Ne me vrâsh mua, do te bânsh nje te madhé te lige dukë vranun nje kafshe t' urte, qe ndéron perindet è ka dashunie

per 'ta, é u bân édhé te mira njéresvét. Si s' te vjén kéq per mua?

Bujka i u-pergjéq: N' âsht é vertéte qe jé kafshe é urte dhé u bân te mira njéresvét, ç' kerkové qe u-perziévé mé zoqt qe bâan faren é ares? Psé nuke ndenjë afer pëllargevét te tjére, te cilet mê te vertéte s' i bâjen te ligje njériut? Une te gjétn te trazuar mé te liqt é si te lik do te te vras.

Perralla na trégon è na vertétën fjalen qe thêni? Kush perzihét mé krundé é bâan palla!

XV.

LUÂNI È GJARPÉNI

Nje hére te gjitha shtâzet, mé mal é ne fushe, gjendéshin ne tundjé te madhé. Luâni, mbréti i 'tyné, bânté dasme é përundaj te gjitha lypséj te ndodhéshin atjé, é keshtu po bânéshin gati t' i siéllnin kanisqé mbrétit. Édhé gjarpéni nuori ne goje nje trândafill te bukur, è vaté édhé ai ne dasme t' i a jipté dhânderrit.

Kur te gjitha kafshet u-mblodhen, nisen te dîtnin nje nga nje mé radhe perpara luânit é t' i falnin dhuratat. Luâni i mirtë mé te kenaqun dhé u thoshté te rrinîn mé radhe. Mâ se fundi, dukë u-hêqun barkazi, u-afertua édhé gjarpéni mé trândefillin é bukur ne goje. Po luâni, kar é pau, i foli per se largu é i tha: Âsht kot te lodhésh é te mundonésh, o gjarpen, te vinsh prane méjé, sé nuke te qasinj; nga te gjitha

kaíshet i prês mé gezim dhonetiet, po nga ti s' dua gjá. Ik, hiq-u shpéjt ketéj, i deshirofsha kanisqét é tua; mé ty nuke dua miqesie!

Perralla ua trégoa qe nnos te présim kurre te mira nga njériu i lik.

38.

TE KORRAT

Moti, si é dijetu, dalíet ne katre shme qe jane: prentvéra, véra a te korrat, vjéshta é dimni.

Ne te korra, ditet jane te gjata, pélet te shkurtuna dhé bãu vape é madhé sa mã s' duronét. Diélli rriu shume ore nde qiélli: lên shum lërét é pérendon shum voue. Te gjitha shkelqéjen é leshojen rrézé; qiélli, malét, fushat, pyjét, arat, déti.

Ne mengjés dhén ka nje çike vése, zoqt kendojen, lulét e flétet é bimevét jane te gjélbera; po, sa mã ngrihét diélli lart, aqe mã shum shtonét te uxéhtit. Kur zea vape ne mést te dites, zoqt fshihéa mleper gardhinjé dhé s' mdihén, vétem gjengalla s' pushon. Nga vapa é madhé flétet é bimevét dukén si te véshkuna, lulét nlin koken, kafshet écin mé goje hapte dhé véne nde burimé, nde perroujé é nde lumenj te pijen nje é te shnajen étjén.

Édhé njérezit pesojen nga te uxéhtit é djérsijen kéq, perandaj shihén radhe udhes ne mjésdite. Gjat é

gjalla, ne kohe te vapes se madhé, s' tundén nga hijét ku rrijen é bájen meris é prehén.

Kur zen é ngrysét, vapa é madhé shkon, zoqt dalin nga férrat, fluturojen dége me dége é kendojen kánge t' ámbela. Flétet é himevét çélén prape, lulét ngrejen koken, kafshet çohén nga hijét é dalin fushes é malit per te kullotun. Édhé njérezit dalin shtepié, udhet mbushén mé njéres qe barésin anes se lumit a anes se détit ; ca bájen édhé not.

Diélli dal'é nga dale bié prapa malit, pez érrét é zánn é dukén hyjt ne qiéll! jane kaqe shume sa s' mundét njéri t' i numeronje. Nga disa hére pas nje çiké dél nga mali édhé hána, é ella né driten é 'saj te bardhe sdrite dhéun, madét, briggét, fushat, détin, te gjitha.

Ne te korrat, pyjét i kane drunjet é véshune mé fléte te gjélbera; grykat é malit é buzet é lamit jane te mbuluame mé driza é mé bar te njome; fusha mérr nje ngjyre ari nga grumenat qe jane pjéknue é dnan korre.

Venéshtat jane te ngarkuame mé rrush, qe pak zen é piqén; pemet jane plot mé kumbulla, mé pjéshka molla, fiq, fionj, shéga, é dardha.

Korresit zen rrézét é diéllit qe i pervelojen, koerin duké kenduar, grunin, élbin, tershánen ; présin kallinjt mé drapen, i lidhin duaj, i sjéllin ne hánne. Aty, prape mé kánge é mé vallé, shijen grunin, é shoshin, mbushin thasét é é dergojen ne mulli a ne shtepie.

Pastaj dalin fushes, mblédhin sáne é kashte per ne dimen, vaditin, aret a prashitin kopshtinjét.

Ikarinjt dukë i a thânë kânges ë dukë i rânë fyéllit kullotin bagetien livadhévët a po anes se malit.

Gjahtaret dalin plot mé gas per gjah, ë édhë détaret ngarkojen lundrat ë aniat mé grunc, mé penc a mé gjâ tjatre ë çajen dëtin.

Djémet ë çupat ë vogla kethéhén se jashtmi dukë keudnar ë plot mé lulé ne dnar ë ne kryé.
Ne kohen ë te kserravét te gjitha sa jane mbi dhé qéshin. ë jane plot mé gezim.

219.

KANDILI

Nje kandil kishtë shumë vaj ë bântë mjaft dritë; per këtë zuni të mburréj ë të lavduronéj dukë thânë: Pa shîhnisi shkëlqénj! Kandil jam une, a po hyll i qëllit qe ndrite si diell? Sa ne vjén kéq qe ndodhém mbi kete truvéze ë s' jam ne qiéll qe t' i hâuj drite gjithe botes!... Po, tëk po thoshtë keto fjalë, fryni nje çike ère dhé e shoi te mjérin ate çast.

Ahére i Zoti i shtepies, qe mé hidhenim te math i kishtë ndegjuar te mburrmét ë kandilit, i uqas per t' a ndézun prape ë i tha: Teshti te ndéza ëdhë nje hére, po véshtro ë mbyll gojen ë pushò te mburrésh mâ. Drita ë hyjvét nuke shuhét kurre, po kejo ë jotja, kaqe ë dobte âsiat, sa nje fryme ère ë shojti ni' ate çast; ë keto fiale t' i késh gjithenje ne ment ë te pushoush!

Perralla na trégon sé nuke âslat mire te mburrémi é te lavdohémi.

40.

KORBI É DHÉLPENA

Nje hére nde nje kohe nje korp kish vîédhur nje cope mish; si é mori ne goje, fluturoi mbi nje drû te nalte é atjé po rriné é po é hanté.

Per fat te kéq te tij, nje dhélpene vinté rrotulle aty afer é cila, si pan mshiru qe kishté korbi zuni t' i a kishté cuire; po cysh t' i a rrembéuté? Korbi ishté majé druait, dhélpena s' kish krahe qe te flutronté!... Po, m' até, u-kujtua sé kishté ndegjuar ne végjelie sé korbi ishté i trasbe, dhé i polgénin lajkat. Vajti pra ne drû, ugriti koken dhé mé uga-dalé nisi t' i fisté korbit: Mire dita, u zot i mathi! Cysh ne jé? Kam shume dike qe s' te shoh! Beso-me sé ne kete jéte s' ké nik tiater si mua, askush s'te don sa une. Po si nuse mé te dashun? Ké kaqe te mira ne vélsté! Shtati i yt âslat i mash, penulet te zéza é te bukura, gusha, krahet, kâmbet, bishti jane shumu mâ te mira nga te zoqvét é tjére. Pastaj fluturon kaqe mire sa as shqiponja as tjatre s' t' afezonét dot! Vétem zhnia s' t' a kam ndegjuar, po ne qofte sé ké édhé zâ te mire ztehéré ti mé te vertéte do te bânésh mbrétî i zoqvet.»

Korbi per te péren hére i ndegjoi te gjitha atò levdata dhé u-gezua téper sé pandéhté sé dhélpena i

a tha mé te drejte, dhé zuni te shprësonté qe te háhéj mbrëti i shpëzavét. E, per t' i dhâne peoven dhélpenes, qe si kish édhé zâ te hakur, hapi gojen é thirri dye hére: kra, kra! Po, mjérisht, sa hapi gojen te therristé, i ra copa é mishit per dhé. Dhélpena, qe po é pristé mé goje hapune, é rrenhéu mé vrap dhé é hângri dukë qéshun.

Korbi é pau é i érdhi shum kéq, édhé i tha dhélpenes sé make pandéhté qe do t' a genjéntë é t' i mirrë mishin nga goja; po dhélpena i u-pergjéq:

O miku i dashun, per te rroftun mire ne kete jéte, duhét te kémi ment shum, te njohim véhtën t' one, te mos jémi kokeléhte é te mos bésojem te gjitha sa na thone bota; zâ, qe te ngjajen ty, é pesojen si ti é më kéq!

21.

UJKU É LUÀNI

Ishté ne pérendim te diéllit é nje ujk écenté fushes pash ne pash; héja é hij dukéj fort é madhé, psé, si ne te lême si mé te pérenduar te diéllit, te gjitha gjânat é leshojen hiên é madhé.

Ujku, duké pamun hiên é vête, u-çudit é pandéhu sé mé te vertéte ishté aq' i math; pra zuni te mburréj dhé te thoshté: S' ka shtése më te madhé sé une; pa shihni atjé hiên t' iné, fsht njeqint kete é gjate! Ç' âsht luâni perpara méjé?... Ah! te me dihté nashti

perpara, do t' a bäuja cop' é cope, dhé nue do te nbé-tësha mbréti i kafshevét!»

Po nuke kish mbarnar nkoua fjale, kur i dolli luâui perpara. Ujku, mbassi u-mburr, nuke u-ísheh, por i u-hoth siper dukë pandéhnu sé do t' a çantë luânin é do t' a bântë katre cope: po luâni é rrembén te njérin mé dhâmbe é ne çéposj, é plasi per dhé é é la ne vent te ngordhun.

Perralla na trégon te nnos nadheshtoténi é te nnos mburréni, sé do t' a pesojem kësj.

G J È L A T

Dy gjéla po luânéshin nje hére é po pergjakuin shoqi—shoqin: rruhéshin mé krahe, mé sqép é mé kethêtra te kâmbevét. Shum u-munden gjér sa njéni é mposhti tjatrin é é vuni ne t' ikun. I munduni vajti mé kryé mjun, u-mbloth ne pléh te vét édhè aty po rriuté artisht. Po mundesi, dukë u-mburrun, fluturoi mbi nje mur te larte édhè i a nisi kânges. Dukë kenduar mburrëj é thoshtë: «A me shihni? nne jam qe é munda tjatrin sa qe do te fshihét sa hére te me shoñe! S' ka tjater kendés si une, te gjithe i mundinj é, kuj t' i a mbanje, lé te vinje te nasténi: une s' i trembém kuj!»

Keshtù po fiistë gjéli nadheshtor, kur nje shqipé é madhë u-duk ne qiéll mbi rëe; kerkontë gjâ per

te rrenihyér, sé kish unïe te madhé. Per fat te këq të tij, pau gjëlin mjé murit, ra mbi të si rrufé é rembén me kethëtra dhé u-ngjit më të perpjéte.

Ëdhë kejo pralle ns. meson sé Pérendia ata, qe mburrën, i prishe.

28.

KALLINJT E GRUNIT

Nje dite nje pendar mori pet doré djalin é vogel é dolli arnvét te shihté a u-poqen grunenat. Si po vështronin andéj é katéj, djali i tha: Psé ca kallinj é mbajen koken unjun é ca te ngritunne perpjéte? Dukét qe ketá te dytet jane te mire, é atá gjérat te véshkune.

I ati kurri ca kallinj, i a trégoi djalit é i tha; pa shih ketá, biro, atá kallinjt më koke t' unjune jane te léhte é per ketë mbajen koken lart.

Ashtú ëdhé njérezit kryélarte jane mudheshtore, po te panent; kokunjmit jane plot më urtie. Fjala é vjétre thote: ku ndegjon shum qershia, mér shporte te vogle!

29.

V J Ë S H T A

Ne vjështe ditet nisin te shkurtonën é nëtet bâhén te gjata. Vapa é véres zen é pakesohét, érn fryn má é

forte. Ne mengjés é mbrāmanét bié miégulle, é sjri frohét sa má fort dītet shkurtonéu.

Ne hyrjé te vjéshtes flétet é drunjevét é lulét é fushes mbahén akoma. Malét, fushat, livadhét kane har te njoune, venéshtat jane plot mé rrush, dégat é penevét plot mé molla, mé ftonj, mé pjéshka, mé fiq, mé arra. Bagetia kullosin fushavét, zoqt kendojen ámbel gardhinjévét é drizavét.

Po dale nga dale te gjitha zāan é vóshkén; lulét humbasin é shdukéu, é flétet zvérdhén é nisin te bīēn dite per dite má tépet: nje çike ére te fryrje, i tunde nga déget é i héch per dhé. Penet zāan é pakesohén é ne funt mbarohéu farē; ca nga 'to i mbledhin njérezit é i rrajen per t' i ngrēne ne dimen. Venéshtat s' kane má as rrush as fléte.

Bylbyli, dallendyshja, thelkūza é shume zoq te tjére, qe kendojen, zāan é ikin dal è nga dale, é ca fshihen: lāan shkrét pyjét é livadhét é véne ne vendé te ngrohta; é kāngét é āmbela te 'tyné nuk' i ndeggjojen mé. Gjingalla pushon. Nga do qe te kethénje njérīu syt, nuke shéh jéte é gjallesie; penet é drunjet jane te çvéshume, pafléte é pa lulé; arat te korruna é pa grune livadhét pa har. venéshtat te vjéluna: Zoqt ikin, nizaket fshihen. Ne vére te gjitha ishin te gjalla, ne te korrat te gjitha tundéshin, tani ne vjéshte qétesie é madhé é mbulon gjithe token. Gjithesia bié ne gjume te mprehét, te marre fuqie te réé, te hálhét gati per t' u-sgjnar perseri ne preuntvére é shlodhune é é ushqyémé.

Ne kohe te vjéshtes njé djale i vogel pau nje hére nje molle pa fléte dhé zuni é tha: «O molle é shkréte

sa kéq me vjén qe te shoh lakuriq pa flète: sa shpéjt u-plaké! ftétet te raam é mbété faré é çvéshume. Po mos u-hélmô fort, o molla é imé; plêqesia é joté do te shkonje shum shpéjt, é Pérendia nuke do te lâne te çvéshume. Pas dimenit vjén prentvéra é atehéré do te t' ape flète te gjélbena é lulé te bukura: pra mos u-hélmô!

23.

QENI BÊSNIK

Nje grua é rée, te çiles i kishté vdékun burri, kish nje cope are qe é punonté é mjéra, vête, é mé sa

uxiérté nga ajò ushqénté véhtên é djaliu é vogel, te cilin e donté fort. Kur vénté n' are, linté foshnjén ne diép, i linté afer qenin, nhyllté déren é shtepies dhé

ikté. Qeni i ruanté foshnjén mé kujdés te math; kurre s' largonéj andéj gjér su kethénéj é âma.

Nje dite kur ikn é âma é vajti ne pune, dolli nga nje vere gjarpeni i math, i cili i u-qas djépit, u-rrotullua mbi foshnjén, é po báhéj gati t' a shtrengonté é t' a mbysté. Qéni é pau gjarpenin, i u-hodh persiper, é zuni nga ngryka dhé é ngordhi; po njérisht, djépi u-kethyé permbys dhé mballoi foshnjén dhé gjarpenin.

Pas nje çikë é âma u-kthyé nga ana, hapi déren é hyni mbrenda, po mbéti é mjéra si é mahnitun, kur pau djépin permbys é qenin mé gojen plot mé gjak. Ah! i tha qenit: Une te keshe te m' a ruansh foshnjén é ti m' a mbyté! Do te vras édhé une ty, é, dukë thane keshtù, rroku nje shkop é zuni t' a rrihté qenin kéq fort. Po m' ate çast foshnja u-ngjua é nisi te qantë; la pra shkopin, ngriti djépin dhé gjéti djalin shendosh é mire é afer tij gjarpenin é ngordhun. E kupetoi atehéré si kishté qene puna; i u-fal Zotit qe i shpetoi djalin, é zuni é perkedhélié qenin qe i a kishté mprojtun nga gjarpeni. Ç' ate dite é déshi é é shekoi qenin édhé mé fort.

Njeqen i dheshun é bésnik ásht si nje mik i mire.

41.

SHIU

Nje trégetar kethénéj majé kalit nga tregu; ne vithé te kalit kishté varun trasten mé te holla. Udhes

é zuni nje shi i kéq dhé é lagu, é trégetari u-hidhenua fort kundre kohes se lige. Ték po shkonté ndhes, kyni nde nje pyll te dendun; por atjé gjéti ishéhun nje njéri te lik, i cili, duké i thirre: qendró! i kethéu pushken per t' a qellnar. Trégetari nuke u-ndal, dhé kusuri i-a shkrépi, po pushka nuke nirrté zjarr; baruti ishté lagun nga shiu é s' ndizéj.

Trégetari i ra kalit é é leshoi ne vrap, é kesluti u-largua é shpetoi nga rrézíku. Duké i u-ndun Zotit, thoshté véltë né véltë: Sa i marre qe ísha kur u-hidhenova kundre shiut qe ze é me lagu! Ate shi Pérendia m' a dergoi, psé, sikur te qé qiélli i kthjéllet dhé ajri i palagesúe nga shiu, nuk do t' ísha i vdékun, é femija kot do te me prisnin ne shtepie. Shiu me shpetoi jéten é te hollat. Qofte i lavdurmar emni i Zotit! Ai i lumi dhe sé ç' punon, é as te ligat s' na i dergon per mé na bámun kéq!

17.

QÈRRÈJA

Nje dite kur po érréj nje plak ishatar kethénéj nga qytéti ne shtepie. Udha ishté shum é prishune, é mbushune mé gure é gropa gropa. Plaku s' écenté shpéjt, po dal' é dale é duké véshtruar mire perdhé. Kur, qé, arriui nje qérré mé nxitim te math, psé ai, qe ishté sipri, po i ngisté kusjt mé vrap. As ndhen nuke é diinté mire, psé per héren é pare po véuté n' ate

qytèt ; pra, kur pau plakun, é pyéti : A thua do t' arriuj soutë pa érrun ne qytèt ? Plaku i u-pergjéq é i tha : Ne qnâte sé kë per t' écun keshtu shpéjt si é kë nisun, nuke kë per t' arrijtun kurre ; po, ne shkofsh nâ dal' é dale, ndonse pak vone, do te hynsh soutë nbrenda !

Ai qe mbauné qérrën, kur ndegjoi këtë fjale, u-çudit, qështi mé vëhtë édhë tha : Àsht i marrë plaku é s' dìu sé ç' flét !... dhë i ngau knajt édhë nâ fort.

Të nésermën ne mengjès plaku po vëntë prapa ne qytèt é, si kishtë bânunu nj' a nje ore mbe, gjéti ne

njérin é mbrâmshmen qe nuke kishtë arrimun akoma ne qytèt. Po qysh é gjéti ? — Mos Zot nâ kéq ! Qérréja ishtë përmbysunë é kishtë nje rrote te thyémë. Nga shpéjtimi é nga vrapi i math é kishtë gjëtun te njérin ndhetar njo é lige. Gjithe mâten ishtë mundnar t'a ndréqtë, po s' i a dìlë dot : ishtë vétem é sqépar nuke kishtë. Rviatë pra i shkréti é meudonéj é s' dìntë ç' te bântë.

Plaku, kur é pau ashtù i tha : Nuke te thashe mbaj-é vrapin, sé vétem dukë écun nga dale do t' arrinjë ne qytèt ? Po ti s' me ndegjovë dhë é pesovë.

Keshtú si ti, vnajen te gjithe atà qe nxitojen ; ne funt te punes mbétén é ngésën pas.

Dal' é nga dale vété njériu lark é shendosh.

48.

FOLÉET E ZOQVÈT

Tahiri i vogel gjéti nje dite ne garth te kopshtit nje folée zogu. è, gjith gas, kerrën ték i ati é i u - lut te vénté pas 'tij. J ati é ndegjoi é shkoi bashke mé te birin gjér té gardhi, i kopshtit é pau édhé aï foléen é vogle. Tahiri atehéré i tha : Pa shih, mï o, sa é bute é sa é léhte ësht kéto folée ! Ka mbrenda trie véze te vogla ; do t' a marr te los mé 'vé ; ç' ne thua ti ? Ah, o djalí i im i dashuni, i u-pergjéq i ati, nuke do te bânsh farè mire, ne qofte sé i mérr ; len-i aty vézet é vogla é pas ca ditesh do te késh nje gas te math !

Tahiri nuke i ngau ; é diten tjatze, kur vajti t' i shihté, gjéti katre véze. Atehéré rendi perseri ték i ati, po ky i dha kete porosie : ndegjó ketú, i tha, per pésemedhéte dite mos t' afronésh farè té gardhi, pra, si te shkojen dye javet, do te vémi bashke te shohim foléen. Tahiri é ndegjoi t' i atin é, si i tha, ashtù bâni.

Pas pésemedhéte ditesh i ati nxori Tahirin dhé shknau te dy bashke te shohin foléen. Tahiri ishté plot gas ne te vajtun, po gezimi i 'tij qé ma i math kur pau mbrenda ne folét katre zoq te végjele lakuriq. Zoqt hapnin gojen é prisnin te hanin, é kur Tahiri

mé t' i atin n-largnun pákez. érdhi é âma é 'tyné mé nje krimp ne goje é u a dha t'a humin; ath é muaren é é hângren. Atchéré i ati tha Tahirit: Sikur te te kisha lâne t' i mirrujé vézet ate dite kur i pé, nuke do te kishé tashi kete gezim te mathi; mbaj-é mire ne ment sé pa durim nuke fitohét gezimi.

Tahiri vénté dite per dite té foléja ngjêr pa zoqt nxnaren papulat é pesdet é fluturuan é ikeu. Po vjétin tjater érdhen prape ne garth é bâsan prape fólée te rée.

Mé kete rrefénje bié mire, fjala é vjétre, qe thote: Kush duron, gezon.

MOLLA É VOGLË

Nje dite djali i vogel véshtronté t' i atin, qe po mbaéthé me kopesht nje dége mollé, é, ç' po bân atjè mé ate drûe te vogle? é pyéti t' i atin. Une, tha, kmre nuke do t'a futnja ne dhé ate drûe te thate, po do t'a hithnja jashte kopshtit.

I ati i u-pergjéq: Valle é njéh ti kete drûe te vogle qe po flet ashtú per 'të?

— É njoh mire, ths djali; ja, âsht nje copc drûe é thate, é jo gjâ tjatre! —

«Ashtú te dukét se jashtmi, i tha pâaku, po s' é dii sé ç' ka mbrenda. Kejò dége é vogle munt te bâhét nje dite drû i math, plot mé flête é mé lulé é i ugar-

knam mé molla te kuqë é t' âmbela, te cilat te vinsh ti, t' i mbledhish é t' i hash. Si âsht sot nuke shéh gjâ mbî 'të, sé po flen akoma, po kur te sgjohét, atehére ké mé pamun sé ç' muast te bâhét nga kejò dége é vogle».

Pas ca ditesh djali i vogel pau perseri t' i atin qe érdhi prane drunit te vogel é mundonéj te ngulté ne toke per rréth 'tij drûe te tjéra qe ç' a lithté mé to.

— Psé é lidhe ashtù? é pyéti prapse djali: nuke é shéh qe é qarkové é é bâné zuap?—

«Mos u-nxitò ne fjale, i u-përgjéq i ati, une po é lidhùnj te mos é thyénje a te mos é shtrembenonje éra.» Ì dnkë thâne keshtu, shkéli token mé kâmbe per rréth, é thurri mé gjëmba qe nuse t' a ngisnin kaishet, é vaditi é ísu é é la.

Vjétin tjuter, kur érdhi prendvéra, i ati é nori djalin per doré dhé é shpuni prane drunit, qe kish mbjélle. Djali pau flête dhé déga te njoma é u-çudit; déga é thate ishté bâmun drû i vogle. Djali é véshtrontë, po s' thoshté gjâ, vudhéj vétem. I ati atehéré préu nje dége nje dirû tjuter, é i préu mé thike majén édhé zanj pemes se vogle qe kishté mbjélle. Kur é pau djali t' i pritté majén tha: «Oh! vaté gjith mundimi dâm, humbi pa pune!» I ati qéshi; pastaj futi pipthin, qe préu nga penza é madhé, mbi majén é çamé te se vogles, é lidhi naire é naire mé levére, é zuni t' i thoshté djalit: —Gjithenje u-xitovë, biro, ne te mendaar é ne te folun; po t' ishté kejò pemn é vogle ne pyll, do te rritéj é shtrembte é é égre é-kurre s' do te bânté molla; por une é lidha é é udîha te rritét ë drejte, é

nashtí édhé é shartovn qe te dale é bute é te bânje molla te mira.

Pas ca vjétesh molla é vogle u-rrit é u-bâ madhé; nxuar déga te dréjta plot mé fléte é mé lulé qe ne vjéshte u-ngarknan mé koqé te bukura é te medha. Nje zot ditesh é mori pra i ati djalin per dorë, é shpuni ne kopesht i trégoi mollen dhé i tha:—E njéh tashti kete peme madheshtoré?—E djali: «E njoh mire, i tha, ksht ajò déga é thate, qe mbollé ca vjéte perpara!»—Ç' thua tuni per 'té?—é pyéti i ati. «Tanì u-bâ peme é bukure é é hjeshmés.—Pa véshtrò, i tha i ati, si t' i ngjate dégat plot mé molla, ngjat-i édhé ti duart é mérr-i. Kete molle po t'a falinj ty, po te mesohésh é te mos ixitonésh mà ne te-menduar ç'ne te folun!—

Dal' é nga dale gréshtat é agaridhét bâhen mjalte. —Dal' é nga dale bân zogu fólésa.—Dal' é nga dale njérin éceri é véré lurke.—Nga nje é nga nje koqé fasulé mbushét thasta.

250.

DIMENI

Ne dimen ditet jane te shkurta, nétet te gjata. Drunjet jane te çvéshune, déget é tyné s'kane ns fléte ns lulé. Mulét é fushat jane te thata, kopshtinjét si te shkréta, pa barishté é pa lulé te bukura. Brynat mbulon token ére é mire nuke udegjonét mà, zogt pashojen, 'shtazet jane ishéhune ndéper shpélla. Fluturat, nizet, blétet, krimbat jane shdukune; édhé gjarpinjt

jane futune nen dhét. Nga do qe te sjéllim syt nuke shohim vêç shkrétesinc. Qiélli âsht i mbuluar mé rêe te zéza; diélli édhé kur dukét, nuke shkelqên é nuke ngrohe si ne vére; fryn gjithenje êre é ftohte; bié per dite bryme é disa hére édhé hore njénat é perrenjévét te lumenjvét, te liqenavét jane te ftohta é shpésh ngrihén zkull.

Bujqit s' dalin mâ ndeper ara, barinjt shrésin mé hagetien nga malét é nalta ne fushat é ngrohta é ne verri; aniét s' dalin ná ndeper dét po xrijen te lidhuna ndeper limanj é ndeper sqélé. Shtepéat tymosin nga zjarri qe djék gjithe diten ndhat jane si te shkréta; njéreezt véshén mé pétka te trashu vrapojen duké éenn udhes qe t' arrijen shpéjt ne shtepie é te ngrohén afer vatres. Vétem te xorérit é njére mbrénn rrugavét po zjarr é té véshune kéq é dridhén s' ftohti.

Ditet é dimrit jane te rándа; vérin fryn i ftohte é ngrin gjithe boom; cingerimtí i nates é i mengjésit s' dukuét.

Déti dhé pyll gjenojen nga éra; valet é détit tundin aniét é shkrétа é détaret dridhén s' ftohti, é mámat, motrat é grat é 'tyné i présin mé xénnere te dridhune é mé lote nder sy.

Diélli ftudét vone; atehéré te gjitha kaishet dalin jashte, po buke arrijen te ngrohén sé pérendon shpéjt. Bora bié flogé flogé; malét, fushat, stréhet é shtepiavét, drunjet mbulonén mé bore é shardhén. Gjithe vendi dukét si i shkréte é si ne gjume; vétem zorra çan éren dukê thirre, é kerkon ndonje kérme per t' a ngrâme.

Dimeni âsht i ránde, i veshtireshem, i merziteshem.

33.

VIÇI Ë MÀZI

Nde nje moçal te math kullotniu ë brithniu bashke nje viç édhë nje màz. Qe te dy jshiu te végjele, ë s' munt te bànin akoma pune; perandaj i leshoniu ë i linin tàne diten ne moçal. Atjë hére hanïu bar te njone, hére shtrihéshin ne diell ë rrokulliséshin, hére ndiqnin njeni tjatriu per lodre.

Nje dite, tëk po brithniu andëj ë ketëj, arrijten të nje vie ë gjane ë ë thélle, qe ish prane moçalit; via ishtë plot mé nje. Màzi n-hotïa dhë ë kapercéu, ë nie nje hére n-geut n' ane tjatre te vies. Viçi s' n-mendua farë sé ai s' do te munt t' a kapercéuté, psé viçi s' hidhét dot si màz; s' u-menduz se màna ë 'tij, lopa, s' àsht aqe ë lehte as aqe ë shpéjte si péla; s' u-menduz qe até, qe munt t' a bànje i biri péles s' ë bàn dot i biri i lopes; po marrecisht, u-both te kapercéuté vien, ë ra i nxjéri mbrenda n' uje. U-drith ë u-tremp sé mos mbytéj dhé n-mundua te dilté jashte, po via ishté ë thélle ë plot mé balte, keshtù qe viçi, sa mà fort mundonéj te dilté, aqe mà tepér futéj ë xhytéj mbrenda.

Màzi u-kethyé ë érdhi anes vies ë zuni te perpiqéj t' a nxiérté jashte; ë zuni mé dhàmbe per véshi ë ë tehoqi, po s' bàni dot gjà; viçi àshtë i rànde, ë màzi ndenjï mé 'të, gjér sa u-ngrys, pra, si u-érr farë, ïku ë shkoi.

Viçi i shkréte nbéti gjithe nateu ne vie dukë u-trembau é dukë u-dridhun ; é vëtem te nésernéu ne dréke lopçarí. qe kishté rrahun dhéun dukë é kerkuar, érdhi é gjéti ne vie, é uxori jashte, é mori é é shpuni nder lope. Viçi, kur pau t' âusen, therriti nga gezimi, ngau téle ajò é zuni te pinté qumesht ; lopà édhè ajò u-gezua dhé é lepinté mé gjuhe. Ç' asò dité viçi mesoi nacut é s' u-largua mâ nga é âma.

Fjala é vjétre thote : Bân-é çapën sa ké kâmben ; é, kur do te hédhish gurin, mat-é gjér ku arrin.

BRÉTKOSAT

Dye brétkosa rronin nde nje kenéte, po pas en koiné, érdhi gushti é kenéta n-tha. Ahéré brétkosat, qe te mos vdisnin, iken andéj te kerkouin tjater vent ku te rronin. Si u-sollen njaft, me se fundi arrijten té nje pus i thélle. «Ketù jémi mire, tha njena nga 'to; te sbrésim ne puth, sé ka njaft uje, é do te rrojem si na dou zëmera!»—Ah jo! u-pergjèq tjutra; s' âsht pune é urte te sbrésim kaqe thélle, sé, ne qofte sé thahét édhè pusi, si u-tha kenéta, atehéré qvsh do te dalim jashte?—

Perralla na trégòn qe te mendohémi mire perpara, pastaj te nisim punen.

253.

LUÀNI È DHÈLPENA

Luâni, mbrèti i shtâzevét, u-plak é s' mundéj mâ te dîtë malévét é inshavét per gjah ; zani pra te ganjénté shtâzet é tjéra é ashtù te rrouté mëte rreua. Hyni nde nje shpélle, u-shtrî dhé bânté sikur ishté i semune.

Te gjitha shtâzet é pyllit, kur ndeghuan sé luâni, mbrèti i 'tyné, ishté i semune, nésin te vénin é t' a shihnin sé ishté. Pa, kur i qasésheu té shpélla é hynin mbrenda qe t' i pyétnin shendétin, leâni i rrembénté nje nga nje dhé i hanté ; é ashtù ushqéhéj pa u-mundnar iaré.

Nje dite vajé édhé dhélpena t' a shihté luânin, por ajò muke i u-qas mbrenda ne shpélle si shtâzet é tjéra, por nga jashti per se largu é pyéti sé si é kishté shendétin. Luâni u-qudit dhé i tha dhélpenes : «Psé rrin larg é s' hyn mbrenda ?» Dhélpena i u-pergjéq : «Shoh shume gjarme shtâzesh qe kane hyme mbrenda, po muke po shoh asnje te kéte dale !»

254.

B O R A

Ne dinen pyjét, arat, livadhét, kopshtinjét, te cilat ne vére ishin te bléra é plot mé lule é mé péme, jane

te çveshuna é te thata. Venéshtat n-vualen, penuet n-mblodhen, arat n-korren, livadhét n-kositen.

Éra fryn é rrébte, te ftohtit s' duronét, bryma mbulon token, kafshet dridhen s' ftohti, zogt s' dukén gjakunt, é as kânga é 'tyné s' ndegjonét.

Mbi majét é malévét qiélli âsht i vrânet po, kur zeu é kthiéllonét, atehéré dukén bjéshket é bardha si vée sé ra bora é i mbuloi. Pas ca ditesh malét mbulonén te thna mé nje pelhure te bardhe, é pastaj bora zeu é bié édhé fushes ; mbi arat, kopshtajét é udhat shtroi mbuléqu é 'saj te pastre.

Diénet gezohén tépet kur shohin boren duké rânc nga qiélli si gezonén ne kuhe te prentvérs kur sholin lulét é bukuru. E' zâan mé dore dhé ç shohin qe âsht é bute si pambuka, por é ftohte.

Kur bora pushon é s' bié mé atehéré qiélli kthiéllohét é diélli dél nga réet. Sa i bukur, sa i ndriçeu qe dukét dhéu i mbuluar mé bore ! Nga do qe te kethénje njériu koken shéh boren é bardhe nen diéll, é unten nen hâne é nen hyj. Kaqe shkelqéu sa na mérr te pamen é syvét. Stréhet é shtepiavét, oborrét, udhat, fushat, malét jane te thna te bardha. Perronjét, buzat é lumenjvét é te liqenavet ngrihén akull ; nga stréhet varén akujt si shkopinj. Te gjitha jane te bardha é ndritin dite é nate.

Sa é bukure asht bora, por édhé sa é mire é é névojeshmé qe âsht. Faret é pémevét é te bimavét do te thahéshin nga cingerrimi sikur te mos i mbulonté bora gjith dimenin. Bora, néonsé édhé ajó âsht uje i ngrimmn akull, é mbulón é é ngrohe token. Édhé njérezit,

édhé shtãzet kur mbíhén é nardhin se fohti, dukë i ferkuare mé bore, i ngroftin é n sjéllin prape frymen. Po véç kesaj bora trétét é pikon mbi dhé ; ato pika shpojen token, shkojen mbrenda, hyjen ne faret, i vaditin é i forcojen. Ketó fare postaj, kur te shkonje é te trétet bora é akulli, nisin mé himun, é nga 'to dél bari é lulét, qe blérojen é lulezojen perseri.

***.

VAJZA PERTACÉ

Nje grua é véje kish nje kopesht te mbjéllun mé harishtë gjithe faresh, te cilat, dite per dite, i siéllté ne trék per t' i shitun, é ne te hollat é paka qe fitonté, ushqénté vajzen é vogle se vétmén.

Nje dite i tha kjopes : «Más'ez' o, a i shéh ketó pikat é vérdha mbi kete lakene? Jane véze te vogla, te cilat i bájen mizat, é nga ketó qélin é dalin krimba te végjele qe na prishin barishtét. Perandaj sot véshtrò-i te gjitha lakenat é delir-i é qeroi nire nga vézet qe te mos na prishën nje hére».

Vajza pertacé nuke u vuni vésh fjalevét te s' âmes, nuke véshtroi lakenat as nuke dolli faré ne kopesht, sé merzitéj te sbristé é t' i qerontë nje nga nje Mâma é zéze ishté é semune ne shtrat é cuca é harroi faré porosica é 'saj. Po pas en ditesh é âma u-ngrit nga shtrati, mori te bien per doré édhé sbriti ne kopesht mé 'të ; po ç' pau mbrenda é mjéra? Te gjitha lakenat

i kishtë grimë krimbi; vëtem kercéjt u kishin mbëtun!

Vajza kur i pau lakenat ashtù ïarë te prishuna u-çudit ë u-lëlmua shum, së nga pertimi i 'saj u ndodhi ajò ë lige, édhë zuni ë po qantë; por "ë âma: «Tani âsht vone, i tha, o bija ë imë, âsht kot qe te qaush! A shëh së ç' pesuam nga pertësa ë jotë?! Lakenat u-prishen ë s' na mbëti gjâ qe te shësim ë te fitojem baken; do te mbëtëmi pa ngrâue ë do te bâhëmi lypesa: ja fitimi i atynë qe pertojen!» Dhë dukë dhânë keshtù qantë ë denëstë ë mjëra më ugashërim.

2543.

QËRRÈTARI PERTONJES

Një njëri kishtë një hërë një qërrë dhë më atë po shpintë një femije nga qytëti ne fshat. Udha âshtë e prishtme ne shume vendë; Kishtë gropa te thëlla, gure te medhâuj, njena ë halte mjaft: perandaj qërrëtari lypëj te kish kujdës ë t' i vintë mendjën udhes qe te mos pesontë ndonje rrezik. Por ai s' ë kish mendjën ne vent as s' ë vintë 'rëe ndheu, keshtù qe nje dite ra më gjithe qërrë nde nje pëllk.

Sbriti ahërë nga qërréja, mberthëu duart per mbrata ë rrintë ë i lutëj Zotit qe t' i a nxiërtë andëj. Pas pake kohë shkoi atij pari nje udhetar i cili, dukë panun qërrëtarin më dusar lidhune, i tha: «Psë rrin ashtù, or fatzi? Pa u-tundun ëdhë ti vëte s' te dël qërréja nga pëllgu! po ha, luaj duart, kapi rrotat,

shtyj sa te mundësh, ndih-u kuajvet t' a lëqin é pastaj lat-i-u édhé te lumit Zot te te ndihuje. Kurre mos prit gjá nga Përëndia pa u-mundnar édhé ti vëte më gjithe fuqien tënde: Përëndia u ndihe atyné qe i shëh sé punonjen é mundohën; por atyné, qe rrijen é vështrojen si ti mé duar lidhune, nuke ndihe kurre i Madhi Zot!»

Përendia i ka thâne njérint: «Ndihmo-i vëhtés s' até pak, sé te ndihmonj une fort.»

37.

BRÉSHKA DHÉ LÉPURI

Nje lépur ishté shtrimun nje dite jashte shtrofknîles se vëte é po qoshkéj. Tëk meudouté lakenat, flétet, gjshtaret, qent, shkabat, ujejt, pau nje bréshke qe po shkonté andéjna. Lépuri é vështroun-té i çuditun, sé kurre s' kishté panun bréshke. Kuka é 'saj mé qafen é shkurtune, kâmbet é vogla, é mâ tépet t' écunit é 'saj, i u-duken lépurit te çuditeshmé dhé zuni é po qéshéj. Bréshka é ndegjoi te qéshunit é lépurit é i érth rânde; i u-afrua pra per ngjat é é pyéti psé po qéshéj. Lépuri i u-pergjéq: Kurre s' kisha shprése te shihnja nje kafshe si ty, mé kâmbe kaqe te shkurtuna é qe écen keshtú dul' é dale; perandaj po qéshinj!» Po bréshka i a priti: «Ah! nuku i im, s' bân mîre faré qe qéshé, psé kâmbet é mia jane ndofta, mâ te shpéjta sé até te tuat.»

Lépuri ateherë zuni te qështé édhè mâ tëper. S' é kupetonté dot qysh mmt te gjendéj kafse ate é marre qe te bésonté sé kâmbet é bréshkes jane mâ te shpéjta sé atò te lépurit, te cilin gjithe bota é njéh é é din per nje nga kafshet mâ te shpéjtat. Po bréshka é pyéti lépurin ne guxonté t' éventé bashke mé 'të, é ky, qe t' a perqéshté édhè mâ fort, i a dha fjalen qe te mundéshin ne te rendan; é vûnn édhè caqét nga do te niséshin é ku do t' arrinin.

Lépuri qe é dinté sé écen shpéjt, na ne shtrofkullè dhé é zuni gjumi; ishté shigur sé, kurdâ qe te sgjonéj, do t' a arrintè bréshken é dhè do t' a shkonté. Por édhè bréshka prape é dinté qe sí, qe rrîn é nuke tundét, sadò qe te kercénje é te jéte i léhte é i shpéjte, mbétët gjithnone prapa. Perandaj ajò u-vâ n' ndhe é, ndousè dal' é nga dale, shkonté gjithenje pa qendruar gjakundâ farë gjër sa, nuc ne fuut, é lodhune é é djérsitune, arrini atjè ku kishin thâne. Mâ pastaj u-sgjua édhè lépuri dhé nisi te vraponté mé gjithe mqien qe kish, po kishté memar shuna é bréshka ndodhéj ateherë ne cak. É keshtù bréshka é ngadaleshmé é shkoi é é mundi lépurin é shpéjte.

Pereatla thote: Dhélpena qe flê, pala nuke zé; é na jép édhè kete mesim qe: Mé mundim é mé durim te gjitha bâhén.

1586.

PÊTKAT

Ne preatvére dhé né vére vishêmi mé rroba te holla, te cilat bâhén mé lí, mé pambuk é mé mendafsh.

Lini é pambuku jane bime qe mbiéllén ndeper ara si drithenat. Lini per t' u-rritun dom lagesine; kur kallinjt é 'tij thahén, i korrim é j hédhim nde péllgjé qe te njomén é te shutén é pastaj u héq'im fijét, qe jane si penj te gjate, dhé i tjérrim, i endim é i punojem n' avliment é i bâjem pelhure, qe na lypsét per linjé é per tésha é pétka te lekta.

Pambuku, si te rritét mire, leshón lulé te vérdha te cilat pastaj mbyllén si levozhga é mbajen mbrenda nje lloj pashi qe quhét édhé ai pambuk; levozhga ka mbrenda édhé fare sá bertháme. Levozhgat i mblédhim é mé nga dale u ujxjérrim pambukna, qe âsht i bardhe é qe édhé ai tiérét, endét é bâhét pelhure.

Rrobat qe bâhen mé pelhure lini é pambuku jane mâ shpésh te lehta é te holla, qe i véshim kur nxéhét koha. Po per ne dimen lypsén pétka te râuda é te trasha é ketò i bâjem mâ téper mé lésh.

Kur vjén véra barin i qéthe dhenet mé gershâne te madhé é u mérr léshin, te cilin é lajem mire, é tjérrim, é endim é é bâjem pelhure te léshte.

Pelhurat gjithe faresh shitén ne trék. Qépesi na i mate rrobat é na i prét é na i qépe ashtù sá t' i duam.

1889.

SHPORTEBÂNESI

Rronin nje 'ere dy djémë te cilet kishin nje moshe, po njeri ishté i pasun é tjatri i vobet. I pasuni s' é do sé farë mesimia, i volti nxuni te bânté shporta shnm te mira.

Nje dite ishin qe te dy anes se dêtit é po lonin: ai i pasuni zinté péshq, i varferi pristé shnfura shélgu é kallauss per te ndréqun shporta. Dukë qenë atjé, pa pritun é pa pandéhun, u dnllen perpara dy kusare dêti, qe ishin fshéhune ndeper driza, é i rrémbyén te dy djémet, i futen n' anie te tyné é u-nisen t' i shpinin mé i shitunë ne vendé te huaja. Tèk po çonin dêtin é gjâne, u-agrit nje ère é kégé é nje sqoe é mxdhé plasi ne qiéll te vrâset; valet é dêtit n-bâan te mébta é tallazét é shpéjta é rrihnin anien pa meshire gjér sa é snullen ne brék ku u-copezua ndeper shkâmbinj. Nga ajó shtergate é tnéreshmé kusaret u-mbyten, po dy djémet i shpetoi vête dora é te Mathit Zot. Por atjé tèk i nxori tallazi ishin njéres t' égre é te zés, te cilet, kur pasan djémet é bardhe, u-gezuan tépér é, dukc kereyém, vajtin t' i zinin é t' i hanin. Mb' até, ai i varferi, i cili dinté te punouté, kur pan sé njéresit é égre po afronéshin, nxori thiken prén ca shnfura é nisi te bânté shporta. Zézaket, qe s' kishin pamnn kurre pune te tille, u-udalen é po é véshtronin né

shume çuditje tëk po bânte shporrat; é djali i mentshem, si é mbaroi te paren, hoqi é i a fali mâ te madhit te tynë. Ahêrë te gjithe tjêret é qarkuan shportebânesin é i kerkuan ka nje shporte é i dhaan édhë nje kesolle kn te rrintë é te punontë. Pastaj i thaan édhë djalit tjater qe t' u bântë édhë ai kanîstra, po, kur é kupetuan sé nuke dinte t' i punontë, menduan t' a vrisnin é t' a hauin pas qe nuk' ø-hyntë ne ndonje punë. Po shportebânesi i luti zëzakët qe mos t' i a ngisnin sé i lypsëj atij per ndihmes, é ashtë é shpetoi nga vdékja; por i thaan sé, dukë qene ai sherbetuar t' i a jiptë pétkat é mira mjéshtrit te tij qe punontë shportat. Djali i pasun u shtrua mé nje hére nga é kéqja é bâni sa i kerkuan t' égrit; pastaj, qe te dukéj sé mé te vertéte i ndihtë mjéshtrit, shristë per dite buzes se détit, pristë shufurn é kallamë, i lithtë é i ngarkontë é i siéllte ne kesolle te shportebânesit.

Má mire kush din sé kush ka!

654.

D V P L O R E T

Nje bajk bléu nje hére dy plore te bere préj nje hékuri é te rrahune qe te dy nga nje iarketar. Njenin nga ta é vuni ne parmende é lavroi arat gjithe vêren mé të; tjatrin é fshéhu ne kesolle é é la pa punë pse s' i lypséj ahêrë.

Si shkoi ca kohe pat névoje édhë per plorin tjater;

é uxori pra nga késolla, é vuni ne parmendë é é solli édhé atê n' are prune shoknt te 'tij. Dy ploret u-gezuan téper knr u-gjenden afer, por u érth, çudie é madhé knr véshtruan nire shoqi-shoqin. Plori i pare, qe kishté punuar n' are, shkelqénté si pasqyre; por i dyti kishté vene ndryshk é ishté mbuluar mé pluhun. U-çudit pra fort nga vëhtja é 'tij, é pyéti shokun dukë i thâne: «qysh jé ti kaqe i delire é per sè nârite keshtù si pasqyre?» — Nga puna, o mikn i im, me vjén mua shkelqini, i u-pergjèq plori qe kishté punuar; kush pertòn é s tundét nga veadi, ndyhét é felliqét, por ai, qe mundohét gjithenje, qendròn é-mire é i nâriçem! —

Uji, qe s' tundét é s' rrjéth, kuhét é qelbét.

61.

MÂ È MIRA PASJÈ

Nje trégetar kishtë dy djéme, po mâ te madhin é donté mâ téper dhé mendonéj qe pas vdékjés t' i a lintë atij gjithe pasjén é véte. Grues se 'tij i vinté shum kéq per kete pune é i u-lut te shoqit qe nos t' u trégontë djémevét qellimin qe kish, psé hésonté sé, mé dnrim é mé kohe, do t' arrintë mé i a kethyém mendjén burrit é mé é hânmu qe t' u a lintë pasjén djémevét per gjymse. Trégetari é udegjoi gruan dhé uuke i a rrefén njérint qellimin é 'tij.

Nje dite gruaja rrintë dukë qamun ne dritaré te shtepies é po véshtrontë ndhen nga po shkontë nje

plak i nëëreshem dhé i urte. Ky plaku, kur pat gruan duké dërdhun lote, i u-afrua é i pyéti shkakun é vajit te 'saj. «Kam dy djéme, i tha ajò, te cilet i dua mire si njenin si tjatriu, por im' shoq mendonét t' i a lâje te madhit gjithe pasjén é tij, é te voglit nos ti lâje gjâ faré. Shume hére jam munduare t' i a kethénj mendjéu, po me kot, psé burri s' me ndegjòu. Une deshironj t' u a ndanje pasjén per gjynese, por nuk' u ven vésh fjalevét te mia.

— Kejò âsht pune é léhte, u-pergjèq plaku; éc é u a trégò djémevét qellimin é burrit, thuaj-u qe i ati do t' i a lâje pasjén mâ te madhit é qe i vogli do te mbétét pa gje faré é do te shohish qe i vogli do te bâhét m i pasun sé i madhi ndonsé ky do te trashigonje gjithe pasjén é t' i atit.

Gruaja bâni ashtù si i tha plaku é u trégoi djémevét qellimin é burrit.

Djali i vogel, kur mori vésh sé i ati s' ka per t' i lâne gjâ faré, iku larg ne vent te huaj. Atjè zuni é mesoi mire dhanie é njéshterie nisi punen é mundonéj nate é dite. Vllai i math, qe é dinté véhtéu te pasun, mbéti nde shtepie; nuke mesoi as dhanie as njéshterie as nuke zuni kurre pune mé dore. Si vliq i ati u-dhn pas defrimit, é filloi mé prishun pasjén é 'tij pa dhembjé sa qe, pas ca kohé, é hâugri te gjithe é mbéti mé dnar thate. Ndonje njéshterie nuke dinté qe te punonté é te fitonté, u-bâ pra i vobet é ra nge poshte sa gjithe botes i vinté kéq per 'té. Po vllai i vogel, ndonsé nuke mori gjâ faré nga pasja é t' i atit, mé pune é mé kursim, fitoi é u-bâ i pasun.

Duhét te punojem sudó qe te jemi te pasume; é lypsét te mesojem nje mjéshterie qe te fitojem é te rrojem!

652.

DJALI I MIRË

Nje djale i mire é i urtë-vjétë perpara truvézes ne dhome te bij é kedoutë mé kujdés mesimét é shkolles. Rrézét é diéllit hynin nga gastarét é dritarés é binin mbi libre, qe kishté hapun perpara, é zúun é po i thoshnin: «O djale i mire, psé nuk mbrenda mé kete kohe te bukure? Dil, dil jashte tëk lozin é brédhin shoket é tu!

Po djali, pa u-tundun farë nga vendi, u-pergjëq é u tha: «Te mbarouj naé perpara detyren t' imé, pra pastaj do te dal édhé une te los!» Dhé unji perseri kokén mbi liber é zuni te kendouté. Kur, qé, pas nje grimé, érdhi nje zok qe i ra mé sqép gastarés é i tha édhé ai djalit: «Djale i mire, ngréu é éja jashte te lozim bashkë! Toka ásht é blére, qiélli i kthjéllte é i rrimte, lulét kane qélun te bukura é derdhin per qark ére t' ándeshmé, vec ti nuk ndyllun mbrenda; ngréu, éja jashte!» Po djali, prapé pa u-tundun nga vendi i tha édhé zogut:—Do te mbarouj nje hére mesimét, pastaj kam mé dalun édhé une jashte.—

Ashtú djali i mire véshtroutë detyren é 'tij kendon-

té mesimét é shkrumbté punen qe i kishté dhânse mesonjesi.

Me se fundi édhé molla u-suall nga djali é, dukë tundun flétet é 'saja i tha: «Jo édhé kaqe shum i urte, o djale i vogel! Nuk' i shéh mollat faqékuqé qe u-poqen sonté naten? Éja, éja t' i marrish dyve a trie é t' i hash, sa jane te bota, t' âmbela, t' éreshmé!» Por édhé kesaj hére pa u'mundun nga vendi djali i u-pergjéq molles:—Do te mbaronj punen, prâ do te vinj té ti!—

Pas ca kohé djali i mire mbaroi kendimét mbylli librat é i vuni ne traste dhé pastaj plot gezim é dukë kercyéra, shriti ne kopesht. Sa mire, sa bukur ishté atehére. Diéllí dykë qéshun i pathé lésherat é vérdha, molla i tuntté flétet dhé i leshonté per dhé koqét é éreshmé, zogu i kendonté më mall dhé i qesëj per afer te gjithe i gezonéshin é é perkedhélnin. Djali heithté nga gazi é, dukë kenduar, thoshté: Tani qe mbarova detyrem âshtë koha é lodres; tani lodra me ka hîé é me kenaqe!

Kush punon ne djélmerie, é shkon mire ne plëqerie.

4838.

MJÉSHTRI I VOBET

Nde një mot arat nuke kishin bâmun farë grune; ishté pra kohé zié é bota kishin frike mos te mbéteshin pa buke. Drithenat, qe siellnin nga visét é luaja, nuke njaftonin per gjithe njérezien é vendit é pastaj çmimi

i mëllit ishtë ngjituu shum lart, femijet më shume njëres ishin shtretuguare këq sé s' u arrintë buka te ugopëshin, é shume hëre rrinin mbrëmjë faré pa 'të. Buka shtrenjt, zjari shtrenjt, dimeni po afrouej.

Bashke né te varferit é tjére, qe vnanin nga zia é qe i trembëshin dimenit ishtë édhë nje kthûses i shkuar ne mot, i cili s' mund te punontë ne dimen, pse as puse nuke gjintë é as shendëti é fuqia nuke i ndihmin. Ë shoqja é 'tij ishtë grua punetorë é dintë t' a qëvërisé shtepiën mire; i bûntë puuet mé radhe, kishtë kujdës pastertiën, veuté 'rëe mire femiet; po, kur s' kë mé sé, të gjitha shkojen ne koc.

Kishin te njëret kutre bij: nje çupe katremedhéte vjétesh, nje djale dymedhétesh, nje çupe tjatre téte vjétesh, é nje farë te vogle kutre vjétesh. Kur i sti mund te punontë é te fitontë, é shkonin motra mire é te kénaqme sé kishin baken é dlles; po kur érdhi koha é zies s' kishin as pune as qysh te fitonin nje dhétesh.

— Ah! Varferie é madhë dhé é zëze! thoshtë nje dite nëna é 'tyné. Tashti, qe te rrojem, duhét te shésim téshat é rraqét qe kémi; po me se fundi, ketò do te mbarohém, do te mbétemi prape pa buke, do te bahémi lipes é te dalim é te kerkojem nje çike buke dére me dére! — Thoshtë ketò fjale é lotet i shkonin rrekée nga syt, é pshéretinet i prisnin zânin.

Plaku burri i 'saj écentë poshte é perpjéte mé koke mujun mbrenda ne dhome é s' ndihéj faré é te bijt ishin te hélmuare édhë stà é nga fialet é s' âmes se 'tyné zëmn te qanin. Keshtu mbéten per nje grimë hëre, pra postaj plaku çoi kryét é tha: «Vertéte sot per sot koha

ãsht é ngushte, po mos te hélmohémi téper sé kà Pérendia njaft! Do t' i shkojem édhé keto dite te liga, é do te punojem te gjithe qe te mundim te rrojem. U-mendova sé ç' lygsét te bâjem, é keshtù as urîa s' ka per te na marre, as plaçkat s' kémi per t' i shitune, as lipes nuke do te bâhémi. Te gjithe do te punojem é édhé ju, o bijt é mij, duhét te zini punen, psé une s' munt te fitonj qe sa na duhét. Kam marre vésh sé jashte po ndréqin udhat é do te vété atjé te zâ punen. Ç' thua o gruaja imé, si te dukét? Ti punové njaft sa qé é rêc, a thua munt t' a zâsh punen tani perseri ne kohe te zies?—Ashtu thom édhé une, tha gruaja; po ç'do te bâhén femijn é shtepia é jone kur t' ikinj édhé une kendéj?—Te gjiths i mendova, tha plaku, po duhét ti shtrohémi névojes, duhét t' i dergojem édhé çnjat é djalin jashte te sherbéjen ndeper shtepia te hnaja. S'kémi ç' te bâjem tjater, duhét le mundohémi te gjithe!»

Te nésermen duallen te gjithe per punë é u-perhapen andéj é kendéj; plaçkat i a lasin te zotit shtepies ç' it a ruanté. Plaku mori djalin é vajten te puncmin baslake atiè kà ndréqnin udhat; é âma mé çnjat hynî ne sherbim te nje femije é mire é é ndéreshmé; ashtù fitonin é rrofsin.

Dimeni shkoi si shkoi é kur érdhi kohaé mbjélljés, arat u-lavruan é u-punuan mire é bota mbolli drithena mé shumice. Koha mbajti é mire é Zoti fali njaft sa u-mbush vendi é bota u-ngopen mé buke. Atehéré édhé kthisesi plak u-kethyé ne shtepie mé gruan é mé femijen é 'tij é snallen njaft te holla mé véhté, qe kishin fituare mé punë é mé kursim.

Kishin xâne prape te rroniu fatbardhe si perpara, é nje dite, kur ishin mbledhune tok é po ngrohéshin afer zjarrit, plaku zuni é tha: «Ë paat mé sy, o te dashunit é mij, sé Pérendia u ndihe atyné qe duan te mundohén é te punojen? Po jn thom sot, é te m' a mbani ment fjalen sé jam plak é munt te vdés néser âsht flashk ai njéri qe deshperohét ne dite te shtrenguare; sé s' vlén gjâ faré ai burre qe s' mundohét é s' punon po prét vétem ndihmen é te tjérevét é bûnét lipes. Punoni, o bijt é mij, ju me potshit uruten punoni gjér sa jéni te rij, é do te shihni sé kurre s' kêni per te mbétun te vobta, po gjithe jéten do t' a shkoni fatbardhe!»

Mesò nje mjéshtersie dhé prano ven-é,
Pa, ne te nxirrte unia prage zen-é.

45-E.

PRENTVÉRA

Bora ka'shtune kohe qe u-rrét nga arnt-é nga lushat; vétem ndi naajét é nalévét kn mbétun nty ketù nga nji çike mbulése é bardhe. Njenat é perronjévet é te lumenjvet u-lirnan nga akulli dhé rrédhin mé nga dale é ndritin nga rrézét é diéllit. Vériu ná s' fryn i forte, gjenuimi i drunjevét qe tundéshin nga éra é rrébte, nuke ndegjonét ná, po vétem nja ére é lehte é é bute lemon é perkedhéle flétet é lulét. Niégulla é dendune é é érrte s' i mbulón ná malét é fushat; déti

bâhét i paqie é nuke ka vale é tallazé te rrebta, po faqéja é 'ij dridhét é shkelqén é xixillón si nje pasqyre é madhé. Malét, kodrat, pyjét, fushat, arat livadhét nzarrin nje ngjyre te blére nga bari, nga flétet, nga bimet qe qélin é lulezojen. Dallendyshét é zoqt é tjére qe na kishin lâne vétem ne dimen, zâan é kethéhén pak nga pak, é fushat é pyjét ushtojen permalleshem nga kânga é 'tyné é ambele.

Êrdhi prentvéra! Dimeni shkoi! Gjithesia qélét, shnkuronét, qéshét, âsht ne gezim! Diélli ngrohe é ndrite, qiélli âsht i rrinte é i kthjéllte, njenat é kronit é te lumit shkelqéjen nga rrézét é diéllit é murmurojen duké rrédhun ndeper fléte é ndeper lulé. Mengjési âsht i âmbel é nje vése é holle pushon nbi bariu é njome é nfbi lulét, nje ére é kândeshmé perhapét ndeper ajer, zoqt kendojen dëlsavére, blélet é flutursat shkojen duké qendruar lulé nbe lulé. Êdhé krimbat, hardhjét é gjarpinjt dalin jashte é ngrohén ne diéll.

Mbrâmja prape âsht é bukure! Pas pérendimit te diéllit, kur nise é êrrét nata, dél hâneza é argjendete bashke mé mija hyjsh é leshón driten é 'saj t' âmbele é te hardhe nbi boten qe pushon, nbi zoqt qe fléjen nde folléet é tyné, nbi kafshet qe shtrihén nde shtrofkullat é véta.

Nga nje hére blé nje shî i hate é i léhte qe gezón é kenaqe gjithe vendin. Te nbjéllunit bijen, ushqéhén, rritén; fusha mérr jéte é fuqie te rée; bimet, bari, lulét flutarojen aravét é fushavét; déget nbushén mé fléte, mé bubnqé, mé lulé; trendafillét hapén nde-

per kopshtinjë. Kulpeni ngjitët ndeper drunje, é mbulôn é blêrôn murêt é lêdhêt.

Te gjitha krijésat é Zotit ne kohe te preutvéres sgjohêu, tundên, gezohén. Êdhè pésluqit n' nje levizin é dalin hére é hére te shohin diéllîin.

Malêt, kodrat, fushat mbulohén mê bagetîe: shqérrat é kédhat é végjele kereéjen é blégerojen ndrikin barin é pêjen qumesht; bariu rri nen hijén é lisit e bié fyéllit permallesheni.

Bujku zen qét é leròn arat, kopshtari mbiéll barishtét, punetori shukarôn lulishtat.

Stina mû é mira é motit âsht preutvéra: syni nuke te shêh tjater vêç bukurie; véshi nuke te ndegjôn tjater vêç kânge: Zémêrs te kenaqét é te gezohét!

1822.

KÉDHI É UJKU

Nje kéth i vogel u-largua nga tufa é dhenavét é u-arratis vétem fushes. Nje ujk é ndegjoi kédhin tèk po blégerintê, i u-afrua dhé é zani per qafé é po bânéj gati t' a shqvéntê. Kédhi i njére é pau véhtén te humbun é nuke kish faré shprése te shpetontê. Bagetia ishin lark, bariu s' dintê sé ku t' a kerkontê, qenjt s' é shihnin ujkun as nuke mnut t' i ndegjonin dot éren per se largu. Po n' ate deshperim te math, kédhit i érdhi nje méjtim i mîre é nisi pra t' i thoshté ujkut:

«Nashtî vue jam sé jam domosdô i humbun: é ti

do te me hash pa meshire; nuke me len nje çike te bréth é te defrénj pa te me hash pastaj te gezuar? Bésonj sé do te jéte má mire per ty; mishi i im pas defrimit do te jéte má i shijéshem é má i ámbel! Deshironj shum te los nje çike vallé, perandaj ti fershellë é une do te kercénj.»

Ujku, i cili ishté shigur sé kédhi nuke do te mund t' i shpetonté dot uga thonjt, u-mendua sé mé te vertéte mishi i 'tij do t' i dukéj má ámbel po t' a hanté te gezuar; ashtù pra zuni te fershellénté é kédhi mori nje vallé pas fershellimes s' ujkut. Po qenjt é ndegjuan zánin é ujkut, kercyén pas fershellimes se 'tij é érdhen é gjéten. I u-turren qe t' a zinin, por ujku mé te shpéjte la fershellimen, vallen é kédhin é iku mé dhámbe thate me te katerta. Qenjt é ndoqen ca, po pastaj é lan te shkonté é u-kethyén mé kédhin té kopéja é dhemerét.

Ujku si mbéti vétem ne pyll é s' kish má frike uga qenjt, mendonéj per te ligen qe i ngjan é thoshté véhté mé véhté: Mire é pesova!... Ç' me lipséj mua kánga, ç' me duhéj mua vallja? Une jam ujk, s' jam kendés qe te kendonj. Gjith kush lé te véshtronje punen é 'tij, sé ai, qe len punen é véte é mérrét mé te tjéra, prishét é pesòn dam kurdohére si une qe hunba kédhin uga goja é per nje çike po me shqyénin édhé qent!»

646.

MAJMUNI DHE PËSHKATORËT

Ca pështkatorë vajtën një herë anës së lumit për të zënë pështk. Hodhën rrjetat në lum, priten një çikë, pastaj i ngrëhën é i nxuarën jashtë. Si nxhodhën pështqit é i futën ndepër kosha é kanistra, u-shtruan nën hijën é një druni të math të hanin é të shlodhëshin një çikë.

Jo shumë larg, mbi një drü ljater rrinté një majmun, i cili kishté pamun é vështronte mirë gjithë punën që bânin pështkatorët për të zënë pështkun; dëshi pra të bântë édhë ai sé ç' pau ne sy, si majmun që âsht që kerkòn të bâjë ç' do gjâ që shëh. Sbriti poshtë nga druni, u-afrua buzës së lumit ku pështkatorët kishin ndenun rrjetat, i vështroi mirë é mirë pastaj mori é zuni t' i hitëtë édhë aj në lum. Po nuke vuni 'nëë mirë u-ngatrrua é u-permbloth nbrenda në 'ta dhé s' mundéj të shpetontë as t' ikentë andéj.

Pështkatorët, të cilët po drékeshin, é punën majmunën që u-pështuall në rrjétat, u-tremben së mos u a shqvênté é pra mé nxitim u-ngriten, shkuan é é liruan é pastaj é muaren é é rraben mirë sa i zuni kurrizi.

Majmuni i shkrétë, kur shpetoi nga dora é kyné é u-ngjit prapë në majé të drunit mendonéj sé ç' pesoi é qahéj vêhtë mé vêhtë dukë thânë: «Ç' me dnhéj mua të çmendunit të linja pyllin ku kam lindun,

drunjet ubsi te cilat rronj é te shrisnja ne brék te lunit te trazonésha mé rrjéta, mé péshkatore é mé péshq! Ç' ne lipséj mua nje pune qe s' é kam zâne kurre mé dore é qe s' âsht pas zakonevét te mia! Mire, mire é pesova!»

Kush trazonét mé shum' pune
Me ne funt nbétét pa gune!

62.

QENI SHPETIMTAR

Hélvétia âsht nje vent i Europes mé malé shum te larta. Kur vêres na kéni te nxéhte é s' durojem dot as rrobat é holla, malét é Hélvéties jane te mbuluasmé gjithenje mé bore. Atjè ç' ne vjéshte nise mé ramun bore é madhé é cila mbulon é zen udhet é shtigjét é bjéshkevét.

Nje nga malét é larta te Hélvéties asht édhè shen-Bérnardi ndeper te cilin shkon udha qe perpjék Hélvétien mé Italien udhe fort é ngushte dhé é lige. Kush kaperéin andéj âsht ne rrézik te math, é ma tépér ne dimen kur udha mbulonét faré mé bore. Shume hére ndodhe qe udhetaret i zen bora, humbasin é vdésin se ftohti te mjéret. Perandaj disa kellogjére te meshirésh me kane ngréhun majé malit nje monastir, ku hyjen udhetaret, kur i zen dimenit bora é te ftohtit, é aty rrijen disa dite é pushojen. Po shpésh mali ka niégalle é bora bé shum é dendume, é udhetaret s' munt t' a

gjêjen udheu é monastirit é udodhéu ne rrézik te mardhin. Atehéré kellogjéret é meshireshme dalin mallit te kerkojen udhetaret é marrin mé véhté édhé disa qenj shum bésnike, qenjt é monastirit, te cilet jane nje skote ne véhté, shum te médhânj, qimévérdhe, te forte é te sgjuare shum. Disa hére qenjt dalin édhé vétem per te kerknar udhetaret. Kellogjéret u lidhin é u varin ne qafe nje shporte plot mé buke é mé mish é mé poça mé rakie é mé konjak. Qenjt perhapén

mallit sé pare te mesnare é kerkojen udhetaret é hum-basme, é, kur gjêjen ndonje te mbuluar mé bore, nisin mé te shpéjte te largojen boren mé tari é mé kâmbe gjér sa é shulojen é é nxjérrin, é pastaj i afrojen shporten qe te marre per te ngrâne é per te pire. Kur muadonén é s' mnnt t' a nxjérrin, atehéré kethénén ne monastir é, duké lêhun, n japin zâ kellogjérevét sé ka njéres per té shpetuar. Kellogjéret é nire dalin mé vrap mé lopata ne dore, ngasin mé rent pas qenjvét, arrijen aty ku jane njérezit é mbuluare, largojen boren

mé ḷopata, i uxjérrin é shume hére édhé i shpetojen é i kethéjen ne jéte.

Nje nga ketà qenj te mire é trima é thoshuin Bar. Ishté i ñuqieshem é i shpéjte ; Kishté dyusedhéte vjéte qe mérrëj mé kete pune, é é hàntë mé shume àudjé é mà mire sé nje njéri. Bota é tàne é édhé djémet é végjele é njihuin é é dinin sé Bari kishté shpetuar shume njéres nga nje vdékjé é shigurte. Fshataret atij per qark é donin é é udéronin Barin, psé shume hére kishin humbasun udhen é malit é Bari u a kishté tréguare mire. Posa qe dikuin rëë te zëra ne qiéll a niégulla mbulonté malin, Barit s' i zuhéj ne monastir, s' é uxintë vendi, usé shporten é varune ne qafe dilté pru perjashta é i hintë malit ane é kàut.

Nje dite zuni te fryntë nje ére é madhé, é ajri nérr sa qe ne més te dites mbrenda ne monastir, ndézen kandilat. Kellogjérevét u érdhi likesht ate dite te leshonin qenjt malit é i mbajten ne monastir te lidhune ; po Bari i mire s' mbahéj dot, s' rrintë urte é ishté gjithenje pa pushim sa qe kellogjéret u-shtrenguan t' i varnin shporten ne qafe é t' a lironin te dilté. Koha prishéj gjithenje mà téper, pastaj zuni uje bore é madhé, te cilen éra é hithté lànusha lànusha nga qiélli i hidhun. Kellogjéret véshtronin perjashta é qanin humbjén é Barit te mire ; s' é bésonin sé do te kethéhéj shendosh ne monastir. Po, s' kishin mbaruar akoma fjalet kur, qé, trokellìti déra. E hapen é, mé shum gezim é çudie, pasu Barin é mire mé nje djale te vogel mbi shpine, i cili ishté akoma i gjall ;

ishtë hédhun i njéri mbi kurris te Barit te mirë, é é kishtë rrokun per qafé qe te mbahéj é te ngrohéj.

Bari i mire si é shpani te gjall é é la perpara kellogjérevét, nisi t' i hiqtë ketà mé dhâmbe per pétkash qe te dilnin é te vénin pas 'tij sé kishtë édhë tjater njéri te mbétnin ne hore. Kellogjéret i shkuan mbrapa dhé arrijten nde nje vent ku gjéten mâmen é djalit gjynse te vdékune; é mnaren, é sollen ne monastir, é ngrohen é ferkuan mé konjak é mé rakie gjér sa érdhi ne vêtë. Kur hapi syt pyéti é varfera sé a rroutë djali i 'saj é, kur i'a tréguan te gjall é shendosh i u-fal me nderésie te Madhit Zot qe é shpetoi nga vdékja bashke mé te birin, é hireshtoi édhë kellogjéret per sherbimin qe i bânë.

Ajò grua é varfere doutë te vénit mé pauun perindet é 'saj qe rrinin n' ane tjatre te malit. Kur ishtë nisune kolla ishtë é mire po, dukë u-ngjitun, é zuni bora qe po binitë mé ére. U'mundua te shpetonté, po s' é kapercën dot malin; mbéti é bora é mbuloi. Dukë pritun vdékjén, qantë é njéra é thoshtë: «Dëzéza une, u-mbyta mé gjith djale! Léshprénuja une qe paska qenë thâne per mua te me vdése djali ne gji prëj te hohtit! Përendie, o Perendia i im, tha, shpetò-me! ...» É dukë thânë keshtù lidhi duart é po pristé vdékjén. Po, ja, kur ndeggjoi te lëhunit é nje qeni, é pas nje çikë pan perpara Barin é mire, qe é shpetoi mé gjith te birin.

Dyzèt njéres kishtë shpetuare keshtù Bari i mirë; pandaj kishtë marre emen te math.

Kur cofi Bari i mire, te gjithe sa é kishin njohune a i dinin te mirat, qajtin per 'të.

Kellogjéret, nga dashunia é madhé, e ballshemuan é é kane rnajtun gjér me sot si te gjall; é kushdó qe shkon andéj é véshtrón Barin é mire né shporte ne qafe.

Prape per kujtim te tij, fshataret é aferme kane bâmun nje varr, mbi rrasen é te cilit kane shkruar ketó fjale:

Kete varr é ndertuan gjithe fshataret é qytétit te Vérnes per te mirnt qe bâmi Bari.

BÉSA É QENIT

Nje dite nje fshatar mori te dy qenjt qe kish é vajti ne pyll te bântë dru̇e; kishté vene mjéshtrat é po ndertontë shtepicn é pra i duhéshin brénda é tréna te gjate. Si arrini ne pyll, gjéti nje lis te math qe kishté nje dége te drégje si duhéj atij; hypi ne lis é zuni t' a pristé né supate. Po s' kishté mbarnar akoma pune, kur i rreshtiti kâmba é ra. Ne te râne, i u-ngatrruan rroînat, u-mbajt nga nje bige é mbéti varun né kryé téposhte. Ndodhéj dérzin ude nje rrézik te math, pézull u' ajer é s' kishté si te shpetontë.

Qenjt, kur véshtruan te zotin u' ate gjendjé te lige, nisen te lêhnin é t' ulerinin qe t' i jépnin zâ botes; é si pasu sé njéri s' po vinté, njeni préj 'tyné

u-leshua vrap e shkoi ne shtepie. Atjè, dukè lèhun è dukè uleritun kundre zakonit, hoqi verrèjtjén è njéresvét te shpies te eilet è muaren mé ment sè do te kishté ndodhun gj' a gjà ne pyll. U-nisen pra per ne pyll; qeni atehéré pushoi te lèhmit è u prini para plot gas è dukè rendun qe t' arrinin sè nuà shpéjt atjè ku varéj i zoti. Kur è gjéten fatzin u' ate vrézik, u-çuditen shum mé mendjén è mé bésen è qémt è, pa humbun kohe, u-ngjiten ne lis, è rroken per kàmbesh è per duarsh dhè è shriten gjynse te vdékun nga frika. Qenjt è dashune è ze meutshme è shpetnun.

119.

DÈLJA

Délja âsht kafshe shtepitkè qumeshtoré, nga atò qe è pertypin te ngrànet per se dyti.

Délja è ka koken shum te ngushte perpara, syt è vèshet as te medhànj as te végjele, s' ka lésh ne turl as mjékerre ne mofulla. Trupi i 'saj âsht i mathe, kàmbet te shkurta è te holla è pa lésh, qe mbarojen nde thundre te çamè dysh. Trupin è tàne è ka te mbuluam mé lésh te dendun te bute è rut. Mà te shumen léshi i délès âsht i bardhe, po ka èdhè dèlé mé lésh te zi. Ketyné u thèmi llaja. Délja ka zà te bute, qe thohèt hlégerim.

Ne kohe shum te vjétera dhenet kane qene èdhè atò t' égra nde pyjé è nde malé; pastaj i shuti njérin

é i solli ne verri. Délja gjendét kuló; po ca jane te medha, cu te vogla: ca kane bisht te gjate, te trashe é plot mé lésh, ca é kane te shkurtun é te holle; má te shumat nuke kane brina, po jane disa te paka qe kane é ketyné u thémi kerrnta.

Délés, sa âsht é vogle, i thone qenq; mashkalli kur vritét quhét dash; femna, sa âsht pa gjélle, thohét qengjé; kur piélle, quhét délé. Délévét, kur jane

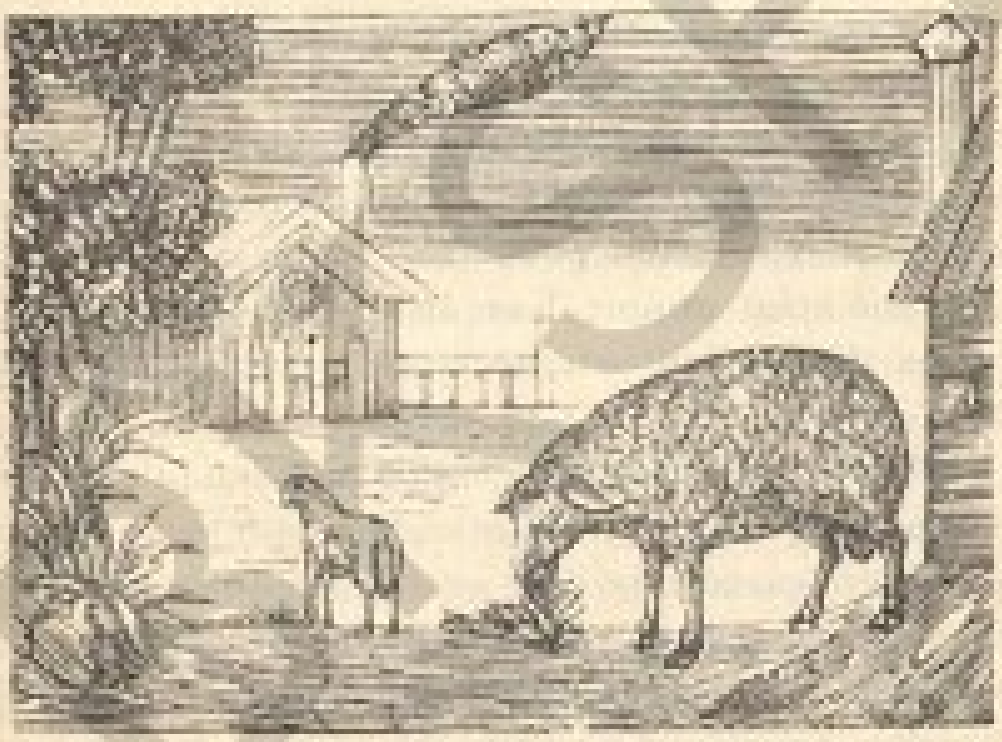

shume, u thémi má mire dhene: é qengjavét u thémi shqérra a shtjérra. Dashi ka ne koke dye brina te forta. Délja rron gjer ne dhéte vjéte; dashi mund te rronje édhé pésemedhéte.

Délja han bar, krundé, sâne te bute; njin é don te paster é nuke é pin kur âsht turbull. Âsht shum hamesé kur gjen mé ugrâne; kur s' ka prape qéshe

véhnën dukë gjëllinin. Dëlja mërr shpëjt shumë semundjë, nga te cilat nuk ë këqia âsht kelbazn; i semuhët mushkenia dhë ë zen kolla. Dëlja rrinët fort shpëjt; pas nje motmoti pëll ë bâhët mâme. Pëll gjër me tëte vjëte nje qenq a dy ne mot; nga nje hëre mbëtët shtërpe. Mbëtët barse vëtem njezët ë nje jave, perandaj mund te gjëllë ëdhë dye hëre ne mot kur i zoti t' a vështronje mire, t' i jape më ngrâne mjaft ë mos t' a mundonje më t' ëcnu, ë sidomos kur rron ne vise te ngrohta. Ne kohe te prentvëres ë te vëres dhenevët a vëen kripe mbi rrasa qe t' a lepijen ë t' i marre ëtja, psë kur dhenet pijen nje ë hânu bar ë dëgatë njoma mahën ë forcohën. Dukë kullosur dëlja nuke kercën andëj ë ketëj, po mbëtët shumë kohe nde nje vent më koke mujun; Kur âsht vëtem blëgerën. Ne dimen dhenet kullosin ne verri, ne vëre malëvët te larta.

Kur jane shumë dhene bashkë u thënë tufe, grigje a kopë. Ç' do tufe dhenash ka nje dash qe u shkon perpara dhenevët; nje a dy qenj, qe mprojen nga ujku ë nga hisher ë ëgra; ë nje a dy barinj qe i ruajen, i kullosin, i mjëlin. Pa bari ë pa qenj kopëja s' mbëtët ë gjallë, psë dhenet i mbyte hisha ë u pin gjakun, pas qe ato s' kane as arme as mend qe te mprohën nga armiqt ë 'tyne. Zoti i nath u dha gjithe kafshevët arme per mprojtjë; cavë brina, ca dhâmbe, cavë thonj, cavë kâmbe te shpëjta. Dëlës i kishte dhâne brina, te cilat i kish kur rronte malëvët; po ç' ate dite qe ra ne dore te njëriut u-shtat furë ë tani s' bâu tjater vis se mëlët, qëthët, len t' a thërin. Brinat i harroi së

mã s' i duhéshin, é mbêtí sí fosnjé é vogle, é cila nje çike po t' a lâje é âma humbét; ashtù êdhè délja nje çike po te largonét nga qenjt é nga bariu bié me nje hére me goje t' ujkut.

Délja âsht kaishe é bute, é mire é qe s' bãu kurre te lige; po s' ka tjatre kaishe mã te pamerîtshmé é mã te friqeshmé sê ajô. Trupin é ka te dobet, mendjén é fjétune; mberthêu syt mbe, nje xent é i mbum per shume kohe pa tuntune. S' âsht farê é sgjuare, nuke dîu te méjtonét é te kéte kujdès per vêhtéu é saj. Atjè tèk kulloten trembéj é arratîsét pa dîtun sê pesé, pa menduar ku vété, pa pasun ndonje rrézik perpara syvét. Kur pastaj ndodhêt me rrézik, délja nuke dîu te trembét si qeni é si kali, po rrin pa tundun é mban koken perpjéte pa é kethyém as me te djathte as me te majte é, me xent qe t' iknje a te mprolét, shkon pa menduar kundre rrézikut. Kesisù qe ka mbétun fjala é vjétuer: «Vajti si délja me goje t' ujkut!» Kur jane tufe é ndeggjojen ndonje rrézik é vétmja pune qe dijen te kijen âsht qe mbilidhên é shtypén shoqé mé shoqé duke blégeritun. Krisma é flaka é pushkes, vétetîma é gjeuzimi i trembin kèq dhenet. Kur ndodhe qe mérr zjarr kesalla ku jane dhenet, dubêt t' i nxjérrin andéj mé shumi mundîm pse ato véte, jo vétem qe s' dijen te dalin é te shpetojen, po, si te vérbera, kethéhén perseri mbrenda êdhè pas qe i nxjérrin, é ndonje hére pervelonén é digjén farê.

Dhenet tundén é écin pa dîtun sé ku véne; s' kane ndonje méjtim, s' kane vullnét. Véne si te vérbta pas dashit, pas bariut, pas qenit. Até qe don dashi é lâjen

pa dashun édhé atô. Hidhét é kerçén dashi, hidhén é kereéjen édhé dhenet; len kulloten dashi é leshohét ne vrap, édhé atô présin te ngranet é ngasin pas 'tij; hidhét dashi, dukë shkuar uren, ne lum, dhenet shytën mbrenda édhé atô, é jo per t' i ndihun dashit, po psé nuke dijen ç' te bâjen tjater.

Délja s' kapetôn farë. S' ka tjatre kafshe si délja qe nuos te dije t' a uprouje véhtén é 'saj as nga njérin as nga égersinat. Kur é zen njérin t' a thêruje, ajô nuke ndihét aspak; i ven thiken ne fyt, por ajô s' hape gojen; é thérin é ndegjôn ë njéra shume dhembjé, po délja nuke nxiér zânin véteu tunde uje çike kâmbet. Ç' do gjâ qe t' i bâje njévin, délja nuke vémerohét kurre; mnat njérin t' a shtynje, t' a rrahe, t' a ngréhe per kâmbé a per bishti é ajô s' ndihét. Véteu ndonje hére kur i marrin qengjin blégerin nga pak; por édhé atehéré s' tundét nga vendi nuke ashperohét é nuke therrét si bâjen kafshet é tjéra kur i marrin qengjin blégerin nga pak; por édhé atehéré s' tundét nga vendi, nuke ashperohét é nuke therrét si bâjen kafshet é tjéra kur u marrin te végjelit.

Shume hére délja ne kohe te dimenit dél nga kesolla é iken é méri fushat plot mé bore é qendrôn ade mést te bores si é marre mé koke perpjéte. Ndonje hére i zen bora dukë kullotun jashte, é dhenet ubétén ne vent te patunduna; nuke kujtohén te futén ne ndonje shpélle a nen ndonje drû, po njén é rrijen é mbulohén mé bore.

Délja kurre s' mesonét; véteu barin njéh dhé stanin é kesollen é 'saj. Dye gjâna qe i mbétén mâ

fort ne mendjé jane drita é madhé é muzika. Dhenevét u pelqèu shum kur bariu i bié fyéllit dukë ndejun ne majé te shkâmbit; dukë é ndegjuar kullosin mâ mire. Naten kur jane u' érresitne, rrijeu mé koke unjun é s' ndihén, po kur ne mengjès sbardhét drita, atehéré zâun é tundén é blégerojen. Ê âuna é njéh pjéllen é véte, por édhè shqérrat i njohin t' âmat sadò shume dhene qe te jéne.

Done mé thâne sé dhenet é ndegjojen mire nârimiu è kohes: si kur do te zâje ère é mndhé ê do te nise shin si èdhè kur do te kthiellét prape koha dhenet é kupetojen shume ore perpara.

Shqérrat kur jane te végjele lozin gjithenje, hidhén perpjéte, kerséjen, brédhin prane barit, i cili i perkedhéle é i ferkòn mé dore é u jép therrimé.

Dashi âsht shum i forte é mesonét é vrét mé brina. Déshet zihén é vriten mé brina é nuke pushojen gjér sa te shyhét njeni nga 'ta; ndonje hére i çajen koken njeni tjatrit.

Dhenet jane shum te névojeshmé per njérin. Po te mos ishin dhenet do te na mungonin shume gjâna; psé atô na japin mishin, qunneshtin, léshin. Mé qunesht bâjen djathin, gjalpin, dhallen, kosin, gjizen; mé lésh bâjen péllhuret mé te cilat xishémi, é mbulésat é rânda per nétet é dimenit. Na japin prape lekuren, qe na dubét per kepuce, per opinga, per rripa é per névoje te tjéra; mé éshterat é mé brinat bâjen shume gjâna te duhuna; mé zorret bâjen kordhezat é muzikes, llastikat, é te tjéra. Dhenet ne funt na plé-henojen arat, livadhét, kopshtinjét.

70.

FYÊLLI I BARIUT

Ilarin, shoke, barin
Kur gjemôn é fryu vêriu
Është perjashtë fitziu
Ë rrêh brésheri dhé shiu!

Barine, shoke, barine
Mos é harroni fatzine,
Sé le gruan é shtepine
T' ju kullose bagetine.

Kulloni, moj bageti,
Ti, ti, ti...

Kulloni, bir-o, kulloni...
Kur te vdês te me kujtoni
Ndjése paste te me thoni!

Shekoni barin' é gjoce,
Në diéll é në debore,
Bariu mé shkop në dore
Rnaa déshet mé kembore.

Vështroni barine mire
Mé te ugrene é mé te pire
T' ju mzrre dheut pa gdhire,
T' i kullose mé deshire;

Te rrije bashkë më 'to
To, to, to...

Hani moj hageti, hani...
Kur të vdes do të me qesh,
Per mua zi do të mbani!

(A. Z. Çajupi)

21.

MINI ËDHËZ BRËTKOSA

Mini bani nje here mëgjesë me brëtkosen; mini ish i mire, brëtkosa siellej këq.

Nje dite brëtkosa i tha mimit: «Oh! sa te dua! Nuk' é din ti sé deshëri i im ësht te mos ndahemi kurre? Lé te lidh pra kambën tande më t' imen qe te jemi per jete te ngjitune!»

Mimi bësoi sé brëtkosa é donte më te vertete é pra é la t' i lidhte kambën më kambën é saj; é pastaj dmalleu breshke per t' u-endur. Vajtën aravet é atjè hasnin é kerkonin per te ngrane: si hungren é u-agopen shkonin afer kenetes te pëuin uje. Brëtkosa u-dut mbrenda é mimi i varfer, i lidhun si ishtë më 'të, u-zhyt u' uje ëdhé ai é u-mbyt. Pas uje çikë brëtkosa dolli mbi uje é nisi te luante é te qeshej per mbytjën é mimit; po m' ate çast shkoi andëj fluturimthi nje shqiftër, i cili, dukë pamun mimin é ngordhun te mbushun më uje, pandëhu sé mos ishte ndonje kafshe é nadhé, é ra mbi 'të si shegjete é rrembën më kthé-

tra dhé shkoi. Po bashke mé minin ishté é lidhune édhé brétkosa per kámbé é édhé ajó pes nje çiké s' rronté má sé sqifféri i hàngri te dy!

Minjt haan miéllin, por édhé nascéja han minjt! Kush bân te ligen tjatrit mbí koke é gjén!

72.

NGJYNJESI DHÉ THENGJILLARI

Nje hére nje ngjynjes rrinté afer nje thengjillari. Ky mendonéj nje dite é thoshtë mé vèhte: Sikur te donté ngjynjesi te rrinin bashke, do te kishin qe te dy fitin, do te pagunnin má pake é do te kishin te prishuna má té vogla; pastaj ngjynjesi do te kishté édhé nje shok te mire é t' urte si jéna nue! Vajti pra te nésernéu ne shtepie te ngjynjesit dhé i tha qe te zinin nje shtepie te vémé é te rrinin bashke. Aty per aty i pelqéu édhé ngjynjesit kejò idhée, po, si t-mendna má mire, é kapetoi fajin é i tha: Qysh nunt te rrijem bashke, kur kémi pune te ndryshmé? Téshat qe nue i banj é i ngjynj mé shum mundim, ti do te mí i felliqish é do te m' i nxinsh! Ê keshtù mbéten vèç é vèç si perpara.

Miqt é shoket dnhet t' i sgjédhim pas radhes é pas zakonévét t' ona.

28.

PELLUMBAT

Pellumbi ásht zok qe shembellën me turtullin. Trupi i 'tij ásht mâ i vogel sé i pules, koka rrumbullakë, syt te véggjele, sqépchi i hollë dhé i bute, gusha é shkurtune, krahet te véggjele, mâjé holle é nsé pende te denduna é te buta, bishtí i shkurtun kâmbet édhé atô te shkurtuna é pa pende. Kâmbet kane katre gishta te rritune mîre é jo zakatú si te pules, ca te medhânj é ca te véggjele. Pellumbat jane

shum te pastra, pendet é 'tyné shkelqéjen é atô te gushes sidomós te cilat i japën emnin nje ngjyré, qe per kete shkak, quhét gushpellumbé.

Pellumbi ásht shum i bukur é i kandeshem; ka syt é ámbele, t' ujet, te ndritshme é te qarkuare nsé pupla. Kur rrin mbi dége, mbétet si nusé, po kur fluturón iken shum léhte é shpéjt.

Pendet é pellumbit jane te bardha, te zéza, ne ngjyre te hirit é ndryshé.

Pellumbat gjendén kadò t' ëgre é te bute; rrojen ndeper pyjé, ndeper are, ndeper katundé, ndeper qytété. Bâjen folëen nbi dége te drunjevét, nde brima te shpéllavét, nde germadha é ndeper shtepia. Kritén shpéjt; pas gjashte muajsh jane te medhânj.

Pellumbat rrojen pale é palë, mashkulli é fëmene. Fëmena bân, shume hëre ne mot, nga dye vézë te bardha, nga te cilat dalîn nje fëmeue é nje mashkull. Pellumbat i ngrohîn vézet per shtatemedhénie dite, ne krye te te cilavét vézet çélén é dalîn te végjelit.

Pellumbat haan bar, bime, fléte, é mâ téper kuqé grunî é drithenash te tjéra; haan édhé kerrnij, rrajza, krimba. Fluturojen dhé écin mé kâmbe si pulat; duké écun ublédhin é sgjatin qafen. Kane shume armiq: shkabat, sqiftéret, gjarpinjt, maçoket dhé s' kane si te mbrolsén.

Pellumbat kane shume zakoné te mira, perundaj njéresit i duan fort. Kane zémere te mire, é mé nje hére i japin bésim njériut é i vénë prane, psé s' pandéhin sé do t' u bîje ndonje te lige. Jane shume te bute; u pelqén te rrijen afer njéresvét; écin pas 'tyné, u hypin nbi sup, u marrin nga dnart drouisat é buke.

Pellumbat s' munt te rrojen vétem, po ne shoqerie mé te tjéret. Mashkulli é fëmena nuke zihén kurre as nuke dashén; mashkulli s' é len fëmenen é édhé kejò s' é harrôn mashkullin gjér sa te jéte gjall; kur cofe njeni préj 'tyné, tjatri mbétét i vétem é nuke kerkon shok tjuter. Gjér sa te rrojen, mashkulli é fëmena rrijen gjithenje bashke; bashke fluturojen, bashke

kullotin bashke sgjédhin vendin per folëen: mashkulli mban halle, kashte é ç' do gjâ qe lipsét per çerdhé, fêmena i ven ne vent é é nderdón. Kane dashunie te madhé per femijen é 'tynë dhé é véshtrojen qe te dy; kur fêmena s' don më rane mbi vézet mashkulli é shtyn mé pahir, pastaj vétë é i kerkón ushqimin te se shoqés; é kur lodhét kejò bié ai vête mbi véze. Si te dalin zogt é végjele, mashkulli u gjén ushqimin, u a pertype é u a kou ne goje é fêmena i mbulón gjér sa jane lakuriq; por, édhè kur rritén é nxjérrin pupulat, mik' i dehojen nga folója, é u japin mé ngrâne gjér sa te bâhén te zotet t' ushqéhén vétë.

Pellumbat é ndiéjen per se largu mézikun é pernadaj ikin lark qe te mprohén; po nuke é harrojen folëen sadó mije kute per téj qe te kêne vajtun. Nga kejò vétie é mire é 'tynë, njérezit kane bere pellumbet ndhetare, te cilet i perdorin mâ fort ne kohe te luftes per te shpune lajmé. Marrin pellumba nga nje qytét i larget é i sjéllin nde nje qytét tjater; postaj, kur duan te dergojen lajmé ne qytétin nga i muaren, u lidhin létra dhé i leshojen. Pellumbi fluturón é ngjitét perpjéte, é, kur âshtë ngritun téper lart, ateherë zen é fluturón per qark é bâu shume rrathe gjér sa é véshgón qytétin ku ka per te vajtun; leshohét si rrufé mbi të é lyn mbrenda. Atjé é zâan, i marrin létren, é kendojen, i lidhin prape pergjigjén é é leshojen te kethéhét nga érdhi.

74.

TRÈGETARI È GOMARI

Nje trégetar kishté ngarknar gomarin mé krype é u-nis per ne qytêt per t' a shitun. Gomari, tê̈k po shkonté ndhes, u-kethyé nde nje perrua mé pinie nje, por u-fut mbrenda é krypa u-njom é u-thé. Si dolli nga uji, é ndjéu sé barra ishtë ma é lehte, é kejò pune i pelqén téper é tha ne vêhté: te futéu gjithenje u' uje kur jam i ngarkuar.

Pas ca ditsh shkonté prape andéj gomari i ngarkuam mé krype é, kur i u-afrua perroit, u-fut perseri mbrenda. Ah! tha ahéré i zoti, kejò pune s' durohét ma! Me dukét sé gomari é hán mé qellim, po dot' a mesonj une qe te mos me qeshnje nje tjatre hére.

Ashtù tha, dhé, te nésermén é ngarkoi gomarin mé shpuzà dhé shkoi asaj ndhé. Gomari u-kethyé prape ne perrua é u-fut mbrenda; po kur dolli barra ishté ma é rànde, psé shpézat u-mbushen mé uje. Gomari s' é çonté dot barren, é donté te mbétéj ndhes, por i zoti é vrihté é é hânté mé éeun mé pahir; u-bà duké ngordhun i njéri nga barra é rànde é nga te rrahunat.

Ç' asò dite gomari mesoi ment é nuke ru ma u' uje kur ishté ngarkuar.

Mos hâni atò qe doni, sé pesoni atò qe s' doni!

73.

DHIA

Dhia âsht aqe é madhé sa édhé délja, poe âsht mâ é forte sé ajò. Si mashkulli si fêmena kane dyc brina ne koke ; atò te mashkullit jane mâ te medha. Trupin é ka te mbuluar mé lésh, po lóshi i shaj nuke âsht aqe i vléfshem sa i délés.

Dhia ne kohe te vjétem ka qene édhé kejò é égre, po gastaj é sbuti njériu si te tjérat kafshe shtepiaké ; po ka édhé sot dhie t' égra, qe gjendén édhé ne malét é Shqiperies s'done, é gjahtaret i gjuajen é i vrasin sé kane mish fort te mire.

Dhia âsht é léhte, kâmbeshpéjte, é nuke trembét si délja. Kur âsht é vogeie quhét kéth é kédhé, éth é édhé,a édhé kê, é kéqé; Kur bâhet motaké é âsht akoma pa pjélle i thone fuja, é kur piéll quhét dhie. Mashkullit i thone sqap é âsht mâ i forte sé dhia. Dhia rron édhé aja si délja gjér me dhéte vjéte, po sqapi mmt te rronje édhé mâ tepér.

Dhia kan nga te gjiths bimet, po mâ fort i pelqéjen gjéthet domëthâne flétet é njoma te druajecét. Dhiet nuke kullosin te tâna kashke kryé pas kryé, po perhapén malit duké kerkuar ushqim a. Dhia mban kokeu perpjéte é véshtrôn flétet, ngjitét ndeper shkâmbinj é shkon ndhavét te ngushta é te rrézikshmé. Dhia piéll mot per mot nga nje a dy kédha ; ndonje hére mbétét shtérpe. Dhien nuke é zen kelhaza si délén, po-

ndonje hére mérr sgjélsén, é atehéré duhét t' a ndajem nga te tjérat, psé kejò semundjé ngjitét é perhapét shpéjt. Fédhé dhies, si délés duhét t' i japim krype mé ngrãne sé ashtù mahét mire. Shume dhie bashke thohén prape tufe a kopée, mé nje sqap qe u héq udheu, mé nje bari é mé qen. Po dhia nuke âsht ashtù fare é pamendé si déléja; é, kur nuke è ruan njériu, bàn dàm, é futét ndeper kopshtinjé, ndeper venéshta, ndeper pyjé te vogla é han barishtét, lulét, majét

é bandhlavét, flatet é njoma. Dhia ndahét shume hére nga tufa per te kullotun, 's trembét si déléja nga vapa é madhé, po rri é flen ne diéll é s' i ndjérsét véshi. As préj shiut as nga éra s' ka frike; vétem préj s' lohtit héq kéq é dridhét, sé é ka léshin é radhe é jo aqe te ngrohte si te délés.

Dhia s' rriu kurre nde nje vent, po gjithenjé kerkon gjà é tundét, hidhét, kercèn, ngjitét lédhését, lyn ndeper gurdhinjé, ndeper driza é ndeper férra, pernn-

daj kur këmi ndouje dhie, é shpiém te lidhune mé kullotun, sé ndryshé nn bân dâm.

Po mé gjithe kerô, éhia âsht kaîshe shume é né-vojeshmé; qunneshti i 'saj âsht nâ i holle sé i dêlés po nâ i mire per shendét. Ëdhé mishi i kédhît âsht nâ i kândeshem sé i qengjit é habét mire kur knqét thâna. Ahéré i pjékim ne héll é i haam ne fushé.

245.

LÉNA É VOGLE

Léna ishté nje sasheze-tétevjéçaré dhé vénté nga dita ne shkolle. Shkolla, ku vénté ajo, s' ishté né kat-tmt te 'saj pounde nje fshat tjater anjé aier; n' ate fshat rrinté édhé é émtia é 'saj, é motra s' âmes. Perandaj Léna é vogle, qe te mos lodhéj shumu hanté buke per dréke ne shtepie te s'émtés dhé mbrámjé kethénéj ne shtepie te véte; po, kur hanté mot i lik, mbétéj édhé naten tek é émtja.

Nje dite te shtune ne nést te dimenit n-ugrii ne mengjés é shkoi ne shkolle. Pas dréké donté te kethéhéj ne shtepie, po koha ishté fort é vrâute, dhé é émtia s' é linté mé dale; Léna s' é ndegjoi é nuori ndhen é shkoi. Koha prishéj mâ téper é pas nje çiké zuni édhé nje bore kaqe é dendune sa nuke dallohéj njériu per-para syvét; tusha n-shtrua é n-mbulua ne nje hére, é Léna humbi ndhen é n-arrésis ndéper aro é s' dinté mâ te kethéhéj ne shtepie.

Ĵ; âmn ë Lénes, duke panun kohen ë këqë thoshtë më vëhtë së ë motra nuke do t' i a linte vajzen më dale nga shtepia; ë ashtù u-mendua ëdhë i ati kur u-kethyë mbrãmjë nga puna ë nuke gjëti vajzen ne shtepie. Ate nate fjëten pra pa knjdës. Te nësrmën ishtë ë dielle, ë mãma ë Lénes u-ngrit per te shkuar tëk ë motra qe t' i shpiëstë Lénes tëshat ë lamë per t' u-ndrruar; po, kur mori vësh së nuke ë kishtë çupen atyj, u-bë si ë çmendune, ë, pa thãne tjater, u-hodh jashtë ë u-kethyë më vrap ne shtepie. I rreliu te shoqit rrëzikun qe u kishtë rãne mbi kryë, ë ë mesr ë dunjen fushes te ker kosin vajzen. U-bashkuan më 'n ëdhë te gjithe njërezit ë katundin, po rezultoi kãmbet me kot tëposhte ë perpjëte, hapen udhen ë larguan boven më lopata, po vajza nuke dukëj gjakundi. Hëlmi ë hidhenimi i s' ãnes ë t' i ait nuke mund te rrëfëshin më goje: qanin te njëvet ë i lutëshin Përendies qe t' u gjendëj vajza.

Afer drëkes, kur te gjithe ishin te lodhune ë te kepatune, i ati kaxin dolli ëdhë nje hëre më nje shok tjater ë mezar fushen dukë kerkuar çupen. Atjë tëk po shkonin, miku i tij pan nje shamie te kuqë majë nje brégu, ë, duke pshëretitun, therriti: «Ah! i varferi! Atjë më ërk shoh nje koke te vogle te lyëmë më gjak; do te jëte koka ë Lénes se shkrëte; mbasë anten ë ka shqyëm ndonje bishe!...»

Patën i ati, kur ndegjoi keto fjale, u-droth i gjith; ë u-agjëth mishi i trupit, i u-ngriten lësherat perpjëte. U-hodhen më vrap mbi brëk, po, më çudie te madhë, paan së nuke që koke njërin po shamia ë kuqë qe ë

âma i kishté lidhun Lénes ne koke. Duké u-dridhun, hoqen shamien nga hora é gjéten nen 'tê Léneu é u-nisen per ne shtepie; Léna dukéj é gjalle, hora e kishté mbuluare é mbajtune ngrohte.

Ê âma kur pau vajzen é dashune, i u-fal ndéres Zotit qe ia shpetoi; é vûnn pastaj ne shtrat, é ferkuan mire, é ngrohen é é solben prape ne véhtë.

Vajza, si i érdhi fryma é u-shloth pakez, nisi t' u rrefénté sé si ngjau puna; por é âma i prén fjalen ne goje é i tha: - Bâné shum kéq qe nuke ndegjové fjalen é s' at émté, psé vétem per nje çike shpetové nga vdékja: mant te nderdhinjé ne bore a mant te hanin bishet é égra. Na çmendé né é te gjithe kamundin! Tjatre hére kurre mâ te mos é bânsh kete pune, po te ndegjonsh te medhânji; psé ai qe s' ndegjôn, é pranôn pas kokes se vête, pesôn ketô é mâ te liga sé kotô!

Ndegjoni é ndéroni perfsdet é mâ te medhânji, po te dinni te rrofni gjate é fatbardhe ne kete jéte.

22.

LUÂNI BÊSNIK

Nje udhetar, trim i mire, shkonté udhes kalnar nde mest te nje pylli te deudnu, kur ndegjoi disa gjemime te thélla. Pandéhu sé mos kishin sâne kusaret ndonje udhetar tjater é po é çvéshnin a po é mbysnin, perandaj i ra kulit é é drejtoj andéj ngaka vinté

ulerinza. Po, knr arrini nde nje shtëk te ngushte, kali u-tremp, dridhëj i tûne ë s' dontë te vëntë perpara; shilshtë n' ane tjatre nje luã, te cilit i ndrinin syt si naces n' érresine ë i uxiérnin shkendia si gaca prushi; po zilsëj ë po perlëshëj nsë nje gjarpen te math. Gjarpeni i ishtë perdredhun rréth qafes lnânit ë po ë shterngontë sa per t' a mbytun; lnâni perpiqëj nsë sa mundëj, po s' i a dilte dot, perandaj therristë ë ulerintë i lnéreshem.

Kalloresi, kur ë jsan lnânit ne rrézik, uxori, pr humbun kohe, koedhen nga nikli ë, si ixim qe ishtë, i u-afrua gjarpenit ë ë prëu ë ë ndau me dysh, ë ashtú ë shpetoi lnânin.

Lnâni, si shpetë nga ai armik i kéq, u-ngrit ë u-shkund, tundi qëpen ë qafes, sgjati kâmbet u-shtrî, pastaj i u-afrua udhetarit trim ë, nsë shume urtesie, nisi t' i lepinë duart si t' ishtë nje kaishe shtepiakë ë hate. Ë nuke ë u-largua nsë, po ç' atchéré i ventë prapa atij qe ë shpetoi, si qeni i vëtë te zotit.

Si udhetoi ndeper shume visë ë qytétë, kalloresi dëshi te kethênëj ne shtepie, po dontë te mirrtë udhen ë dënt per nsë te pelqyéshmë ë nû te shkurtume. Shkoi pra ne brék te dëtit ë aty po kerkontë nje anie, po nuke u-gjet kryédëtar qe t' a mirrtë n' anie kashke nsë lnânin ndonsë udhetari ishtë gati te paguantë te hollat nsë te téper. U-shtrengua pra nga nevoja te ndahëj lnâni ë t' a liutë vëtem anes se dëtit. Lnâni nbéti ne brék dukë véshtruar nsë sy te permallshme anien qe po ikentë ë largonëj; po kur kojo nuke u-duk nû, lnâni u-hêlmua shum ë u-bâ si i terbuar; s'

dinté sé ç' te hânté, po vinté rrotulle, hapté gojen, ulerinté, é vështrontë nga déti i gjine. Me ne funt n-hoth n' nje é n-leshna me not mé rrembim te math qe te nunt t' arrinté anien, qe kishté mbrenda mikun é tij. Njéreăt, qe ishin n' anë, u-quditen qëper knur puan per se largu luănin, qe po u vëntë pas, é te gjithe per nje gojé thann sé duhéj te qendrotin é t' a futnin mbrenda, mbassi po trégonéj bésnik é nuke donté te ndahéj nget mirebănesi i tij. E mé te vertéte é qendrusan anien ude més te détit; po luăni i njére arrîni téper i lodhun, sé sé kishté bămun gjatre hére not; nuke mundi pra t' i afrohéj anies é te hyntë mbrenda, po mbéti nje cike perreth aje, solli édhé nje hére nga ajô syt é permallsime é pasaj u-shduk nen valet é thélla.

78.

GOMARI

Gomari ësht kafshe shtepiaké katrekâmbesé dhé nga ntó qëné rritin pjéllen mé qmuesht. Gomari ka koke te madhé é te gjate; dy vështe te medhânj, qe i mban gjithenje perpjéte, po vétem nga nje hére i varén. Ka syt prape te medhânj é buzet é trasha. Qafen é ka te trashe mé nje çépe te vogle persipri; bîshtin é shkurtun é pa shume qimé. Kambet é holla mé nje gisht te rrumbullaket é te trashe te mbulluam mé thu-

udre. Thuudru mbathét mé patkua si ajò é kalit qe te nos é haan guret. Lekuren gomari é ka te trashe te mbulmamé mé qimé te cilat mâ shpésh jane ne ngjyre te hinit.

Gomari rron gjér me tridhéte vjéte, por jane en qe arrijen te bâhén édhè pésedhéte vjétesh. Kémesa é gomarit mbétét harse dy qint é nândedhéte dite, qastaj piéll nje kerriç te vogel, te cilit i jép qumesht gjér sa te bâhét gjashte muajsh. Gomari ka bar, sanè, gjemba te bute, nje lloj gjembi qe thohét gjemp gomari, élp, tershâne; ujin nuke é pin turlaill, é rron nde visé ku nuke bân as shum te ftohte as shum te ngrohte.

Gomari nuke semundét kurre: lekura é 'tij âsht shum é trashe, é as semundja s' é shpon as te rrahunat s' i ndegjón. N' ujena nuke funét fort léhte sé trembét; écen shum mire é shtrungr, é kur i hypin nuke na tunde as na trazon. Gomari pellét; zâni i 'tij âsht i math é i rûnde. Per anmik mâ te math ka ngkuq, kundre te cilit nprohét mé shqélmo.

Gomari, si édhè te gjitha kafshet shtepiaké, ishté nje héré i égre é rrouté ne fusha te shkréta; njérin é shuti é é mori ne shtepie per pune, po ka édhè sot akoma gomare i' égre, te cilet jane mâ te medhânj sé te butet é écen mâ shpéjt sé kali. Njérezit nuke é çmojen, gomarin sé é pandéhin per nje kafshe te humbune é te fjétune; po gomari âsht fort i menutshem, fort i urte, é ka shume vétin te mira. Âsht véshqmar, mendjéhulle sa édhè kali, é mâ mire sé ky gjen udhen é nuke é humbét kurre. Nde nje vent, ngaha te nos kéte vajtun udouje héré tjatre, kali nuke dín te rre-

gullohét ; po gomari i njére kerkòn é é gjen ndhen shpéjt per shpéjt.

Gomari é njéh mire te zotin édhé nde més te njéresvét te tjére ; njéh é mban ment shtepien, é qendròn perpara déres qe t' a shkarkojen knr âsht ngarkuar. N' ndha te ngushta é te ubuluamé nué akull é mé bore, gomari écen shum mire é nuke rreshqét kurre ; ndhen é kéqé é mban ment mire é kur bié nudéjnn é véshtròn mé shum kujdés. Kur écin shume gomare te ngarkuare bashke véshtrojen te mos perpi-

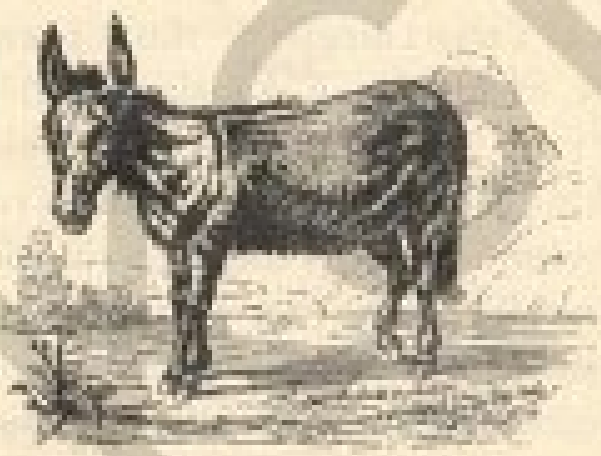

qén é te mos shtyjen njeni tjatrin. Gomari, si édhé kali é qeni, é shekòn te zote ne sy é kupetòn sé ç' i thote. Kur ndegjòn fershellimen a zhnin é 'tij qendròn é prét. Mesòn édhé shume lodra.

Gomari âsht shtâze më durim te math é shum i névojeshem. Ngarkonêt mé barre te rânda, héq qérré te vogla, siéll mallinjt é maqina te tjéra. Mé lekure te gomarit bâhét shnalli i shendoshe ; qameshti âsht fort i vléfshem per te semunit ; disa njéres i hasin édhé mishin é thone sé âsht i mire. Nuke zémerohét kurre

é nuke shtié mé shqélma édhé kur i hypim djémet é é cysin é é rrahin mé shkop.

29.

GJITONI TRIM

Rronté nde nje katunt nje plak i mirë, po shumë i vobet: te hollat i a kishin sjédhurë, gruaja i kishté vdékunë, é ai i mjéri dirgjéj ne shtrat i semunë. Fshaturet é 'tij é véshtronin é é kishin knjéts sé u vinté kéq per 'të; prá i dergonin per dite bukë é gjélbe é késhtù plaku i shkrétë é harrontë pakez vobesien é 'tij.

Nje mbrámjé na zjarri nde nje shtepie afer shtepies se plakut. Te gjithe kercyén te shuanin ziarrin, po nuke é shuanin dot; zjarri perhapéj édhé má téper é pas nje çikë flaka arriti édhé shtepien é plakut. Fshaturet mundonéshin é véshtronin sécili per shtepien é 'tij, é asnjeni s'i hinté nder ment per te mjérin plak. Áhéré po kethénéj nga puna édhé nje burrë qe é kishté shtepien ngjitune mé atë te plakut, é, kur pau sé te dye shtepiat kishin marrë zjarr, u-kujtua me nje hére per te semunin é tha: O dérezin plak, qe do te digjét mbrenda é do te bahét shkrum! Ásht mekat i math t'a lá u' até rrezik! É, dukë thánë keshtù, u-hoth ne shepie te plakut é nuke véshtroi faré as rrézikun é vét as te shtepies se 'tij.

Flaka é zjarri é kishin rrëthuar shtratin é te mjérit plak; nje tra i math po digjéj mbi kryé te tij, é

per nje çikë do te kepatëj é do t' i hinté sipri. Çjitoni trim pa u-trembun faré hynî ne tym é ne flake rrembën plakun me krah, é uxorî jashtë é é shpetoi nga vdékja é shigurte. Kercéu pastaj ne shtepie te vête qe te muut te shpetonté rraçét, por ishté vone: flaket é zjarri ishin perhapune ne te katre anet é shtepïes é njéri s' muut te qesëj ma aty. Shtepïa é plakut é tâna n-dogjen é u-bsan hi, po burri trim kishté gezimin qe i shpetoi jéten plakut.

40.

DÉTARI TRIM

Nje ném nje avullorë po çanë valet é détit nga Èngletérra n' Amérike, é-mbushun mé njéres é é ngarkuamé plot é per plot mé gjâna trégetié. Nje nate naten u-ndegjua zâni i atij qe ruanté timonin i cili i thirri kryédétarit é i tha, sé po ndiénté, ére zjarri po tym nuke shihné gjakundi. Ëdhé kryédétari mori ére shéile é é dhé atij i u-duk sé diçka po digjéj, po, ndonsé kerkoi é véshtroi mire ne te katre anet, nuke muut é pau sé ku ishé zjarri. Po nuke shkoi shume kohe é avulloria u-mbush é tâne mé tym. Kryédétari é kupetoi atehéré sé po digjéj rrota é mé te shpéjte : dha zâ timoniérit, i cili tha qe lypséj te kethénéj ania kundrejt buzes se détit sé do te digjéshin te gjithe ; dhé, duké thâne keshtú, i ra kokes me grushta sé é kupetoi rré-

zikun é math. Po si burre trim é gjakftohte qe ishtë, é përnjëlloðhi shpéjt mendjén, ngriti duart é syt nga qiélli é nisi t' i lutéj Zotit mé keto fjalet: «Ndihmò-me o Pérendie, te bäj dëtyreu t' imé si duhét é te vdés mé ndér, dhé kij kujdés per gruan é djémet é mij, qe do te mbétéa te varfere!» U-ngrit pastaj, mori timonin ne dore dhé é kethéu avullorén nga brégu mâ i afermc qe dukéj nga dëti.

Anïa çau dëtin usé uxitim te math é dëtaret gjithe djérse nuudohén te shnajen xjarrin, po flaket janet te larta é kane peshtjéllim atë é känt avullorén, qe

tundét sa mâ shpéjt é shkét mbi tallazét é ndrituna. Sa njéres jane mbrenda, te gjithe dridhén nga frika é shtygen njeni tjatrin ne funt t' anies sé atjé s' arrin akoma tymi.

Vétem timoniéri s' tundéj nga vendi; rrintë aty si t' ishté i mberthyém ndonsé tymi é alsha é xjarrit po i mirrnin frymen. Ç' do nuudim é dëtarevét per te shuar xjarrin vëntë me kot; nje ére é terbuare, qe kishté zâne te fryntë, é ndixté édhé mâ kéq, é perhapté é i a afroi édhé bishtit t' avullorés, aty ku ishté timoniéri trim. Dhogat zënn mé u-djégune nen kämbe

te 'tij por ai s' lnanté, as dnart s' i hiqté nga timoni, sé nga dnart é 'tija varéj jéta é atuné qe ishin mbrenda n' avulloré. Po, ja, nisi te dukéj brégu, é atâ, qe ndodhéshin buzes se dëtit, kur paan anien qe po digjéj, zuun t' i kânin shenjé qe te qaséj aty. Timoniéri é nori vésh sé e' i thoshnin dhé é kethén avullorrën per atjé, pa u-tundun nga vendi ndonsè kâmbet po i diggéshin. Po, tëk po ikanin mé nxitim, u-ndegjua nje krrrr... krrrr... dhé nnia u-poq per dhé é nbéti nbi râze.

Te gjithe shpetuan, é shpetoi édhè timoniéri, qe bâni detyren é 'tij gjér ne funt. Po si shpetoi?... Krobat é 'tija te pervelluamé i binin uga trupi cop' é cope, é kâmbet i kishté te perzhitura. Pérendies i érdhi kéq per femijen é 'tij, é i dha nqie per te shpetnur te tjéret édhè véhtén. Ndenji i zu disa kohe ne sbtrat sa i u-shendoshen kâmbet, postaj zuni puuen perseri nde nje avulloré tjatre; po ç' stehéré te gjithe é ndévonin dhé é quanin: dëtari trim.

Trimi i mire dukét ne dite, te zéze.

81.

SHQIPONJA

Shqiponja ésht zok rrembenjes. Koka é 'saj ésht é vogle dhé é mbulluamé mé pende: syt i ka te gezuarshme é te forte si shigjéta; sqépin te math te shkurtun, te kethyém nje çike ne majé é fort té

fuqieshem; qafen é forte, krahet é medhânj sa i arrijen gjér te bishti, i cili âsht i gjate é i gjâne. Kâmbet gjér te gishtat jane te mbuluamé mé pende qe i varén si tirqit; thonjt shum te forte é quhén çeponj a kethêtra. Lekuren é ka te trashe, te mbuluamé mé pende te denduna ca te zéa é ca ne ngjuré hîrit. Shqiponja a

shqipója âsht nje nga zoqt mâ te medhânj; krahet é 'saj kaur hapén jane te gjate sa trie hére trupi.

Shqiponja rroa kudô, ka jéte te gjate é thone sé arrin gjér té njeqint vjétet. Ne prill fêmena, qe âsht mâ é madhé é mâ é bukure sé mashkulli, péll dye a trie véze te forta é rrumbullaké, te cilat i ngrohe katre a pése jave; pastaj dalin zoqt te cilete lindén te mbu-

luare mé pende te holla é rritén shum shpéjt. Shqiponjat rrojen nga dye nga dye, mashkull é femene vétem, lark nga te tjérat ; é rrijen pyjévét é malévét te larta, mbi shkâmbinj é me shkrétina.

Shqiponjat haan mish é rrembéjen shqérra, kédha, lépuj, pata, rosa, gjarpinj, bréshka é kafshe te tjéra. Shqiponjat nuke pijen uje. Fluturojen é gjnajen vétem ditén, naten fléjen.

Shqiponjat fluturojen lart é ngjitén gjér mbi réc. andéj véshtrojen é gjéjen préen é 'tyné, sórésin é leshohén si plumbi mbi 'të é rrembéjen mé kethétra é é marrin mé véhté.

Shqiponjat nuk munt te qendrojen mbi kâmbet ne vent te shéshem sé kane shoujt é kthyére, peraudaj écin duké u-hedhun hop hopa. Zoqt, qe kullosin lark foléevét te 'tyné ne fusha, posa shohin shqiponjen, trembén é krisin é ikin. Shqiponjat véne shum lark nga foléja qe te kerkojen per te ugrâne. Kur bijen mbi prée é ugrêhin nje çike mé çeponj qe t' a shohin a âsht é rânde pastaj é rrembéjen é é sjéllin ne çérdhé. Atjé é shqyéjen mé sqép é né kethétra é é haan akoma te ugrohte bashke mé femijen é 'tyné. Duké ugrâne nuke dnan ne shohin driten é diéllit é futén ndeper shkâmbinj te çame thélle. Munt te durojen nje jave pa ugrâne, po kur haan duan te ngopén mire.

Shqiponjavét, sa mâ téper plaken, aqe mâ fort sqépi u kethéhét dhé u mbyllét, sa vjén uje kohe qe s' munt te shqyéjen má gjâ mé 'të, é s' munt te hapén gojen sé pjésa é nalte mbertheném mé te poshtmén é ashtû vdésin nuit.

Shqiponja ndegjón shum mire é shêh édhè nâ lark; nuke ka kafshe tjatre qe te kéto sy aqe te holle si te 'sajet. Ngrihét gjér siper mbi rêet é andêj âsht é zouja te shohe gjarpenin ne fêrra, bâ si vétetima mbi 'të, é rrembên dhé u a siéll zoqvét.

Shqiponjat jane shum te sgjuara; kur u teprón te ngrânet é ruajen qe t' u a japin zoqvét ne dhet kur nuke munt te gjuajen. Kur zâan bréshken, é mbrin é ngjitén shum nalt mé 'të, pastaj é lêshojen mbi gure qe te çahét, bidhén édhè atô pas 'saj é sbrésin è é haan. Kur rrembéjen gjarpânj mbén têper qe te mos i hélmonje gjarpeni; i bâjen vétem mé krahe qe t' u a hédhe hélmin mbi 'ta, pastaj é zâan me sqép è é rrahin é é perplasin shume hére per dhé gjér sa t' a ngordhin é ne fund ja é haan ja u a sjéllin zoqvét te végjele.

Shqiponjat jane shum te furjeshmé, guximtaré é rrembéjesé; zâan édhè dhélpenen, qe âsht é mentshmé é é rrembéjen mé qepouj. Nuke trembén té nsyjen édhè viçat, djémet é ndonje hére édhè njérezit; po s' é ngasin kurre ushqimin é nje shqiponjé tjatre si do te kêne nnie. Kur ndodhe qe i zâan te gjalla, nuke trembên faré nga njérin é é véshtrojen drêjt é pa frike. Dnhén shum mashkulli mé fênenen é rrojen é shkojen fort mire; zoqi é 'tynè i duan fort é rrisin mashkulli é fênene bashke. Sa jane akoma te végjele é jo te zotet t' a shqyéjen vête ushqimin, u a bâjen gati é âma é i ati é u a kojen ne goje; u sjéllin gjithenje per te ngrâne é i mprojen nga nnmigt é nga rrézikn. Édhè pas qe rritén é nxjérrin pende, nuke i perzâan nga foléja gjér, te largohén vête.

Shqiponja qnhêt mbrêterésha é shpëzavêt, psé âsht mâ é shendosha, mâ é forta, mâ guxëmtarëja nga 'to.

Nde visé t' ona shqiponja âsht fort é njohune; barrinjt bâjen fyéllin mé pendet é nga kercin ị kâmbes se 'saj.

82.

PULA È GJÉLI

Gjéli é pula jane s'ápën shtepiaké qe rrojen per dhé, é shembelléjen shum mé thellânzen, mé turtullin é mé zoq te tjére. Trupin é kane te mésem kryét te vogel é te mbuluam mé pupula; mbi 'tê kane nje lafshe te mishte te kuqé é nen gushe dye tjéra te vogla. Sqépin é kane te vogel, po te forte; krahet é shkurtune, bishtin é math é te ngritun gjithmone perpjéte. Khambet é hallz po te shendosha, mé katre gishta, nga te cilet trê mbeshtétën mbi dhé, é nje rrin perpjéte é varêt. Thonjt jane te shkurtune, po te trashe é te mire per mé gervishtun dhéun é plêhin. Pendet é pupulat é pules jane te bardha, te zéza, te vérdha, shumc ngjyrash.

Pulat ishin édhê atô t' égra, po pasthj i shtuí njézin é sot rrojen ndeper shtepia, é gjendén é rrojen kudô; jétojen gjér mé dhête vjéte. Diten dalin aravét é ushavét, ndeper oborré é ndeper venéshta é kerkojen mé ngrânc; haun bar te njome, élp, grune, tershâne, krundé, buke, mîza, krimba, é pijen nje te

paster. Pula kur bân vêen kakarizét nga gezimi é keshtû u trégôn êdhé njéresvét. Mashkulli i pules thohét gjél, kendés, kaposh ; gjéli kendôn. Ne mengjés pulat ngribén fort shpéjt nga gjumi, po thua mé nate; po nbrâmjé bién shpéjt sa pérendôn diélli, é perandaj thémi : njéri qe flé mé pula per atà qe flêjen shpéjt.

As pula as gjéli s' nuut te fluturojen as shum lark as shum nalt. Pendet i ndrrojen mot per mot ne vjéshte. Pulat rrojen ne kesolle qe u nderdojen njéreit,

é vêet i hâjen ne furrik. Bâjen dâm ndeper kopshtinje é ndeper lulishta sé germojen token mé thouj é mé sqép qe te gjéjen krimba é gjâ tjéra per te ngrâne. Rrokullizén ne râne te holle, ne pluhun é ne plêh. Te fsohtin s' é durojen dot é perandaj rnhén nga bora é lagesina. E kupetojen êdhé sé kur do te prishét koha; perpjékin krahet é fshihén é ryjen mbrenda. Rrojen bashke me kuaj, mé lope, mé qé, é hyjen é kullosin

ndeper grazhdé te 'tynë. Rrijeu bashke mé rosa, mé pata, mé gjéla dëti; po trembën nga mascéja, nga bukurza a nusja é lalés, é mà téper nga dhélpena é nga sqiftéri.

Pula zeu te bâje vée pas nje motmoti, gjér atehéré quhét zoge. Bân vée gjith motin, vétem ne vjéshte, kur ndrron pendet, é kur bjé mi vée pushôn; atehéré i thone klluke a sqoke. Vêet i mbalôn é i ngrohe nate é dite uga dye é gjér me trie javé; pastaj dalin zoqt é végjele, te cilet i mbalôu, i ushqen é i mpron é âmn nen krahet é 'saj. Klluka rriu gjithenje nde mést te 'tynë, u gjen per te ngrâne, i ruan, i véshtrón é nuke i len te trazohën mé te tjére. Por ëdhé zoqt é njohin t' anuen é, sadó klluka te jéne prane, ata vêne té nâna é 'tynë, é njohin mire é a vêne pas kur i therrêt.

Kur shêh klluka ndonje qen a ndonje macé, qe n qasén zoqvét, égerrouét é bâhét si é terbuamé; i mbulon zoqt mé krahe, luftou trimenisht mé armiqt, u hidhét ne sy é i çpon mé sqêp; âsht nâme é dashtune é ka knjidés per te bijt.

Gjéli âsht mâ i math, mâ i nalte, mâ i bukur sé pula. Kâmbet i ka mâ te gjata, thoujt mâ te medhâuj, ne kerci ka nje çepua mé te cilin leftou kur zihét é halsét mé gjéla te tjére. Lafshen éka mâ te bukure é mâ te kuqé é i varét mbi sy; pendet é bishtit i ka te kethyéme si drapeni; ngjyrat é pendevét é te pupulavét jane mâ te bukura é mâ te shkelqyéshme sé te pules. Gjéli kendon gjithenje: ne mengjés na sgjon hérét mé kângen é 'tij.

Gjélat zihén kéq njeni mé tjatrin é lshén mé gjah é unk pushojen gjér sa njeni te thyhét; atehéré mundesi madheshtohét hipen murit é zen é kendón nga gezimi. Gjélat kur kendojen ne mengjés i pergjigjén njeni tjatrit.

Kendézi ásht fort kryélarte é madheshtnar, ásht guximtar i math é trim i forte; Kur shkon nga déra é shtepies, nuje koken qe te mos perpiqét ne të, sadó é larte qe te jéte déra. I uprou mire pulat, i uxiér jashte per te kullotun é, kur gjen gjá mé ngrâne, i ndiéll é i therrét.

N' oborr te tij nuke dhrón gjél te huaj; Kur shéh ndonje mbrenda, zémerohét é égersonét fort i skuqét lafsha, syt i xixllojen é i versulét te huajit é nuke é len gjér te mos é uxjérre jashtë. Ahéré zâsu nje lufte te rrébte; godidén mé krahe é cpolén mé sqép é mé cepouj mesyhén é rrezohén per dhé é nuke pushojen gjér sa te mos mposhtét njeni nga 'ta é te mos 'mgrohét é t' ikuje.

Njérezit kane fitim te math nga pulat; mbahén mé pake gjá, po mi japin téper. Mishi i 'ymé ásht shumi i mire, é vêet jane t' ushqimshmé é te shendosha. Pupulat i perdorin per mé mbushun mekryésa, é pendet n' Europe i vêen mbi shapkat é gravét.

831.

QOFKAT A MULLENJAT

Dye qofka ronin nde nje pyll, ku kishin folëen, hashke më zoq te tjëre. Mashkulli kendonte per mbrâmjé é per mengjés, fëmena rrantë folëen; ndonje hére diten dilnin bashke é kerkonin ushqim. Te gjithe zoqt i donin dye mullenjat, te cilat ishin te buta é mire bânesë ne te tjérat. Kur ngjanté te semnhéj ndonje zok, vëmin qofkat prane 'tij é i shpinin krimba é miza per te ngrâne é nuke é linin te vdisté unit.

Pas ca dj̈tesh érdhi koha é kllukesies; qofka fëmene polli pése koqé vëze te bukura é zuni t' i ngrohté. Krinia gjithe diten nbi 'to, hére ajo hére mashkulli, é i ngrohnin mé kujdés é mé dashnié te madhé gjér sa dnalben prëj vëevét pése zoq te végjele bukuriq. Mullenjat nuke mbâhéshin mâ nga gazi; mashkulli u rrintë afer é u kendonté mé mall fëmena i mbulonté é i ngrohté sé ishin bukuriq. Mashkulli dilté pastaj é zinté krimbt é miza u a siéllté zoqvét é u a konté ne goje. Kishté shume dite qe po bâhéj gjithenje kejô pune; zoqt rritéshin mâ te bukure, é perëndevét te 'tyné u gezohéj zëmera kur i shihnin.

Nje dite, kur zoqt ishin afer te fluturonin shkoi nga pylli nje djale, i cili, si pan çérdhén é qofkavét, n-ngjit majé shélgut, finti doren ne folée é nisi te

mirrtë zogt ë végjele. Ketà u-mundtuan t' iknin, po vétem një fluturoi gjér nde një dége aty afer; katre te tjéret i mori djali, i shpuni ne shtepë ë i mbylli ne kuvlie. Aty i ushqéntë ë i véshtrontë mire. po zogt kerkonin ë deshironin gjithenje perëndet ë folëen ë 'tynë ë nuke ishin farë te kenaqune ndonsë djali u a kishtë knjdésin ë u jiptë te gjitha te mirat në ngrâne.

Kur, pas një çikë, u-ketluyën ë âma ë i atë ne folëe

dukë mbajtun krymbë ne goje ë nuke gjéten zogt ë dëshuar, u-hélmuan fort ë u-pikellnan ne zëmere. Véshtronin nadëj ë kendëj, fluturonin dége me dége, po nuke i shihnin gjakundi. Ahéré mbëten te deshperuara véshtronin njena tjatren; Kur, që, ndeper flétet puan atë qe iku ë shpetoi, ë n' ate çast fluturuan ë i vajten afer. Po sa u-hélmuan te njérat kur muaren vësh së katre zogt ë tjére u a kishtë marre nje çun! Qanin ë pshéretinin ë nuke gjinin paq.

Ëdhë zogt ë 'tynë, te mbyllune ne kuvlie, po te hélmuare ë gjith mé vaj ë shkonin kohen. Tani ishin

rritunue é kishin dale pendet é mé ngrâne kishin gjithe te mirat, por atyné u qanté zêmera per foléen é per perindet. Ah, sikur te hapéj déra é te flutrouim te vênim ne shtepie t' one! i thoshin njeni tjatrit. Un' é mbanj ment udhen, pergjigjéj i tréti; atjè poshte perpara kodres âsht pylli, thoshté i katerti. Ah, sikur t' ishim afer mâmes é tates! thoshin te gjithe mé nje zâ.

Nje dite afer mbrâmjés, vllai i vogel i atij çuni qe kishté zâne qoikat ne pyll, u-afrua té kuvlia po vê-shtronté sé déra é 'saj ngrîlaéj é sbritëj, pandaj zuni é po haptè é po é mbyllté. Ajo lodre i pelgénté, por é sgjati tëper gjér sa déra u-prish ê nuke mbylléj mâ; atehéré qe mos-j' a gjitën aty é te mos é qerto-nîn qe prîshi déren, iku é é la hapte. Te katre zoqt, qe po rrinîn guti, fluturuan jashte mé nje hére é u-drejtuan nga pylli é, pas nje çikè, arrijten te foléja é 'tyné ku gjéten perindet é te motren. Shum u-gezuan te gjithe kur u-poqen, é nuke ngopéshin duké u-rro-kun é duké u-puthun. Kurre s' kishin kendnar aqe âmbel é mé aqe mâll si keudonîn ate nate. Ê ç' atehéré rrojtîn gjithnoue bashke é nuke u-ndzan mâ.

Perrala na trégon dashunien qe duhét te kémi per perindet te cilet na dhuan jéten é na bâan aqe te mirn.

84.

GRUAJA É VÉJE É VAJZA É SAJ

Nje grua é véje é varfere kishté trê bij: mâ i madhi ishté téte vjétesh é i vogli dyesh. Rrotain ndè nje shtepie te vogle é gjithe plaçkat á 'tynè ishin: nje shtrat i vjéter, nje travéze mé te ngrâne bukè é nje froa i kéq. Burri i kishtè vdékun ca muaj mâ pare; Kishté lengnar shume koke é te gjitha rraçét é shtepies i kishin shitune nje nga nje, per te mbajtun te semunin. Keshtù pra grnaja é mjére kishté mbétune shum kéq é ne vobesie te madhé mé te trê te bijt. Punonté á mjéra çe ne mengjés é gjér mbrâmjé, por atò qe fitonté s' i dilnin as per buke.

Nje nate, dukè qanun i tha te bijvét: «Sonté s' kam buke nsé ju dhâne, o te dashunit é mij! Ate çike, qe na téproi sot, duhét te ju a ruanj per nèser. Eatuin Pérendies te na ndihin qe te mos vdésim mié! E dukè thâne ketò fjale, lotet i derdhéshin çurk uga syt mâmes se varfere. Hâna vajza mâ é madhé, i tha shéré s' âmes: «Mos u-hélnò, mâmez' o, névé s' na ka marre mina sonté; mos u-trazò! E ashtù ate nate rrau te fleuin pa buke.

Mâma é shkrête ndenji te punonté gjér naten vone; qépté é é lante punen mé lote é, dukè i u-lutun mé ngasherim Pérendies, i thoshté: «O Zot i math! Ép-me ndihme ne kete névoje, ne kete shtrengim ku

gjeudém. Une munt t' i héq é munt t' i dhroúj te gjitha te keqiat, po ne çkulét zêmera kur shoh bijt é mij te dashunit pa buke. Te lutém, mos ne harrò, o i Larti Pérendie! Ka pastaj édhé ajò, sé nata kishté shkuare voue, po nuke é xiuté dot gjumi; mendonéj é qauté gjitheuje. Né mengjès kur u-gdhi é diélli lyni mbrenda te gezouté édhé ate shtepiè te mjére, te bijt u-sgjuan é u-ngriten plot mé gas é froken é puthen mâuen mé dashunie mâ te madhé sé perpara. Asaj i érdhi nje cikq zêmera; mori ate çike buke qe kishté, é ndau é dukè u a dhâne, u tha: «Hani, bijt é mij te dashunit édhé kete cope buke; tjatre má s' kam, po Pérendia âsht i math é mirebânes é nuke do te na lâje te vdésim unit!»

Hâna nuke é hângri thélen é saj é i a dha s' âmes dukè i thâne: «Mbâj-é ti, o mâma é imé, sé une s' kam deshîr te ha; dua te dal é te vété ne pyll te mbléth lulé, sé prâne ne shtrat kam menduar sé, dukè shitun lulé, munt te fitonj ca te holla per mé blémua buke!» Ec mé uraten é Pérendies, i tha é âmaj édhé une po lyni ne puue qe te munt t'a nxjérrim buken é dites.

Hâna plot mé gas mori shporteu é vajti ne pyll. Ishté dukè mblédhun lulé kur upoq mé nje zotesi te véshun mé te zéza i cili dukéj shum i hélmuar. Kur pan Hânen mbéti si i mahnitun é tha: «O Pérendie, sa fort i shembelièn kejò vajzaké çupes s' imé, qe me vdiq ca dite perpara!» E dukè thâne keshtù i nafrua. Hânes é pyéti sé cila ishté é qysh é quanin. Hâna i rrefén te gjitha, é ashtù si i huaji mesoi

gjithe vobesien é shtepies se 'saj. U-mendua pra te ndihté ate femije te shkrête, é i tha Hânes qe t' i prüntë perparu é t' i deftënté shtepien sé ku rrinin. Kur arrijten atjè, é âma é Hânes u-çudit téper kur pau te bijen qe po vintë mé nje zotení te véshun mire; po ky, pa tjatre, i u-sull é i tha: Mos u-çudit, o zonje, po udegjo-me pakez te lutém. Perpara ca ditesh me ka vdékun çupa é imé é vétmja é, ç' asö ditë, ns nne as grunja é imé nuke munt te ngushllohémi. Hâna é jotë i ngjau shum vajzes qe me vdiq; ep-m' a nna pra Hânen qe t' i a shpië s' imé shoqé qe te ngushllohét mé 'të. Ep-m' a t' a mbanj ne shtepie Hânen, sé nne édhé grunja é imé do t' a kémi si vajzen t' one. Jam i pasun; atjè pas pyllit kam shtepiën. Hâna prane névé do te kête te gjitha te mirat, é édhë ju do te ju véshtrosj ne qofte sé m' a jipni.

Grunas se varfere sty per aty nuke i pelqyén ketö fjale, po pastaj i u-mbush mendja é i dha fjalen së kishtë per t' i a dhânc. Po, mé gjithe kete, më zënere thyémé é dha vajzen é dashune; vétem é ngushllonté pak mendimi sé Hâna n' ate shtepie te pasme do t' ishtë mbardhe.

E zonja é shtepies é priti Hânen mé gas te math; é pushtoi é é pathi si vajzen é 'saj, é véshi mé rrobu te réja é i fali shume lodra per te shkuar koben. Po, si shkuan ca dite, Hâna zuni te mendohéj per t' ânen te vllaun, per te motren, per shtepien é vjétre. Gjéllet é mira é pétkat é bukura s' i pelqénin lark 'tymé. Nisi pra te qantë per hére kur ishté vétem é nga malli i math u-prish, u-rrét, u-hollua é u-svérth. Burri

é grunja, qe é dounia Hânen si syt mé hélm te nath é shihnin dukë u-trétun si dylle. é nje dite pyéten mos ishtë é semune. «Ah! pshéretini Hâna, zémeren kam te semune sé tmpin jo! Me ka marre malli per mâmen é per shtepíen é kam humbun gaqin. Âshtë vertéte sé ju dua fort édhë ju, po s' dmonj dot te rrouj lark mâmes é gjinies s' ëmë!»

Atehéré zonja é mire i tha: «Nuke me vjén faré këq per kestë fjale qe me thua. Ndonsé édhë na je dnam si te kishim vajzen t' one, nuke mund te mbajem dot mé pahir. Shko pra, bir-o, mé mraten é Pérendies té te dashunit é tu! Po mos na harro édhë né; éja é na shih per here bashke mé vllaun é më motren tandé éja shpésh é na shih sé te keni si vajzen t' one!» Hâna u puthi doren zonjes é zotit te mire, u tha sé nuke do t' i harronte kurre é, dukë qamun, u-ndn préj 'tyné é shkoi per ne shtepie. Nuke mund te rreféhét gaxi i asaj femijé te varfere kur Hâna u-kethyé ne shtepie, puthéshin, pashtonéshin, derthuin loie nga gazi. E rrokune per qafe te s' ânnes Hâna pastaj tha: «Kurre, kurre mâ nuke do te ndahém jush, o te dashunit é mij! Mâ mire te vdés per hake, mâ mire te ngrihém akull nga te ftohtit sé te rrouj lark jush!»

Zonja é mire nuke é harroi Hânen as femijen é 'saj é u bânté shume te mira. Vobesia u-shduk nga shtepia é gruas se véje é ciln perandaj i faléj nate per nate Pérendies qe é shpetoi nga te zézat.

KUTIA E ARTE

Luftoniu uje lére nde uje kohe dye komhé; u-shtriet kishiu zâne veut mballa-mbâlla nde nje ieshe te gjâne é aty ndéshéshin é luftoniu; te dye palet qendroniu mé trimerie te madhé. Si u-dérth shum gjak nga te dye anet, dukéj sikur do te thyhéj njena nga 'to, psé anmiku é kishté nxyrtue mé rrezubim te math sa kurre. E mé te vertéte nuke shkoi shume é ushtaret é anes dobte u-thyén é u-vûnn ne t' ikun; por ndhes u érdhi ndihmue, mnaxen zénere é u-kethyén prapé kundre anmikut; po, ndousé rrefyén trimeri te madhé, nuke shkoi i mbare é u kethyén ne t' ikun perseri.

Nga ná trimat é anes mundesé ishté aí qe mbanté flamurin é ushteries. Ishté djalosh i ri njezét é pése vjétesh, i shendosh, i hukur, i fuqiesbem, mé fytyren é zéshkuane nga pluhuni é nga diélli. Gjithe bota é dinté flamurtarin per trim é per te zotin, por askush nuke bésonté as s' é pandéhté qe do te trégonté aqe trimerie sa defién u' ate lufte. Duké mbajtun flamurin mé doren é majte é shpaten mé te djathten, hidhéj ték ishté anmiku má i dendun. Lufta má é rrébte, rréziku má i math. Nuke ndegjonté plumbat qe i fershellénin mbi koke, por i hapté ndhen ushteries mé kordhen é lyémé mé gjak; é i prini trimerisht gjér n' oren é ïtrimit kur aunsiqt u-thyén é

u-vûun ne t' iknn, flamurtari inoi ashtù emen te math sa qe te gjithe donin t' a shihnin é t' a njihnin.

Si mundi aumiknu ushtria u-kethyé ne mâmedhé, é atjé, kur mbréti mori vésh trimerien qe kishin rrefyér ushtaret é 'tij, i lavduroi mé nder te gjithe, é kryéushtarit i fali nje kutie ari per kujtim.

Édhé kryéushtari dëshi t' u linté nje kujtim kenaqesié luftetarevét é u bâni nje dréke te madhé. Si haugren é piin naire, ra fjala mbi luften é te gjithe mbarrnin flamurtarin é trimerien é 'tij. Folen pastaj per niresien é Mbrétit, é kryéushtari u-rrefèu sé Mbréti i kishté falun nje kutie t' arne: é dëshi édhé t' u a trégonté, po, sa do qe é kerkoi, nuke munt t' a gjéti askunt. Luftetaret, kur pasan kryéushtarin te hidhenuar, mbéten pa fjale é véshtronin njeni tjatrin sikur te donin te pyétnin shoqi, shoqinsé mos é kishté marre udonje nga 'ta. U-ngriten ne'kâmbe te gjithe é i thanu te parit te vét sé do t' i a gjinin domosdó kutien, é, duké thâne keshtú, séciili zuni te véshtronté mbi véhtén é 'tij qe t' i jipté te kriptonté kryéushtarit sé ai s' é kishté marre. Vétem flamurtari nuke véshtroi; é te tjéret nisen pra né u-çuditun é né pasun dyshim pernubi 'té. Kryéushtarit i ra édhé atij ne sy kejó pune, é, pa u-mendnac naire si duhéj, gjikoi flamurtarin trinu per vjédhés, é dha urdheu qe t' a xinin é t' a dergonin ne burk. Te nésernjén kur zyrtaret é ushtaret é tjére muaren vésh ugjarjén é rrézikun qe i ndodhi flamurtarit mbéten te gjithe si te mahnitnne; mâ te shumet nuke é bésonin psé é njihnin per trim é per te ndéreshen, por édhé atyné, qe é bésuan, u érdhi shum keq, psé nuke

kishté njéri qe te mos é dontë mé zënere ate djalosh te patrenibun.

Vëtem ai, ndonsë i burgosun, nuke frikesonéj é nuke desiperéhéj farë. Përendia é din, thoshtë vëhtë mé vëhtë, sé une nuke kam faj, é din sé une nuke é kam fellíqun vëhtën mé nje vëpre te tille; é Ai i lumi pra do t' a nxjérre te drejten ne shësh. Njérezit genjéhén, po Përendia do t' u a rreféje te vertéten. Nuke kishté mbarnar akonma se thànmi keto fjale, kur qe, u-hap déra é burgut é hyni mbrenda kryéushtari, i cili é perqafoi flamurtarin trim é mé lote nder sy i tha: «Me fal fajin qe te bésova per vjédhes é te burgosa me kot! Kutien é kisha gjoun ne xhép te gunes, te cilen prāme é pata nxjérre é é pata varune nde nje dhoune tjatre. Po tani me thuaj: Psé nuke kerkové édhé ti prāme nder pétka te ma sikur kerkuan ushtaret ë tjére?»

—Nuke é shihuja né ndihe te ju ipnja nje prove te tille, u-pergjéq flamurtari, pas qe nuke é dinja véhtén fajtnar; po kisha édhé nje arsyé tjatre, te cilen s' mund te ju a rreféuj! —Po kryéushtari é shtrengoi t' i a thoshté, é atehére djaloshi trim zani é tha: «Im' at ishté kryéqindes é u-vra nde nje lufte kur ishté édhé i ri é la nānen t' imé te véje é te varfere né katre foshnjé. Māna é shkrete na dnanté téper é pmonté dite é nate qe te na ushqénté, é né shum mundim arriné te fitonté bukeu é dites per véhté é per né. U'ne, qe jam mā i madhi, tani qe u-rrita u-hāna ushtar, po kam page te vogle é nuke mund t' i ndihe si duhét shtepies s' imé. Mbrāmje per mbramje ha vétem nga

pakez huke é djathe, qe te me téprojen ca te holla qe t' i a dergonj mânes. Êdhé prâme é kisha blémun heken é djathin é é kisha ne gji, perandaj me vinté turp t' a nxiérnja perpara te tjérevét, é nuke mnnt te véshtronja dot!

Kryéushtarit i érth atehéré édhé mé kén per lajthimin qe bâni. dhé i dérdhéshin lotet nga syt si gurra; pastaj mori flamurtarin ne shtepie é i tha qe te vénté é te hanté per nate atjé.

Kur ushtaret é muaren vésh sé si kishté qene puna é kuties, u-gezuan téper mé flamurtarin qe dolli faqébardhe, é ç' asò dité é ndéruan édhe mâ fort!

Pas ca ditesh dolli édhé ndheu i Mbrétit mé te cilin flamurtari hîpéj é bâhéj kryéqindes per trimerien, qe rrethu ne luite, é per ndériu é 'tij, te cilin é mbajti kurdohére te larte é te panjolle. Mbréti i lidhi édhé shtepies se tij nje page te perunajshmé nsé te cilen é ánna é flamurtarit trima mundi pastaj te rristé é te mesonté te bijt é 'saj pa pasun nâ névoje me u-shprishun ne pune dite é nate.

Mbani é mann ndérin é mos kini frike nga te keqiat, sé fjala é motshmé thote:

Qielli i kthjéllet nuke i trembét vétetinues!

1843.

KATRE STINET Ê MOTIT

Nde nje dite te dimenit ra shume bore: nalét, fushat, arat, koqshtinjét, udhat u-mbuluan mé shtrojen

ê hardhe te 'saj ; nga do qe siéllté synin njériu nuke shihté tjatre véç bore.

Udhavét é ndeper oborré djénet lmanin mé bore, bânin topa é i a hithnîu njeni tjstrit. Rashke mé te tjéret ishté édhé nje djale i vogel mé emen Démir, i cili, si luajti mire, u-nis é vajti i kenaqun ne shtepie. Atjé i tha t' i atit sé i kishté, pelqyém shum lodra ne bote é sé deshirohté t' ishté gjithmone dimen. I ati ndéjti é é ndeggjoi pastaj i tha qe t' i shkruanté mbi nje cope karte fjalet qe kishté thâne; é Démiri bâri ashtù si i nrdhenoi i ati.

Pas ca kohé iku dimeni é érdhi prentvéra, é Démiri i vogel u-ndoth nje dite mé t' i atin aier kopshtit plot mé lulé te bukura é t' éreshmé. Démiri u-kenaq é u-gezua téper nga éra é nga bukuria é lulévét édhé tha : Ah ! sikur t' ishté gjithmone prentvére!—Shkruaj-é, i tha aherré i ati, édhé kete deshir mbi kete fléte; é Démiri bâri si i nrdhenoi i ati.

Ne kohe te vêres Démiri vajti nje dite mé t' i atin ne katund, ku ndéjtin gjithe dîten mé ca miq te tyné. Pusha qe gjélberoné arat plot mé grune, livadhét é shtruamé mé bar te njome, kullotnîu duké brédhun shqérrat, viçat, mâzet, pemet é pjékuna é t' âmbela qe varéshin nga déget, i dhanu Démirit nje gas é nje kenaqesie te madhé, é, kur u-kethyé mbrâmje ne shtepie, i tha perseri t' i atit: Sa shum do te me pelqéntè po te sgjatéj véra per gjithmone! I ati i nrdhenoi prupe qe t' a shkruanté mbi karte édhé ate déshîr, é Démiri ashtù punoi.

Dîten é te vjélavét Démiri vajti ne venéshte mé

gjithe iemijeu é 'ij. Vaps kishté shkuar koha ishté é bute, diélli nuke diqté, nje ére é léhte i kenaqté shpértin. Venéshti ishté plot mé rrush, déget é ngarknara mé peune gjithe faresh; Démiri viélté é hanté rrush, hidhéj é brithté mé gos ndeper venéshte. Shum me pelqéu kejò kohe, i tha pastaj t' i ziti; douja nos te mbaronté kurre, do t' ishté mire te kishim gjith motin vjéshte! I ati i nrdhenoi t' a shkruantê mbi karte édhé kete deshir, é Démiri é ndegjoi.

Mbrâmjé, kur u-kethyén ne stepie, Démiri po bâdurosté gjithenje te mirat ó bukurien é vjéshtes, é i ati vuni perpara copat é kartes é i tha qe te shihté sé ç' ishté shkruar mbi 'to. Démiri kendoné:

Douja t' ishté gjithenje dinen!
Douja t' ishté gjithenje preuvére
Douja t' ishté gjithenje vére!
Douja t' ishté gjithenje vjéshte!

I ati pastaj zuni: E njéh doren qe i ka shkruar kéto?—Une i kam shkruar u-pergjéq Démiri po tani deshironja t' ishté vjéshte gjithenje!—Kejò rreféu, i tha ahéré i ati, sé te gjitha stinet é motit jane te mira é na pelqéjen; te gjitha kane bukurien é 'tyné, te gjitha kane âudjéu é shijén é 'tyné. Ajò meudjé é larte, qe bert gjithesieu, nuke lajthitét kurre: Péreudia i dha séiciles kohe bukurien é 'saj, é duhét pra te jémi gjithmone te kenaqune é t' i falémi dite per dite atij qe na dhuroi kaqe te mira!

87.

PÈRENDIA ÈDHÉ GJITHESIA

I ati i Ymérit mori nje dite djalin per dorë e dolli mé 'të jashte ne fushe.

Ishin ditet e para te Shkurtit. Melét ishin gjithenje te mbulnara mé bore, é arat é fushat te shardhina uga bryma. As krianat, as nüzat, as lúlete, as flatura s' dukéshin gjakundë. Zogt s' kéndonin akoma; gjith dhén ishté ne qétesie.

Atehéré i ati i tha Ymérit: Sikur te mundoméshin te gjithe njérezit t' a qerojen boren é akullin mé terploté é mé lopata nuke do t' arrinin kurre t' a hänin kete pune! Ashtú édhé vet é zéza nuke jane te zotet t' i largojen nga qiélli! As nuke nunt te shtrengojen diéllin te leshonje rrézé te nxéhta si ne vére, as arat é fushat nuke nunt t' i bájen te kéne bar é lulé édhé ne kohe te dimrit!

Po si do te bájem? pyéti atehére Ymëri i vogel dukë shkuar t' i atin. Keshtú malét do te mbétén pra gjithenje te mbulnara mé bore, fushat é livadhét nuke do te qésin bar é lulé, aravét nuke do te rritén drithenat, é na s' do te ndegjojem ma käugen é zogvét!...

Ah! jo, u-pergjéq i ati. Asht é vertéte qe na njérezit nuke nunt te trétim boren malévét, nuke nunt te kthtéllim qiéllin, s' mundim t' u japim ngrohtesie rrézévét te diéllit, as aravét é fushavét bar é lulé é dri-

thena: por âsht nje Tjater mâ i math qe nuut t' i hâje te gjitha ketó!

— Cili âsht ai, qe âsht i zoti per ketò pune? — pyéti mé dëshir Ymëri i vogel.

Atehéré i ati zuni t' i flisté per Pérendien é Math, qe bâni qiéllin, tokën, é te gjitha sa jane ne qiéll é mbi dhé é mbrenda ne dét; qe bâni é vendosi te katre stinet é motit é te gjitha sa japin atâ. Ymëri ndegjonté mé shumë vemjtje é é mbanté mend te tâna sa i thoshté i ati.

Pas en ditesh u-nisen prapé bashkë per t' i u-ngjitun nje mali, por atehéré panet ishin ndërruare shumë. Bora kishté zânë é po trétéj dite per dite; bryma é kishté lirnar fuqén é dhëmt, gjithesia po sgjohéj dite per dite sa qe Ymëri nuke i njihté mâ fshatrat é fushat rrâze malit, qe gjëlleronin é lulezonin. Ymëri u-çudit shumë é nesdll é i tha t' i ati: A âsht é vertéte, o ati i im, qe Pérendia i bânë te gjitha ketò é é ndryshoi keshtú fuqén é dhémt?

— Po, bir-o, Pérendia i bâni te gjitha: po prit nje çike é do te sholish édhé te tjéra, qe do te te trégojen mâ mire mendjén é larte é doren é plotfuqieshmé te Pérendies!

Shkuan édhé en jave é akulli é bori u-tréten farë; ajri u-sbut, déget u-mbeluan mé flétë, arat é fushat mé bar, kopshtinjét mé lakna é mé lulé. I ati é mori Ymërin é duallen fushes.

Ymërit i u- gezua zémera dukë panun gjithe ate bukurie. Nga mali ku lypen, bodhen mé gezim syt mbi fushat é mbi livadhét é arat qe ishin per qark, é

mbéten si te mahnitunë. Te gjitha gjélberonin, te gjitha lulezonin. Barinjt kullotnin bagetiet, bujqit, çdonin dhénat é lavronin arat, blétet é flnturat shkonin lulé me lulé, zogt kendonin mé mall mbi dége é ndeper driza. Nga do çe siéllté syt, Ymëri nuke shihté tjater vëç bukurie; gjithesïa ishé ngjallune, kishté ndrruar fuqén é 'saj, gjélberonté é lulezonté é tâne. I gezuar é i kenaqun Ymëri u- suall nga i ati é i tha: Oh sa i math, sa i ditun, sa i mire âsht Pérendia qe i bâni te gjitha keto gjâna te mira é ta bukura per njérezit!

Lé t' a duam pra mé gjithe zëmere Pérendien! T' a adhurojem é t i fálémi per dite! T' a kémi gjithenje mendjén ték Ai, sé Pérendia na dha jéten, na mban è na ruan, é na fali te gjitha te mirat!

FUNT

TRÉGONJÉSI I LÂNDEVÉT

Nr	1.	Kujtimét é djélmenios	Faqé 3
»	2.	Te lémit é diéllit	» 4
»	3.	Lulét	» 5
»	4.	Druajet qe s' bâjen pesë	» 7
»	5.	Mesimét é shétitjés	» 8
»	6.	Faqét é knqé	» 9
»	7.	Zépi dhé kuspulli i pasun	» 10
»	8.	Ajri i delire	» 12
»	9.	Pastertia	» 13
»	10.	Mâ te mjaftat dhanetie	» 14
»	11.	Pacosie te mâru per shendét	» 15
»	12.	Mos rrin pa punë édhé i pasun ne jé	» 16
»	13.	Ujenat qe qélbén	» 17
»	14.	Thnéglat	» 18
»	15.	Thnégla é gjingalla	» 18
»	16.	Lypesi	» 19
»	17.	Pétri i math farketar	» 21
»	18.	Perparimi i Ëngletérres	» 22
»	19.	Fjale te vléfshmé per ushqimin	» 24
»	20.	Te dejtunit	» 25
»	21.	Hazréti Muhamméti kundre te dejtunit	» 26
»	22.	Zémerimi	» 27
»	23.	I urti é i marri	» 29
»	24.	Fnqia é dënnies	» 30

PLOT

Nr	25.	Kalí pa fré	Faqé	31
»	26.	Genjështari	»	32
»	27.	Gjyshi, i biri é Thoma i vogel	»	33
»	28.	Vashingtuni dhé é âma	»	35
»	29.	Dëga é duajt	»	36
»	30.	Dy miq te végjele	»	37
»	31.	Mirebânesja	»	38
»	32.	Priíti mirebânes	»	39
»	33.	Katundari mirebânes	»	40
»	34.	Mbrëti é fshatari	»	42
»	35.	Luâni é shkllavi	»	44
»	36.	Bujku é zoqt	»	46
»	37.	Luâni é gjarpena	»	47
»	38.	Te korrat	»	48
»	39.	Kandili	»	50
»	40.	Kurbi é dhélpena	»	51
»	41.	Ujku é luâni	»	52
»	42.	Gjélat	»	53
»	43.	Kallinji é granit	»	54
»	44.	Vjéshtu	»	54
»	45.	Qeni bésnik	»	56
»	46.	Shiu	»	57
»	47.	Qérréja	»	58
»	48.	Foléet é zoqvét	»	60
»	49.	Molla é vogle	»	61
»	50.	Dimeni	»	63
»	51.	Viçi é nâxi	»	65
»	52.	Brétkosat	»	66
»	53.	Luâni é dhélpena	»	67
»	54.	Born	»	67

PUSH

Nr	55.	Vajza pertacé	Fapé	69
»	56.	Qérrétari pertonjes	»	70
»	57.	Bréshka dhé lépuri	»	71
»	58.	Pétkat	»	73
»	59.	Shportebâusesi	»	74
»	60.	Dy ploret	»	75
»	61.	Mâ é mira pasjé	»	76
»	62.	Djalí i nire	»	78
»	63.	Mjéshtri i vobet	»	79
»	64.	Prentvéra	»	82
»	65.	Kédhi dhé njku	»	84
»	66.	Majmuni dhé péshkatoret	»	86
»	67.	Qeni shpetimtar	»	87
»	68.	Bésa é qenit	»	91
»	69.	Délja	»	92
»	70.	Fyelli i bariut	»	98
»	71.	Mini édhè brétkosa	»	99
»	72.	Ngjyrajesi dhé shëngjillari	»	100
»	73.	Pellumbat	»	101
»	74.	Trégetari é gomari	»	104
»	75.	Dhia	»	105
»	76.	Léns é vogle	»	107
»	77.	Luâui bésnik	»	109
»	78.	Gomari	»	111
»	79.	Gjatoni trim	»	114
»	80.	Dêtari trim	»	115
»	81.	Shqiponja	»	117
»	82.	Pula é gjéli	»	121
»	83.	Qofkat a mullenjat	»	125
»	84.	Gruaja é véje é vajza é 'saj	»	128
»	85.	Kuña é arte	»	132
»	86.	Katre stinet é motit	»	135
»	87.	Pérendia édhé gjithesia	»	138

BKSH

BKSH

Shitét 3 grosh

BKSH